

BOGEN OG LITTERATURENS VILKÅR



# 2019

BOGPANELET'S ÅRSRAPPORT



**BOGEN OG LITTERATURENS VILKÅR**

**2019**

**BOGPANELETS ÅRSRAPPORT**

**BOG**  
**PANELET**

**Bogen og litteraturens vilkår 2019**

**Bogpanelets årsrapport**

Publiceret: november 2019

Layout: Louises design v/ Louise Perlmutter

Redaktion: Marie Starup og Jeppe Naur Jensen

ISBN (tryk): 978-87-92681-94-2

ISBN (digital): 978-87-92681-95-9

[www.slks.dk/bogpanelet](http://www.slks.dk/bogpanelet)

Kontakt Bogpanelets sekretariat i Slots- og Kulturstyrelsen: Marie Starup, [msta@slks.dk](mailto:msta@slks.dk)

---

# INDHOLD

---

<b>Indledning – Dansk bogkultur i fortsat forandring .....</b>	<b>5</b>
<b>1. Produktion .....</b>	<b>8</b>
1.1 Produktion af trykte bøger .....	8
1.2 Produktion af e-bøger .....	11
1.3 Produktion af lydbøger .....	11
<b>2. Forlagsproduktion .....</b>	<b>15</b>
2.1 Forlagenes produktion af trykte bøger .....	15
2.2 Forlagenes produktion af e-bøger .....	18
<b>3. Distribution af bøger og litteratur – forlag og boghandlere.....</b>	<b>21</b>
3.1 Danske forlags salg og omsætning af bøger .....	21
3.2 Danskernes bogkøbsvaner .....	24
<b>4. Distribution af bøger og litteratur – folkebibliotekerne .....</b>	<b>29</b>
4.1 Folkebibliotekernes udgifter, bestand og udlån .....	29
4.2 Folkebibliotekernes indkøb og udlån af nye titler .....	33
<b>5. Læsning .....</b>	<b>40</b>
5.1 Skønlitteratur .....	41
5.2 Skønlitterære genrer og formater .....	44
5.3 Faglitteratur.....	46
5.4 E-bøger.....	49
<b>6. Bogpanelets øvrige aktiviteter .....</b>	<b>51</b>
6.1 Det danske bogmarked i forandring .....	51
6.2 Bogpanelets kommende aktiviteter .....	53
<b>Abstract .....</b>	<b>55</b>



---

# INDLEDNING – DANSK BOGKULTUR I FORTSAT FORANDRING

---

Tal er taknemmelige, siger en velkendt talemåde; men tal kan også være utaknemmelige! Tal kan bekræfte mangt og meget, men de modsiger også antagelser og forventninger. Man kan erfare sandheden af begge pointer, når man ser nærmere på Bogpanelets årsrapport 2019, der bringer tal for produktion, distribution og forbrug af bøger og litteratur.

På den ene side kan man konstatere, at der det seneste år ikke er de helt store forskydnings i de mange tal, hverken når det gælder produktion, distribution eller forbrug. På den anden side peger nogle af tallene på tendenser til en tilbagegang i antallet af hyppige læsere i forskellige aldersgrupper. Det er især slående, at 40 % af danskerne angiver, at de ikke har læst skønlitteratur i de sidste tre måneder. 40 % er et højt tal, og tallet er meget markant i lyset af, at danskernes læsevanekurve er i fald især blandt de veluddannede og blandt kvinderne, der hidtil har stået for høje læsevanetal. Samtidig kan det konstateres, at der er en signifikant vækst i produktionen af trykt skønlitteratur skrevet på dansk, som er steget med 13 % siden 2015 og med hele 79 % siden 2009.

På den ene side kan vi med tal belægge, hvordan bibliotekernes udlån af netlydbøger stiger eksplosivt. Netlydbogen er en kæmpesucces blandt læserne, og det kan hænge sammen med, at man kan lytte til den, når man træner, laver mad eller kører fra eller til sit arbejde. Den er et format, der passer til en travl hverdag med mange kulturtilbud, der kæmper om forbrugernes opmærksomhed. Netlydbogen er desuden nemt tilgængelig via mobiltelefon eller tablet. På den anden side kompenserer de høje tal ikke for, at antallet af udlån af fysiske bøger fortsætter sit fald, og at bibliotekernes budgetter til indkøb af bøger af flere grunde er markant faldende.

På den ene side kan det med tal påvises, at forlagslandskabet er bredt sammensat af både små, mellemstore og store forlag, og at der er

mange udgivelser for både børn og voksne. På den anden side ser vi en stigende koncentration omkring de store forlag, hvis andel af produktionen er vokset.

Hvis vi både skal se tallenes taknemmelighed og utaknemmelighed direkte i øjnene, er deres vigtigste budskab, at dansk bogkultur fortsat befinder sig i en periode af forandring. Digitaliseringen og de bedre muligheder for at udgive og distribuere bøger på nye måder har konsekvenser for både produktion, distribution og forbrug af bøger.

## **SAMMENHÆNGE MELLE ADGANG, TILGÆNGELIGHED OG FORBRUG AF LITTERATUR**

Bogpanelet bringer også i år tal, der viser, hvordan danskerne får adgang til skønlitteratur. Køb af fysiske bøger er den primære adgangskilde til skønlitteratur, efterfulgt af lån på biblioteket, med hhv. 34 % og 25 %. Lån af familie, venner og bekendte ligger også højt, med 21 %, mens abonnements tjenester som Mofibo og Storytel ligger på 8 %. Det bliver meget relevant for en forståelse af bogkulturen at følge med i, hvordan udviklingen med nye spillere på markedet, senest podcastplatformen Podimo, vil indvirke på læsernes forbrugsmønstre og forlagenes omsætning – og overordnet set på hele strukturen i det litterære kredsløb. Kampen om folks tid og opmærksomhed skærpes. Samtidig er det markant, at danskerne på tværs af aldersgrupper ser ud til med et altovervejende flertal at foretrække den fysiske bog som format for læsning af skønlitteratur.

Der tales ofte om, at nye mediemuligheder får forbruget af bøger til at falde. Men måske peger de mange tal, Bogpanelet lægger frem, også på, at der især kan være en sammenhæng mellem bøgernes tilgængelighed og forbruget af dem.

Måske hænger netlydbogens succes sammen med dens tilgængelighed. Netlydbogen er nem at få fat i og benytte i et mediebillede med mange tilbud. Samtidig peger tallene i årsrapporten som nævnt på, at læserne hovedsageligt læser skønlitteratur i den fysiske bogs format, og det gælder også for unge læsere. Det er et tankevækkende forhold, der lægger op til, at vi i Danmark har brug for en visionær strategi for, hvordan børn og unge får den bedste adgang til bøger, ikke mindst til skønlitteratur både i fysisk og digital form. Der er brug for et målrettet arbejde med, hvordan børns og unges nysgerrighed over for bøger og læsning vækkes og vedligeholdes. Det gælder måske også om at fange børns og unges opmærksomhed på tidspunkter af dagen, hvor de er mest interesserede i bogmediernes og går fra “et interaktivt mode” til “et receptivt mode”, som direktør Tine Smedegaard Andersen pointerede på Bogpanelets seminar 24. september 2019.

## **BOGPANELETS KOMMENDE UNDERSØGELSER OG SEMINARER**

Det nuværende Bogpanel er udpeget for 2019-2022 af daværende kulturminister Mette Bock. Bogpanelet vil arbejde med at se dybere i de mange tal, der kan tilvejebringes og give den litterære offentlighed stof til eftertanke og debat om bogens og litteraturens vilkår igennem nye rapporter.

Vi planlægger at udarbejde en rapport med en bred oversigt over, hvad international forskning fortæller om betydningen af læsning af skønlitteratur. Hvad siger forskningen om mulige effekter af læsning af skønlitteratur? Og hvilken betydning har – og tillægges – læsning og læsefærdigheder for individ og samfund? I lyset af udviklingen og den igangværende debat om bøger, læsning og læsestrategier har vi brug for at vide, hvad forskningen kan fortælle os. En bedre viden vil fremme og kvalificere ideer til nye initiativer.

Det brogede forlagslandskab og de mange debutanter, der udgives, fordrer også bedre viden om Statens Kunstfonds betydning for variationen og bredden af det danske litteraturlandskab. Hvilken rolle spiller Statens Kunstfond i etableringen af nye forfatterskaber og forlag? Og for en bred litterær kultur? Er der nogen væsentlige alternativer til Statens Kunstfonds donationer? Hvordan ser aktører på fremtiden? Derfor

udarbejder Bogpanelet en rapport om Statens Kunstfonds betydning for udgivelsen af nyere dansk litteratur.

Desuden planlægger Bogpanelet i de kommende år rapporter om læseradfærd i forskellige bogmedier, om børns læsning og interaktion med børn i litteraturformidling, om aktører i oversættelses kredsløb i Danmark og om rettighedsproblematikker i en digital og europæisk kontekst.

De tal, Bogpanelet lægger frem i denne årsrapport, lægger op til både eftertanke og debat. I 2020 fortsætter vi derfor vores tradition for offentlige møder om vigtige emner og lægger for med et arrangement, der belyser bogbloggere og deres litteraturformidlende rolle i en tid, hvor grænsen mellem det at være influencer og anmelder bliver mere flydende.

Vi ønsker jer god fornøjelse med læsningen af årsrapporten!

### **Bogpanelet, november 2019**

Anne-Marie Mai (formand), professor ved Institut for Kulturvidenskaber, Syddansk Universitet

Lars Handesten, lektor ved Institut for Kulturvidenskaber, Syddansk Universitet

Nina Christensen, professor ved Center for Børns Litteratur og Medier, Institut for Kommunikation og Kultur, Aarhus Universitet

Rasmus Grøn, lektor ved Institut for Kommunikation og Psykologi, Aalborg Universitet

Rasmus Helles, lektor ved Institut for Medier, Erkendelse og Formidling, Københavns Universitet

Stine Reinholdt Hansen, ph.d. og forskningsmedarbejder ved Nationalt Videncenter for Læremidler, Odense



the 1990s, the number of people in the UK who are employed in the public sector has increased from 1.5 million to 2.5 million (16% of the population).

There are a number of reasons for this increase. One is that the public sector has become a major employer of young people, particularly women. This is because the public sector is seen as a 'safe' place to work, with a high level of job security and a good work-life balance. This is particularly attractive to young people who are looking for a stable career path.

Another reason for the increase in public sector employment is that the public sector has become a major employer of people with disabilities. This is because the public sector is seen as a 'safe' place to work, with a high level of job security and a good work-life balance. This is particularly attractive to people with disabilities who are looking for a stable career path.

A third reason for the increase in public sector employment is that the public sector has become a major employer of people who are over 50 years old. This is because the public sector is seen as a 'safe' place to work, with a high level of job security and a good work-life balance. This is particularly attractive to people who are over 50 years old who are looking for a stable career path.

There are a number of reasons for this increase. One is that the public sector has become a major employer of young people, particularly women. This is because the public sector is seen as a 'safe' place to work, with a high level of job security and a good work-life balance. This is particularly attractive to young people who are looking for a stable career path.

Another reason for the increase in public sector employment is that the public sector has become a major employer of people with disabilities. This is because the public sector is seen as a 'safe' place to work, with a high level of job security and a good work-life balance. This is particularly attractive to people with disabilities who are looking for a stable career path.

A third reason for the increase in public sector employment is that the public sector has become a major employer of people who are over 50 years old. This is because the public sector is seen as a 'safe' place to work, with a high level of job security and a good work-life balance. This is particularly attractive to people who are over 50 years old who are looking for a stable career path.

There are a number of reasons for this increase. One is that the public sector has become a major employer of young people, particularly women. This is because the public sector is seen as a 'safe' place to work, with a high level of job security and a good work-life balance. This is particularly attractive to young people who are looking for a stable career path.

Another reason for the increase in public sector employment is that the public sector has become a major employer of people with disabilities. This is because the public sector is seen as a 'safe' place to work, with a high level of job security and a good work-life balance. This is particularly attractive to people with disabilities who are looking for a stable career path.

A third reason for the increase in public sector employment is that the public sector has become a major employer of people who are over 50 years old. This is because the public sector is seen as a 'safe' place to work, with a high level of job security and a good work-life balance. This is particularly attractive to people who are over 50 years old who are looking for a stable career path.

There are a number of reasons for this increase. One is that the public sector has become a major employer of young people, particularly women. This is because the public sector is seen as a 'safe' place to work, with a high level of job security and a good work-life balance. This is particularly attractive to young people who are looking for a stable career path.

Another reason for the increase in public sector employment is that the public sector has become a major employer of people with disabilities. This is because the public sector is seen as a 'safe' place to work, with a high level of job security and a good work-life balance. This is particularly attractive to people with disabilities who are looking for a stable career path.

A third reason for the increase in public sector employment is that the public sector has become a major employer of people who are over 50 years old. This is because the public sector is seen as a 'safe' place to work, with a high level of job security and a good work-life balance. This is particularly attractive to people who are over 50 years old who are looking for a stable career path.

# 1. PRODUKTION

## Hovedpointer:

- Produktionen af netlydbøger fortsætter med at stige. Fra 2017 til 2018 er antallet af udgivne netlydbøger steget med 60 %.
- Produktionen af trykt skønlitteratur skrevet på dansk er steget med 13 % siden 2015 og 79 % siden 2009.
- Antallet af faglitterære titler skrevet på dansk er steget med 8 % siden 2015 og 21 % siden 2009.

I Bogpanelet har vi i det forgangne år brugt en del tid på at diskutere, hvad det betyder at læse. Netlydbogen stormer i disse år frem, og litteratur er nu ikke længere noget, man udelukkende bruger synet til at opleve, det kan i lige så høj grad indtages med ørerne. Men der er forskel på trykte bøger, e-bøger og lydbøger. En nyligt offentliggjort svensk undersøgelse påpegede for eksempel, at det især er bøger med få karakterer og med en kronologisk handling, der egner sig til at være lydbøger<sup>1</sup>. Allerede nu tegner der sig nogle forskelle, når man eksempelvis holder produktionen af trykte bøger op over for produktionen af lydbøger. Forskellene vil formentlig kun blive større, jo mere forcerne ved det enkelte format kommer frem i lyset i løbet af de kommende år.

## 1.1 PRODUKTION AF TRYKTE BØGER

Danmarks Statistik offentliggør årligt statistik om bogproduktionen i Danmark baseret på regi-

streringerne i dansk bogfortegnelse. De seneste år har denne statistik været ramt af forsinkelser, fordi der har været nogle uforklarlige udsving i tallene, som skulle undersøges nærmere. I år er ingen undtagelse, og tallene i de følgende figurer (figur 1.1-1.7) er offentliggjort med besked om, at de muligvis vil blive korrigeret senere. Under alle omstændigheder korrigerer Danmarks Statistik altid tabellerne fem år tilbage i tiden, når de offentliggør et nyt års data, hvilket man vil kunne se, hvis man sammenligner årets tabeller med de tal, der er trykt i *Bogen og litteraturens vilkår 2018*. Dermed kan en tommelfingerregel være, at tallene i tabellerne er mere sikre, jo ældre de er, men det skal ikke afholde os fra at kommentere på dem i denne omgang, for som regel er det ganske små korrektioner, der bliver foretaget.

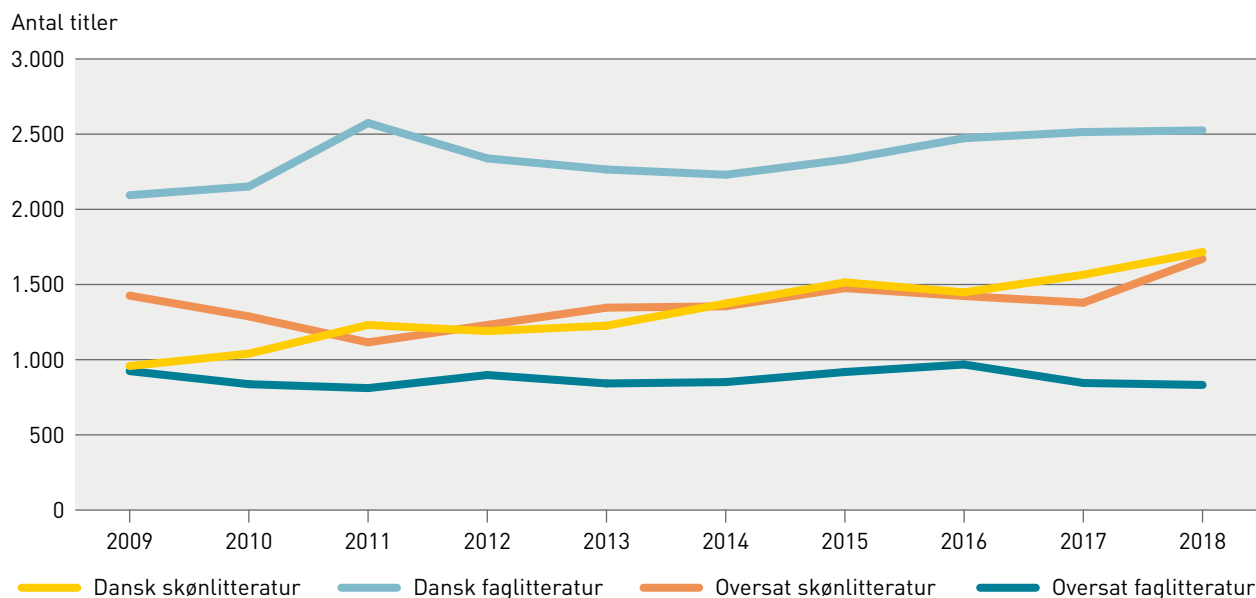
### Mere dansk skønlitteratur i bogform

Kigger vi på den del af bogproduktionen, der er lavet med henblik på salg i detailhandlen, kan man se, at nye udgivelser skrevet på dansk er i fortsat fremgang. Produktionen af trykt skønlitteratur skrevet på dansk er steget med 13 % siden 2015 og 79 % siden 2009. Også fra 2017 til 2018 har der været en vækst i antallet af udkomne førsteudgaver. Der udgives også et stigende antal faglitterære titler skrevet på dansk, og her er antallet steget med 8 % siden 2015 og 21 % siden 2009. For oversat faglitteratur ses en mindre nedgang siden 2016, mens der er en stigning i antallet af oversatte skønlitterære titler på 13 % fra 2015 til 2018. **Figur 1.1**

De fagbøger, som der udgives absolut flest af, er inden for emnerne personalhistorie og genealogi. Det er blandt andet biografier, der rubriceres sådan. Derudover fylder bøger om uddannelse og opdragelse m.m., medicin og sundhedsvidenskab og hjem og husholdning (herunder kogebøger) også ganske meget i det samlede billede. **Figur 1.2**

<sup>1</sup> "Ljusboken: hur den digitala logiken påverkar marknaden, konsumtionen och framtiden", Hedda Hanner, Alice O'Connor og Erik Wikberg, Svenska Förläggareföreningen, september 2019, [www.forlaggare.se/sites/default/files/ljusboken\\_rapport\\_web.pdf](http://www.forlaggare.se/sites/default/files/ljusboken_rapport_web.pdf)

**Figur 1.1: Kommercielle trykte førsteudgaver, danske og oversatte titler**



Kilde: Danmarks Statistik, bogproduktionsstatistikken BOG06

**Figur 1.2: Produktion af ny trykt faglitteratur skrevet på dansk fordelt efter emne [top-10]**

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	I alt
Personalhistorie. Genealogi	295	285	360	312	308	295	332	337	361	373	<b>3.258</b>
Uddannelse. Opdragelse. Undervisning. Folkeoplysning	186	157	163	139	117	163	157	190	175	171	<b>1.618</b>
Medicin. Sundhedsvidenskab	124	149	205	161	173	131	145	138	162	183	<b>1.571</b>
Hjem og husholdning	100	111	119	160	146	140	153	179	175	144	<b>1.427</b>
Forlystelser. Spil. Idræt	65	87	91	103	89	89	118	124	124	131	<b>1.021</b>
Lov og ret. Lovgivning	121	89	126	95	88	92	74	88	69	67	<b>909</b>
Teknik i alm.	77	83	125	95	98	90	89	83	75	62	<b>877</b>
Samfundsvidenskaberne i alm.	65	72	107	68	59	62	68	70	84	84	<b>739</b>
Sprog	46	42	59	58	63	56	38	71	67	103	<b>603</b>
Danmark	32	76	61	49	52	46	55	69	81	54	<b>575</b>

Kilde: Danmarks Statistik, bogproduktionsstatistikken BOG06

Antallet af skønlitterære titler skrevet på dansk er steget med 79 % siden 2009. Titler skrevet på dansk udgør i 2018 50,6 % af alle nye skønlitterære titler, og i 2009 udgjorde de til sammenligning 40,2 %. Antallet af titler oversat fra svensk er på sit højeste i 2018 med 226 titler, også titler fra fransk topper i 2018 med 142 titler. I forhold til det øvrige kulturbillede er det bemærkelsesværdigt, at andelen af titler, der er

oversat fra engelsk eller amerikansk, er faldende. I 2009 udgjorde engelske og amerikanske titler 36,4 % af skønlitteraturen, og i 2018 var tallet 25,3 %. **Figur 1.3**

Faglitteratur skrevet på dansk udgjorde i 2018 75,2 % af årets nye titler. I 2009 var denne andel 69,4 %. Titler oversat fra engelsk eller amerikansk udgjorde 20,5 % i 2009 og 15,1 % i 2018. Dermed ses den samme udvikling for

**Figur 1.3: Skønlitteratur – kommercielle trykte førsteudgaver fordelt efter originalsprog**

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Dansk	958	1.040	1.231	1.190	1.226	1.374	1.514	1.448	1.565	1.716
Svensk	130	154	153	161	148	171	163	166	166	226
Norsk	54	52	58	43	97	72	87	83	87	87
Engelsk/amerikansk	868	768	547	697	729	719	759	763	715	858
Tysk	121	106	120	104	105	104	153	120	110	126
Fransk	63	45	63	71	85	121	100	117	102	142
Andre sprog	190	163	174	155	182	168	214	174	199	232
<b>I alt alle sprog</b>	<b>2.384</b>	<b>2.328</b>	<b>2.346</b>	<b>2.421</b>	<b>2.572</b>	<b>2.729</b>	<b>2.990</b>	<b>2.871</b>	<b>2.944</b>	<b>3.387</b>

Kilde: Danmarks Statistik, bogproduktionsstatistikken BOG06

**Figur 1.4: Faglitteratur – kommercielle trykte førsteudgaver fordelt efter originalsprog**

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Dansk	2.094	2.152	2.574	2.339	2.265	2.230	2.331	2.473	2.514	2.525
Svensk	56	63	51	80	49	60	55	66	39	62
Norsk	26	40	38	37	35	27	38	41	55	41
Engelsk/amerikansk	620	537	520	590	556	569	601	592	532	508
Tysk	79	67	76	39	43	58	81	73	68	81
Fransk	38	22	30	24	50	31	47	61	53	24
Andre sprog	105	108	96	128	109	106	96	135	98	116
<b>I alt alle sprog</b>	<b>3.018</b>	<b>2.989</b>	<b>3.385</b>	<b>3.237</b>	<b>3.107</b>	<b>3.081</b>	<b>3.249</b>	<b>3.441</b>	<b>3.359</b>	<b>3.357</b>

Kilde: Danmarks Statistik, bogproduktionsstatistikken BOG06

**Figur 1.5: Kommercielle skønlitterære trykte førsteudgaver fordelt efter genrer**

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Digte for voksne	113	114	193	137	146	183	181	203	191	227
Skuespil for voksne	30	25	24	26	26	32	27	30	19	3
Romaner og noveller for voksne	880	889	828	984	1.030	985	1.063	1.120	1.117	1.376
Humor, tegneserier etc. for voksne	47	50	49	62	62	56	56	55	64	67
Digte for børn	28	19	35	42	26	34	37	35	33	57
Skuespil for børn	8	9	5	6	6	9	8	3	3	0
Romaner og noveller for børn	1.183	1.126	1.152	1.116	1.230	1.394	1.572	1.375	1.458	1.585
Humor, tegneserier etc. for børn	95	96	60	48	46	36	46	50	59	72
<b>I alt</b>	<b>2.384</b>	<b>2.328</b>	<b>2.346</b>	<b>2.421</b>	<b>2.572</b>	<b>2.729</b>	<b>2.990</b>	<b>2.871</b>	<b>2.944</b>	<b>3.387</b>

Kilde: Danmarks Statistik, bogproduktionsstatistikken BOG06

**Figur 1.6: Kommercielle førsteudgaver af e-bøger fordelt efter originalsprog**

	Skønlitteratur							Faglitteratur						
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Dansk	1.045	1.380	1.660	1.913	4.246	2.342	1.474	924	1.288	1.485	1.539	2.045	1.898	1.109
Svensk	108	122	118	185	201	139	141	13	16	26	18	34	13	19
Norsk	38	50	68	129	65	67	41	11	13	22	20	36	34	18
Engelsk/amerikansk	285	572	687	695	1.362	690	591	99	254	243	237	225	261	161
Tysk	23	49	32	51	68	61	50	9	47	21	68	47	31	50
Fransk	22	35	38	43	54	45	44	1	15	7	5	25	9	9
Andre sprog	66	87	97	93	95	86	58	10	22	30	36	37	24	20
<b>I alt alle sprog</b>	<b>1.587</b>	<b>2.295</b>	<b>2.700</b>	<b>3.109</b>	<b>6.091</b>	<b>3.430</b>	<b>2.399</b>	<b>1.067</b>	<b>1.655</b>	<b>1.834</b>	<b>1.923</b>	<b>2.449</b>	<b>2.270</b>	<b>1.386</b>

Kilde: Danmarks Statistik, bogproduktionsstatistikken BOG06

både skøn- og faglitteraturen, hvor andelen af titler på dansk er stigende, og hvor den samlede tilvækst især udgøres af titler skrevet på dansk.

#### Figur 1.4

#### Romanen er den mest udbredte genre – lyrikken er i vækst

Den udkomne nye skønlitteratur kan også brydes ned på undergenrer. Her springer det især i øjnene, at antallet af lyrikudgivelser for voksne i 2018 er på sit højeste niveau i perioden med 227 titler. Også digte for børn er på det højeste niveau i perioden i 2018 med 57 titler. Ikke overraskende består de skønlitterære udgivelser hovedsageligt af romaner og noveller. Romaner og noveller for børn udgør 46,8 % af produktionen i 2018, og romaner og noveller for voksne udgør 40,6 %. Tilsammen udgør de altså 87,4 % af årets skønlitteratur. **Figur 1.5**

## 1.2 PRODUKTION AF E-BØGER

Statistikken over udkomne e-bøger inkluderer kun delvist retrodigitaliserede e-bøger, og det gør det svært at lave sammenligninger over længere tid. En retrodigitaliseret e-bog defineres som en e-bog, hvor e-bogens fysiske forlæg er ældre end fem år. Frem til første kvartal 2017 er retrodigitaliserede e-bøger blevet registreret på lige fod med øvrige e-bøger. Efter første kvartal 2017 er de retrodigitaliserede e-bøger blevet registreret på en anden måde, og derfor indgår de ikke læn-

gere i denne statistik. Se afsnit 2.2 for talmateriale om retrodigitaliserede titler.

I 2018 er 61,4 % af de skønlitterære e-bøger skrevet på dansk. Det er godt 11 procentpoint mere end, hvad den trykte skønlitteratur udgør af den samlede trykte bogproduktion. Formentlig spiller det ind, at forlagene ikke nødvendigvis ejer rettighederne til at udgive alle deres oversatte titler som e-bøger, men det kan heller ikke afvises, at der er en større efterspørgsel efter bøger skrevet på dansk på e-bogsmarkedet. For faglitteraturen fylder titler skrevet på dansk 80 % af udgivelserne, og det er 5 procentpoint mere end for den trykte faglitteratur. **Figur 1.6**

I 2018 fylder romaner og noveller for voksne 51 % af årets e-bogsproduktion, mens romaner og noveller for børn fylder 42,4 %, altså i alt 93,4 % af årets samlede skønlitterære e-bøger. Det er samlet set 6 procentpoint mere for den trykte skønlitteratur, og fordelingen vidner om, at der foregår en eller anden form for selektion ved udgivelsen af e-bøgerne, da genrernes andele af den samlede produktion forskyder sig i væsentlig grad. **Figur 1.7**

## 1.3 PRODUKTION AF LYDBØGER

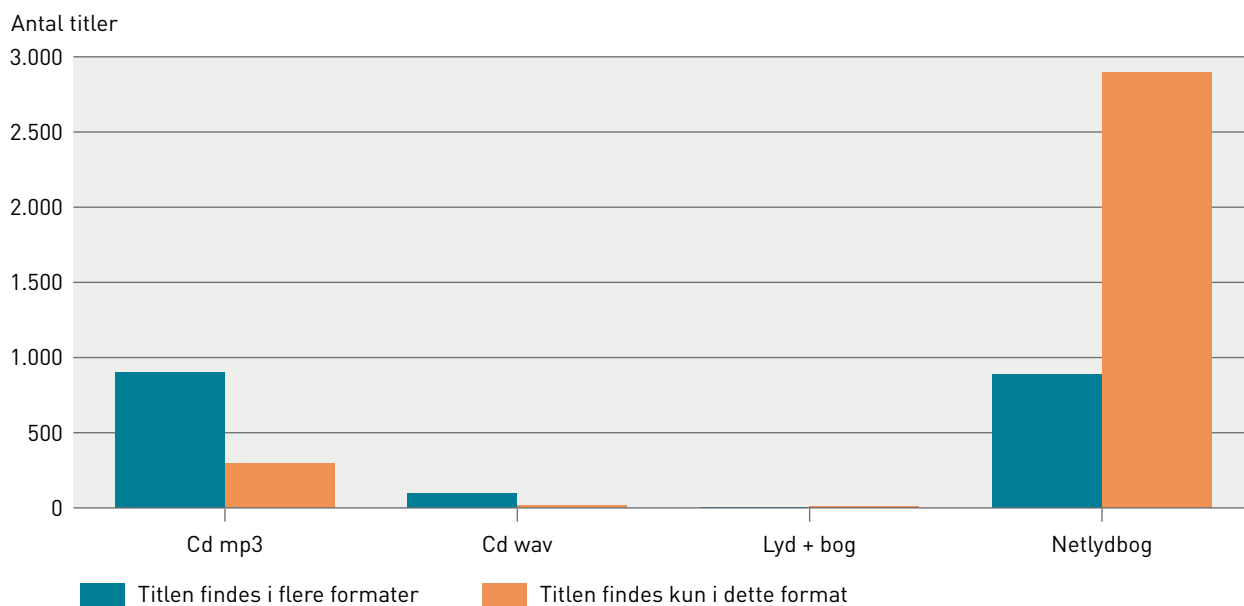
Bog- og Litteraturpanelet har tidligere i årsrapporten fra 2016 beskrevet, hvordan der er sket en "stille revolution" på lydbogsmarkedet. Baseret på de nyeste tal på området gør dette sig fortsat gældende, og lydbogsområdet er et af de

**Figur 1.7: Kommercielle skønlitterære førsteudgaver af e-bøger fordelt efter genrer**

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Digte for voksne	46	99	119	196	311	238	110	2,9%	4,3%	4,4%	6,3%	5,1%	6,9%	4,6%
Skuespil for voksne	19	23	49	32	91	73	10	1,2%	1,0%	1,8%	1,0%	1,5%	2,1%	0,4%
Romaner og noveller for voksne	976	1.316	1.619	1.828	3.837	1.973	1.224	61,5%	57,3%	60,0%	58,8%	63,0%	57,5%	51,0%
Humor, tegneserier etc. for voksne	5	7	12	7	17	8	6	0,3%	0,3%	0,4%	0,2%	0,3%	0,2%	0,3%
Digte for børn	5	9	12	11	10	15	25	0,3%	0,4%	0,4%	0,4%	0,2%	0,4%	1,0%
Skuespil for børn	0	0	5	0	5	1	0	0,0%	0,0%	0,2%	0,0%	0,1%	0,0%	0,0%
Romaner og noveller for børn	532	838	868	1.027	1.817	1.121	1.017	33,5%	36,5%	32,1%	33,0%	29,8%	32,7%	42,4%
Humor, tegneserier etc. for børn	4	3	16	8	3	1	7	0,3%	0,1%	0,6%	0,3%	0,0%	0,0%	0,3%
<b>I alt</b>	<b>1.587</b>	<b>2.295</b>	<b>2.700</b>	<b>3.109</b>	<b>6.091</b>	<b>3.430</b>	<b>2.399</b>	<b>100,0%</b>	<b>100,0%</b>	<b>100,0%</b>	<b>100,0%</b>	<b>100,0%</b>	<b>100,0%</b>	<b>100,0%</b>

Kilde: Danmarks Statistik, bogproduktionsstatistikken BOG06

**Figur 1.8: Udgivelsesformat lydbøger 2018**



Kilde: DBC, udtræk til Bogpanelet

steder i bogkredsløbet, hvor digitaliseringen har slået allerstærkest igennem.

For blot fem-ti år siden var normen, at en lydbog blev udgivet på cd i wav-formatet<sup>2</sup>. Dette format er dog upraktisk til lydbøger, da en cd i dette format kun kan rumme 70-80 minutters lyd, og da en lydbog ofte varer adskillige timer, fylder en lydbog i wav-format ofte mindst ti cd'er. Indtoget af det komprimerede mp3-format har gjort, at en lydbog nu kan presses ned på en enkelt cd, og som det ses af figur 1.8, er det normen

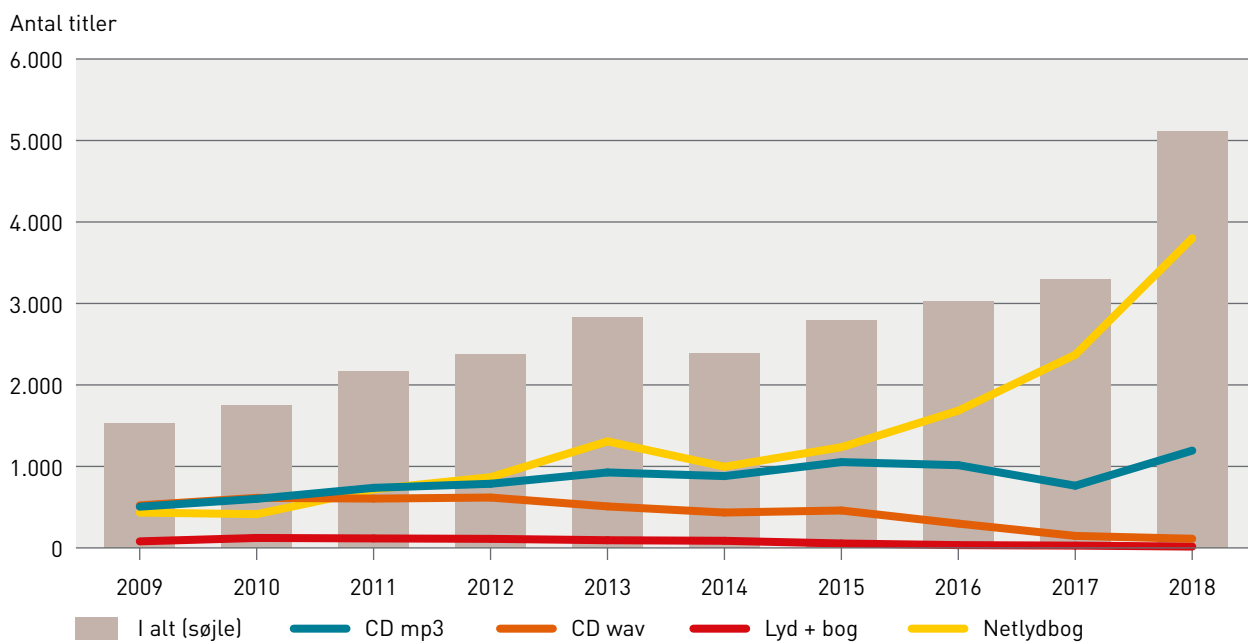
for cd-udgivelser i dag. Det førende format er dog netlydbogen, som der udkom mere end tre gange så mange af i 2018 sammenlignet med cd'erne.

Af figuren kan man også se, at hovedparten af de cd'er, der udkommer, også udkommer i netlydbogsformatet, mens en stor del af netlydbøgerne ikke er udkommet i andre formater.

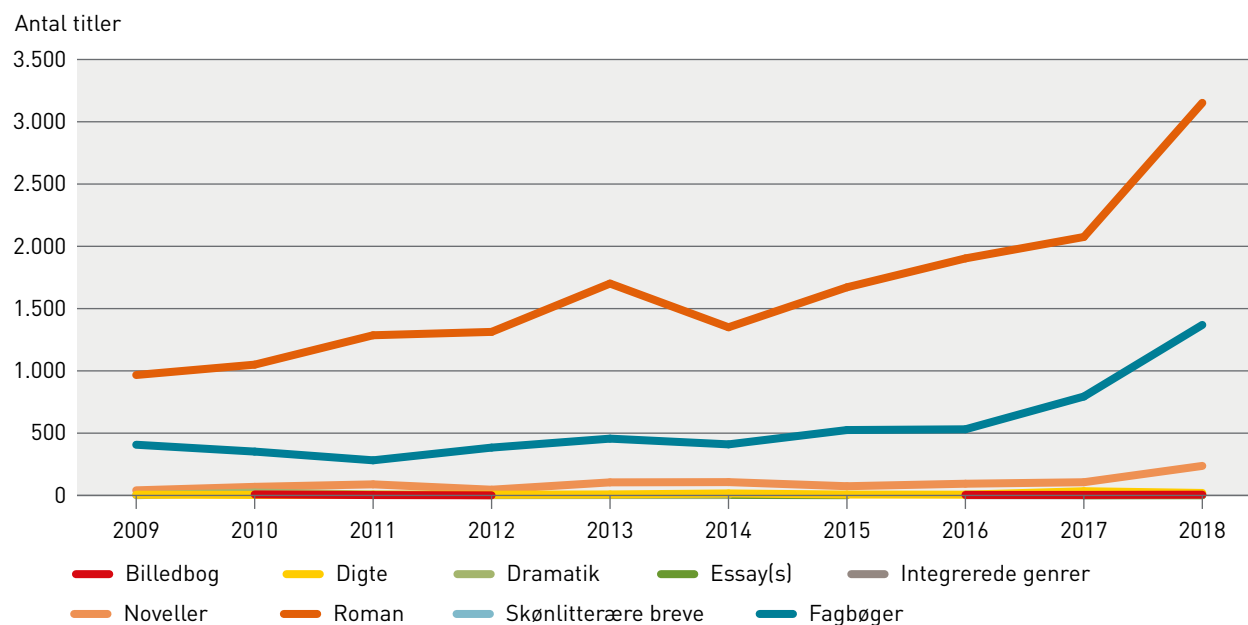
### Boom i produktionen af netlydbøger

Vender vi blikket mod den totale produktion af nye lydbøger, springer det i øjnene, at antallet af producerede titler er steget markant de seneste år. Siden 2014 er antallet af udkomne førsteud-

<sup>2</sup> Mere om datakilder og metode: se *Bogen og litteraturens vilkår 2017*.

**Figur 1.9: Lydbogsproduktion (førsteudgaver)**

Kilde: DBC, udtræk til Bogpanelet

**Figur 1.10: Lydbøger fordelt efter genrer og renset for gengangere**

Kilde: DBC, udtræk til Bogpanelet

gaver steget med 214 %, fra 2.390 førsteudgaver i 2014 til 5.115 i 2018. Af disse var hovedparten netlydbøger (3.799), og en mindre del cd'er i mp3-format (1.192). Isoleret set er antallet af netlydbogsudgivelser steget med 60 % fra 2017 til 2018. **Figur 1.9**

En del af lydbøgerne udkommer dog i flere forskellige formater sideløbende (hovedsageligt på cd og som netlydbog). I **figur 1.10** er hver enkel titel kun talt med én gang uanset format (første år titlen optræder). Det er tydeligt, at lydbogsudbuddet især udgøres af romaner,

selvom der dog også særligt de seneste år ses en stigning i antallet af faglitterære titler. De øvrige genrer fylder ikke specielt meget i det samlede billede. Det er måske ikke så mærkeligt, at fiktionen fylder mest, da en nylig svensk undersøgelse netop påpeger, at det især er bøger med få personkarakterer og med en kronologisk handling, der egner sig til at være lydbøger<sup>3</sup>.

<sup>3</sup> "Ljudboken: hur den digitala logiken påverkar marknaden, konsumtionen och framtiden", Hedda Hanner, Alice O'Connor og Erik Wikberg, Svenska Förläggareföreningen, september 2019, [www.forlaggare.se/sites/default/files/ljudboken\\_rapport\\_web.pdf](http://www.forlaggare.se/sites/default/files/ljudboken_rapport_web.pdf)





# 2.

## FORLAGSPRODUKTION

### Hovedpointer:

- Der bliver flere store forlag, og de har en større andel af den samlede bogproduktion.
- Flere forlag/udgivere producerer skønlitteratur end nogensinde før.
- De sidste års vækst i udgivelsen af e-bøger er især båret af retrodigitaliserede titler.

Når man kigger på forlagslandskabet, er det ofte de store, etablerede forlag, der løber med opmærksomheden. Det er ofte dem, der har de mest profilerede forfattere, og derfor fylder disse

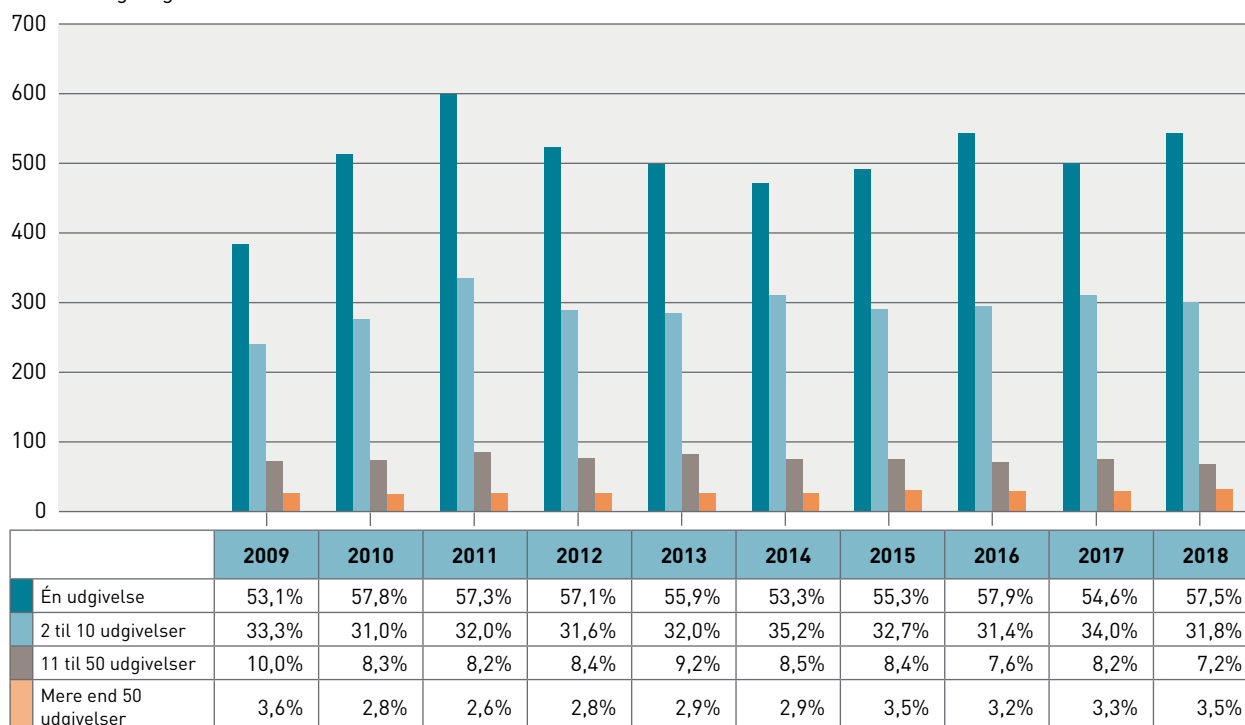
forlag og deres forfattere meget i mediebildet. Men på trods af at der er denne stabilitet eller forudsigelighed i toppen af udgiverfeltet, er forlagslandskabet også en foranderlig størrelse, hvor nye forlag og udgivere skyder frem, og hvor opkøb og fusioner også til tider ændrer billedet markant i toppen af fødekæden. I dette kapitel bliver bevægelserne i forlagslandskabet belyst fra en statistisk vinkel, hvor både de stores og de mindres bidrag til bogmarkedet trækkes frem.

### 2.1 FORLAGENES PRODUKTION AF TRYKTE BØGER

Udviklingen i andelen af forlag/udgivere, der udgiver en enkelt titel årligt, har været nogen-

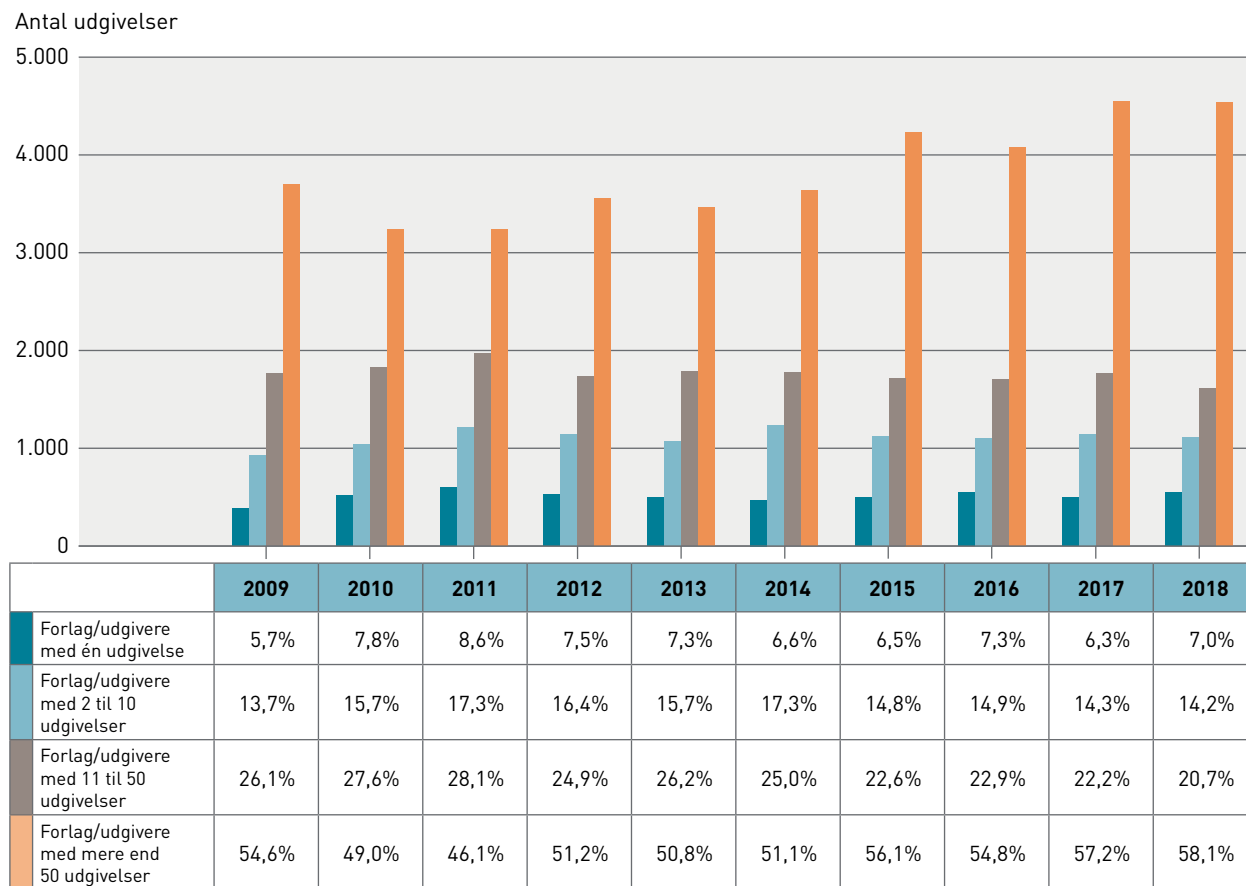
Figur 2.1: Forlag/udgivere fordelt efter antal årlige udgivelser

Antal forlag/udgivere



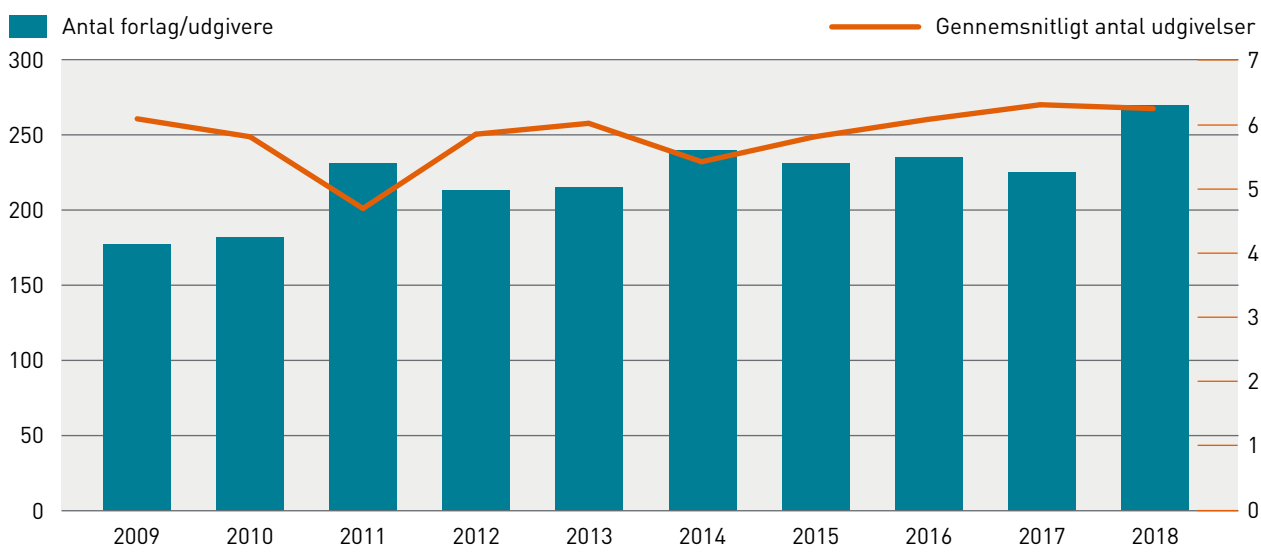
Kilde: DBC, udtræk til Bogpanelet

**Figur 2.2: Antal udgivelser fordelt efter udgiverstørrelse**



Kilde: DBC, udtræk til Bogpanelet

**Figur 2.3: Forlag/udgivere af skønlitterære førsteudgaver**



Kilde: DBC, udtræk til Bogpanelet

lunde stabil de seneste par år, svingende mellem 53 og 57 % af det samlede antal forlag/udgivere<sup>4</sup>. Antallet af forlag/udgivere, der udgiver mere end 50 årlige titler, er steget fra 25 til 33 fra 2010 til 2018, men de udgør stadig en meget lille del

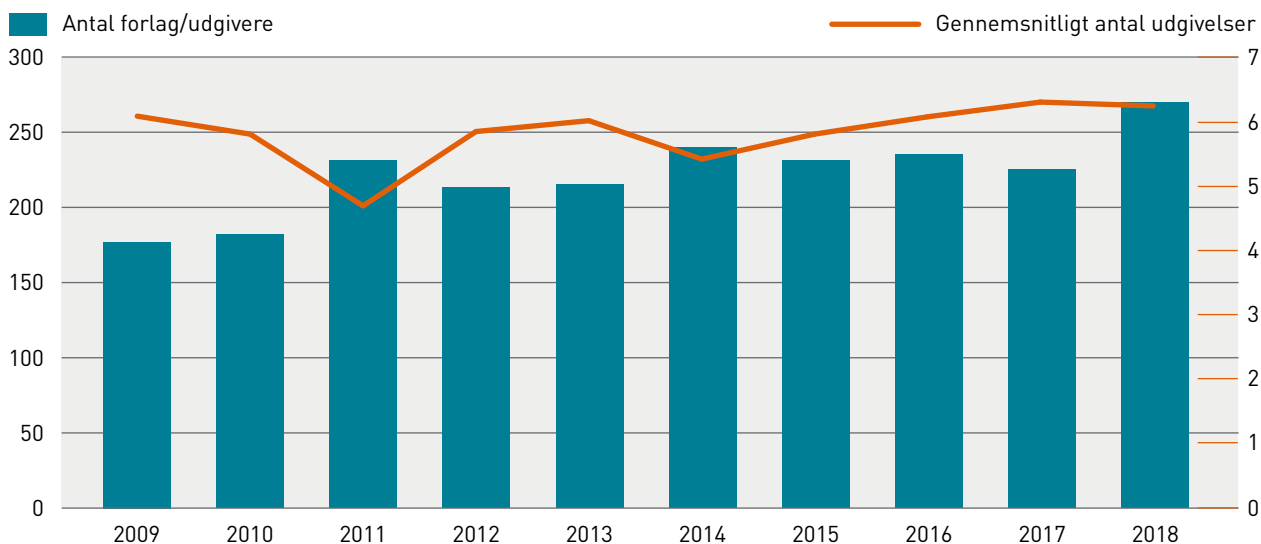
af det samlede forlags-/udgiverfelt. Antallet af forlag/udgivere med mellem 11 og 50 årlige udgivelser er faldet fra 75 til 68 fra 2017 til 2018.

**Figur 2.1**

De seneste fire år har udgivere med mere end 50 årlige udgivelser stået for mere end 4.000 af årets udgivelser, og i 2018 svarede de store forlags andel af den samlede produktion til 58,1 %.

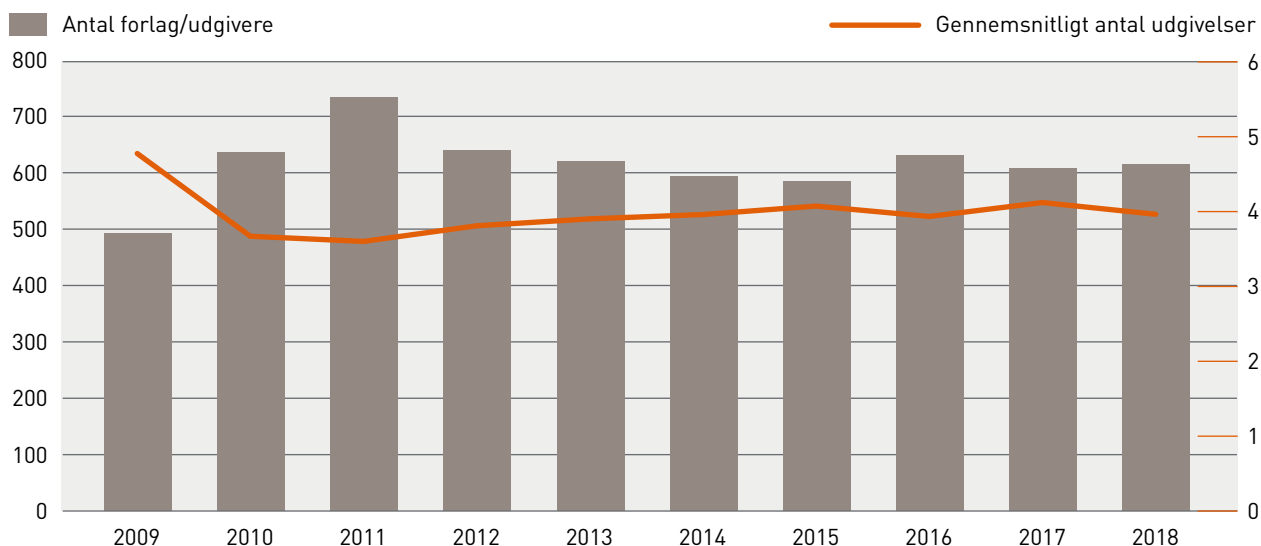
<sup>4</sup> For at få mere viden om metoden bag disse opgørelser se *Bogen og litteraturens vilkår 2016*.

**Figur 2.3: Forlag/udgivere af skønlitterære førsteudgaver**



Kilde: DBC, udtræk til Bogpanelet

**Figur 2.4: Forlag/udgivere af faglitterære førsteudgaver**



Kilde: DBC, udtræk til Bogpanelet

Siden 2016 er de store forlags andel af den samlede produktion steget med 3,3 procentpoint, og tilsvarende er produktionsandelen for de forlag, der udgiver mellem 11 og 50 titler, faldet med 2,2 procentpoint fra 2016 til 2018. **Figur 2.2**

### Flere forlag udgiver skønlitteratur

Mange af forlagene producerer mange forskellige typer af bøger. Men hvis vi for et øjeblik indsnævrer blikket til at kigge på de forlag og udgivere, der udgiver skønlitteratur til voksne, er de 270 forlag/udgivere i 2018 det højeste niveau i den periode, grafen dækker – og næsten 100 forlag/udgivere mere end i 2009. **Figur 2.3** Det gennemsnitlige antal udgivelser pr. forlag/

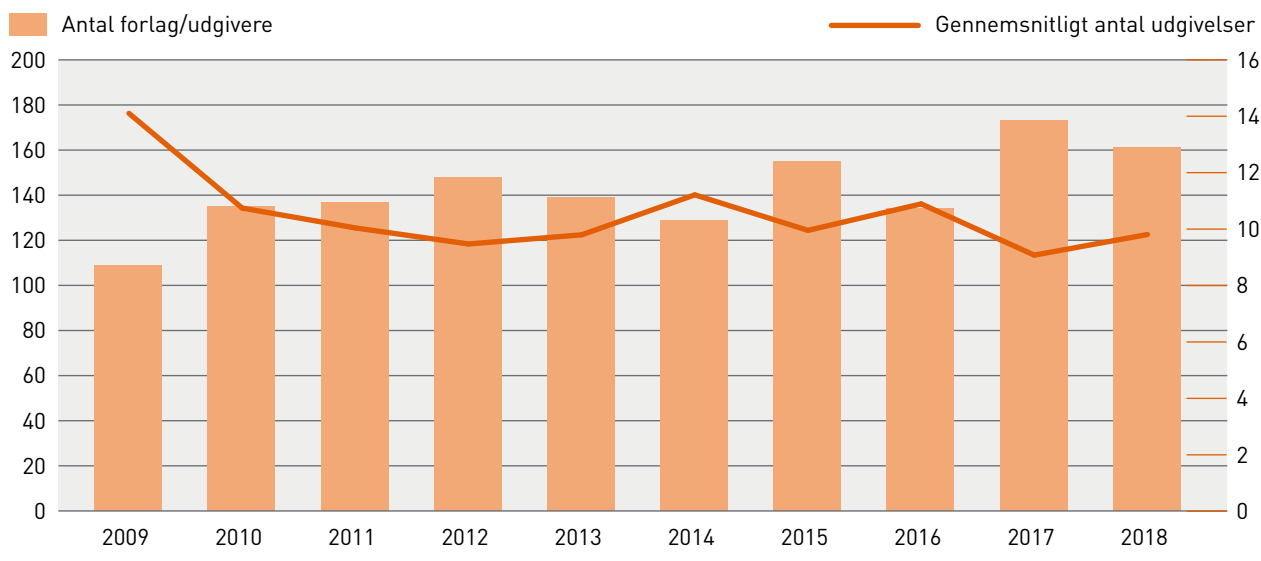
udgiver er i 2018 også på et højt niveau med 6,25 udgivelser pr. forlag/udgiver. Der er altså både kommet flere forlag/udgivere til i 2018, og de udgiver også flere titler.

### Stabil fagbogsproduktion

Produktionen af faglitteratur til voksne er meget stabil, når det gælder antallet af forlag/udgivere (**figur 2.4**). Fra 2014 har det ligget på mellem 585 og 630 aktive forlag/udgivere om året, og det gennemsnitlige antal udgivelser er også stabilt med lidt over 4 årlige udgivelser pr. forlag/udgiver pr. år.

Der kan konstateres en nedgang i antallet af forlag/udgivere, der udgiver bøger til børn og

**Figur 2.5: Forlag/udgivere af førsteudgaver til børn og unge**



Kilde: DBC, udtræk til Bogpanelet

**Figur 2.6: Produktion af nye e-bøger fordelt på udgivere (top-10)**

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	I alt
Lindhardt og Ringhof	224	262	380	354	3.500	1.844	212	6.776
Gyldendal	306	241	275	603	1.292	669	326	3.712
Mellemgaard	75	111	220	151	199	251	241	1.248
Harlequin		144	188	167	148	121	117	885
Carlsen	69	169	183	148	124	79	74	846
Books on Demand	39	78	86	162	132	147	158	802
People'sPress	56	103	95	112	132	123	127	748
Politiken	50	79	104	120	129	106	91	679
[Arne Herløv Petersen]	23	59	30	174	216	57		559
SFA-89	117	108	73	75	102	27	3	505

Kilde: DBC, udtræk til Bogpanelet

unge, fra 173 i 2017 til 161 i 2018. Det gennemsnitlige antal udgivelser er steget en lille smule fra 2017 til 2018. **Figur 2.5**

## 2.2 FORLAGENES PRODUKTION AF E-BØGER

I *Bogen og litteraturens vilkår 2017* (s. 12f) blev det konstateret, at de registreringer i Dansk Bogfortegnelse, som danner grundlag for bog-

produktionsstatistikken, fra andet kvartal af 2017 ikke længere inkluderer retrodigitaliserede e-bøger<sup>5</sup>. Denne teknikalitet slår meget tydeligt igennem i **figur 2.6**, hvor et forlag som Lindhardt og Ringhof i 2018 "kun" har udgivet 212 e-bøger mod 3.500 i 2016. Forklaringen er altså, at statistikken fra andet kvartal 2017 kun medtager titler, hvor det fysiske forlæg er

<sup>5</sup> En retrodigitaliseret e-bog defineres som en titel, hvor det fysiske forlæg er ældre end fem år.

**Figur 2.7: Produktion af retrodigitaliserede e-bøger**

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	I alt
Lindhardt og Ringhof			3	10	5	2	30	405	5.423	3.016	8.894
Gyldendal	1		1	5	1		27	2	514	370	921
SFA-89		9	58	24	5	2		1	72	53	224
Books on Demand		1	1	52	23	64		1	2	1	145
CARLSEN	12	1	3	4	15	10	12	1	3	1	62
Libris Media A/S				47							47
Akademisk Forlag		25	8	12					1		46
Scandinavia A/S			2	1		40					43
SAGA Egmont					1			6	14	20	41
Tellerup.dk						6			2	29	37
Øvrige 284 udgivere	40	105	106	65	40	81	25	23	269	190	944

Kilde: DBC, udtræk til Bogpanelet

udkommet for mindre end fem år siden. Dermed er det væsentlige i tabellen også året 2018, hvor det kan konstateres, at Gyldendal er det forlag, der har udgivet flest ikke-retrodigitaliserede e-bøger, efterfulgt af Mellempgaard og Lindhardt og Ringhof.

Gennem DBC er det i år lykkedes at få data om de retrodigitaliserede e-bøger. Disse data viser meget tydeligt, at det især er Lindhardt og Ringhof, der er toneangivende, når det kommer til digitalisering af ældre værker. Forlaget meldte i januar 2015 ud, at de ville digitalisere 15.000 titler i løbet af to år, og bejlede i samme ombæring bredt til de forfattere, der selv var indehavere af deres e-bogsrettigheder<sup>6</sup>. Med disse nye tal ser det ud til, at Lindhardt og Ringhof er lykkedes med at opfylde målsætningen, selvom det måske har været lidt længere end to år. Det skal bemærkes, at retrodigitaliserede titler også indgår i figur 2.6 til og med første kvartal 2017.

### Figur 2.7

<sup>6</sup> "Forlag vil digitalisere 15.000 bøger på to år", Carsten Andersen, Politiken 23. juni 2015. <https://politiken.dk/kultur/medier/art5580754/Forlag-vil-digitalisere-15.000-b%C3%B8ger-p%C3%A5-to-%C3%A5r>

the 1990s, the number of people in the world who are living in poverty has increased from 1.2 billion to 1.6 billion.

The World Bank has estimated that the number of people living in poverty in the world will increase to 2.1 billion by the year 2020. This is a significant increase, and it is a cause for concern.

The World Bank has also estimated that the number of people living in poverty in the world will increase to 2.6 billion by the year 2030. This is a significant increase, and it is a cause for concern.

The World Bank has also estimated that the number of people living in poverty in the world will increase to 3.1 billion by the year 2040. This is a significant increase, and it is a cause for concern.

The World Bank has also estimated that the number of people living in poverty in the world will increase to 3.6 billion by the year 2050. This is a significant increase, and it is a cause for concern.

The World Bank has also estimated that the number of people living in poverty in the world will increase to 4.1 billion by the year 2060. This is a significant increase, and it is a cause for concern.

The World Bank has also estimated that the number of people living in poverty in the world will increase to 4.6 billion by the year 2070. This is a significant increase, and it is a cause for concern.

The World Bank has also estimated that the number of people living in poverty in the world will increase to 5.1 billion by the year 2080. This is a significant increase, and it is a cause for concern.

The World Bank has also estimated that the number of people living in poverty in the world will increase to 5.6 billion by the year 2090. This is a significant increase, and it is a cause for concern.

The World Bank has also estimated that the number of people living in poverty in the world will increase to 6.1 billion by the year 2100. This is a significant increase, and it is a cause for concern.

The World Bank has also estimated that the number of people living in poverty in the world will increase to 6.6 billion by the year 2110. This is a significant increase, and it is a cause for concern.

The World Bank has also estimated that the number of people living in poverty in the world will increase to 7.1 billion by the year 2120. This is a significant increase, and it is a cause for concern.

The World Bank has also estimated that the number of people living in poverty in the world will increase to 7.6 billion by the year 2130. This is a significant increase, and it is a cause for concern.

The World Bank has also estimated that the number of people living in poverty in the world will increase to 8.1 billion by the year 2140. This is a significant increase, and it is a cause for concern.

# 3. DISTRIBUTION AF BØGER OG LITTERATUR – FORLAG OG BOGHANDLERE

## Hovedpointer:

- Den digitale omsætning udgør 20,6 % af forlagenes samlede omsætning.
- Netlydbogen står for 28,3 % af det samlede digitale salg.
- Boghandlens position er stabil.

Distributionen af bøger, både fysiske og digitale, er en vital del af hele det litterære kredsløb. Infrastrukturen mellem forlag og salgskanaler – fra de fysiske boghandlere og internetboghandlere til streamingtjenester og supermarkeder – udgør fundamentet for udbredelsen af bøger og litteratur i Danmark. Generelt ser vi, at udviklingsmønstrene fra de seneste år fortsætter, fx stiger det digitale salgs andel af omsætningen,

og netlydbogen styrker sin position. Som noget nyt i år kan vi præsentere data for, hvordan danskerne får adgang til skønlitteratur.

## 3.1 DANSKE FORLAGS SALG OG OMSÆTNING AF BØGER

Forlagenes omsætning i 2018 er ifølge Danske Forlags årsstatistik faldet med 0,4 % (figur 3.1). Det er et udsving på 2,3 procentpoint i forhold til året før, hvor der var en fremgang på 1,9 %. Udsvinget skyldes nedgang i salget af skønlitteratur og faglitteratur. Til gengæld stiger omsætningen inden for børne- og ungdomslitteratur og læremidler (figur 3.2). Det digitale salg er stigende og udgør nu 20,6 % af det samlede salg. Af de 353 mio. kr., som det digitale salg udgør,

Figur 3.1: Forlagenes omsætning fordelt på trykt og digitalt salg

	2017	2018	Udvikling
Trykt salg (mio. kr.)	1.404 (81,5 %)	1.363 (79,4 %)	-3%
Digitalt salg (mio. kr.)	319 (18,5 %)	353 (20,6 %)	11%
<b>I alt</b>	<b>1.723 (100 %)</b>	<b>1.717 (100 %)</b>	<b>-0,4%</b>

Kilde: Danske Forlags årsstatistik 2018

Figur 3.2: Omsætning fordelt på genrer

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Skønlitteratur	29,7 %	29,5 %	27,7 %	27,5 %	28,4 %	27,4 %
Faglitteratur	29,1 %	28,5 %	24,8%	24,3 %	24,8 %	24,1 %
Børne- og ungdomsbøger	11,2 %	10,9 %	12,2 %	12,4 %	11,8 %	13,2 %
Læremidler	30,0 %	31,1 %	35,3 %	35,8 %	34,9 %	35,3 %

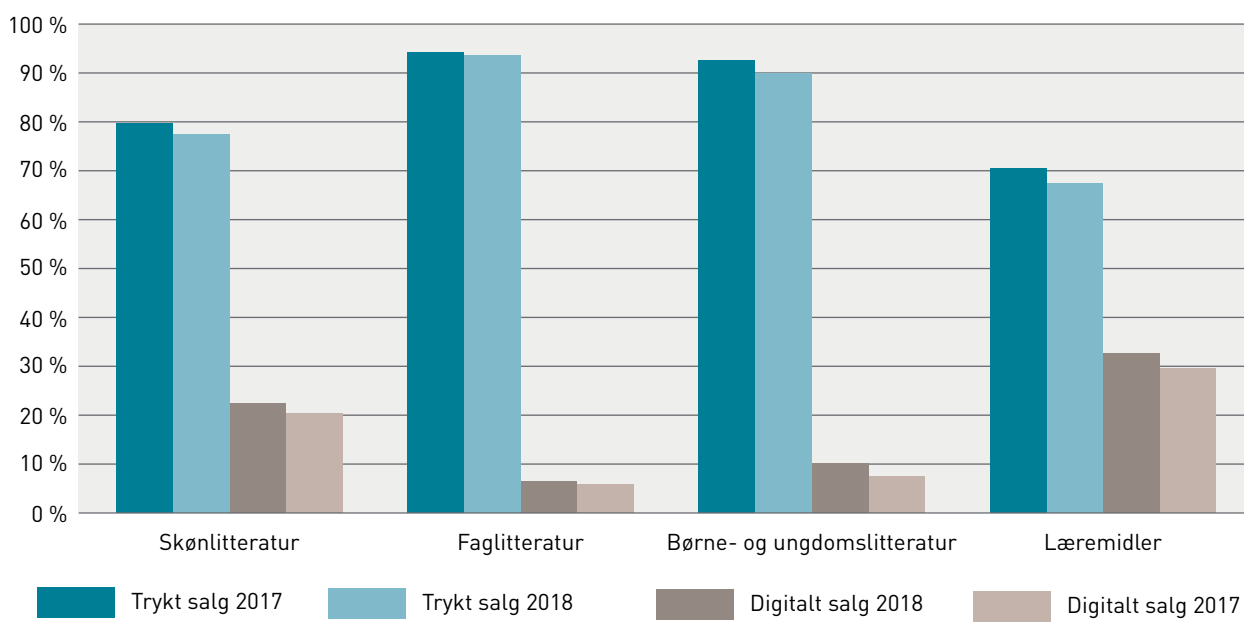
Kilde: Danske Forlags årsstatistik 2013-2018

**Figur 3.3: Forlagenes digitale omsætning fordelt på e-bøger, netlydbøger og andet digitalt salg (mio. kr.)**

	2017	2018	Udvikling
E-bøger	58,7 (18,4 %)	58,9 (16,7 %)	0,3%
Netlydbøger	87,2 (27,3 %)	99,9 (28,3 %)	14,6%
Andet digitalt salg	173,4 (54,3 %)	194,3 (55,0 %)	12,1%
<b>I alt</b>	<b>319,3 (100 %)</b>	<b>353,1 (100 %)</b>	<b>10,6%</b>

Kilde: Danske Forlags årsstatistik 2018

**Figur 3.4: Fordeling mellem trykt og digitalt salg 2017 og 2018**



Kilde: Danske Forlags årsstatistik 2017 og 2018

stammer 180 mio. kr. fra salget af digitale læremidler til biblioteker og undervisningsinstitutioner, svarende til 51 % af det digitale salg.

De seneste års udvikling i omsætningen fordelt på genrer viser små udsving på tværs af genrerne. Skønlitteraturen ligger i år på den laveste andel af den samlede omsætning siden 2013. Den genre, der har haft mest fremgang i perioden, er læremidler. Her ses en stigning på 5,3 procentpoint fra 2013 til 2018 (figur 3.2). Det er især interessant, at omsætningen inden for læremidler holder sit høje niveau, fordi puljen med tilskud til kommunernes indkøb af digitale læremidler i skoleregionerne ophørte med udgangen af 2017.

### Den digitale omsætning i fortsat fremgang

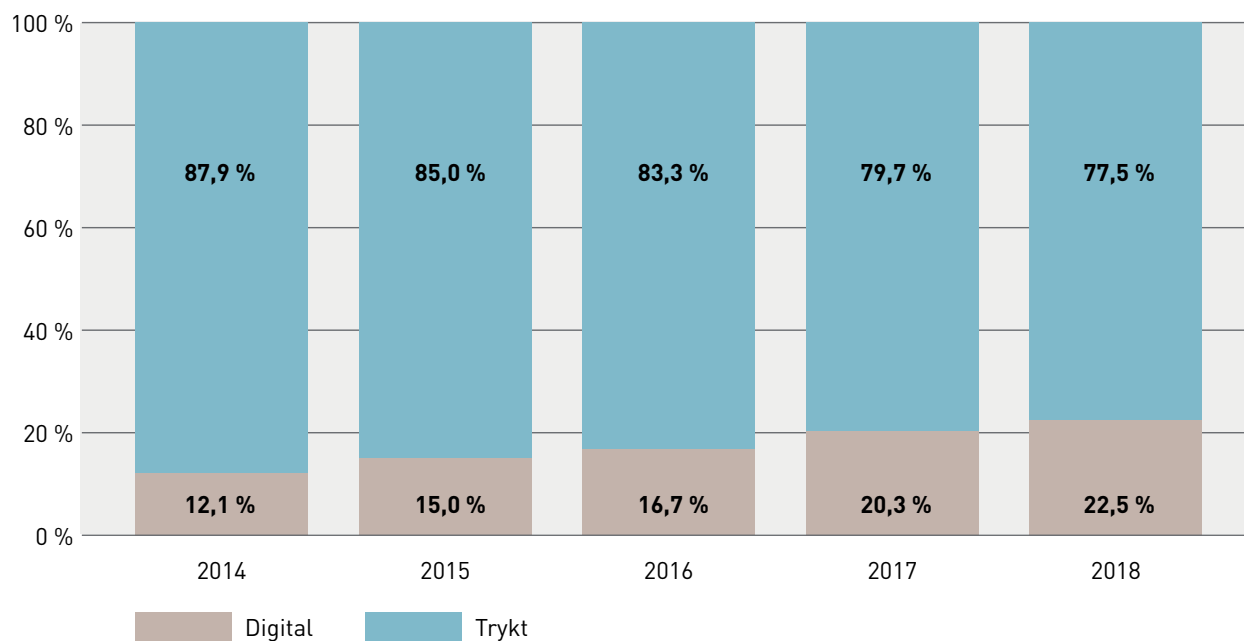
Forlagenes digitale omsætning er steget med 10,6 % det seneste år og udgør nu 20,6 % af forlagenes samlede omsætning. Netlydbøger har den største fremgang med en stigning på 14,6 %, og netlydbogsformatet øger dermed sin markedsandel yderligere i forhold til e-bogen. **Figur 3.3**

Når vi ser på det digitale salg fordelt på de fire genrekategorier, stiger det digitale salgs andel på tværs af alle fire genrekategorier fra 2017 til 2018. Væksten er igen størst inden for læremidler, hvor det digitale salg er steget med 3 procentpoint fra 2017 til 2018, mens væksten er mindst inden for faglitteratur med en stigning på 0,5 procentpoint fra 2017 til 2018. **Figur 3.4**

Ser vi specifikt på udviklingen af det digitale salg inden for skønlitteratur, er det digitale salgs andel af det samlede salg steget med 10,4

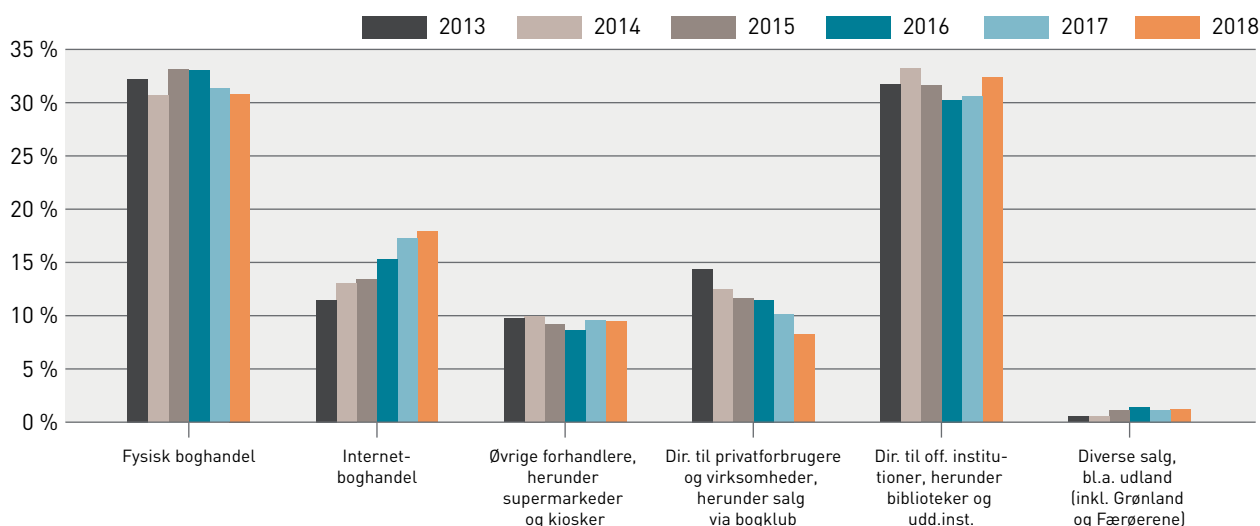


**Figur 3.5: Fordeling mellem trykt og digitalt salg – skønlitteratur 2018**



Kilde: Danske Forlags årsstatistik 2018

**Figur 3.6: Total omsætning fordelt efter salgskanal**



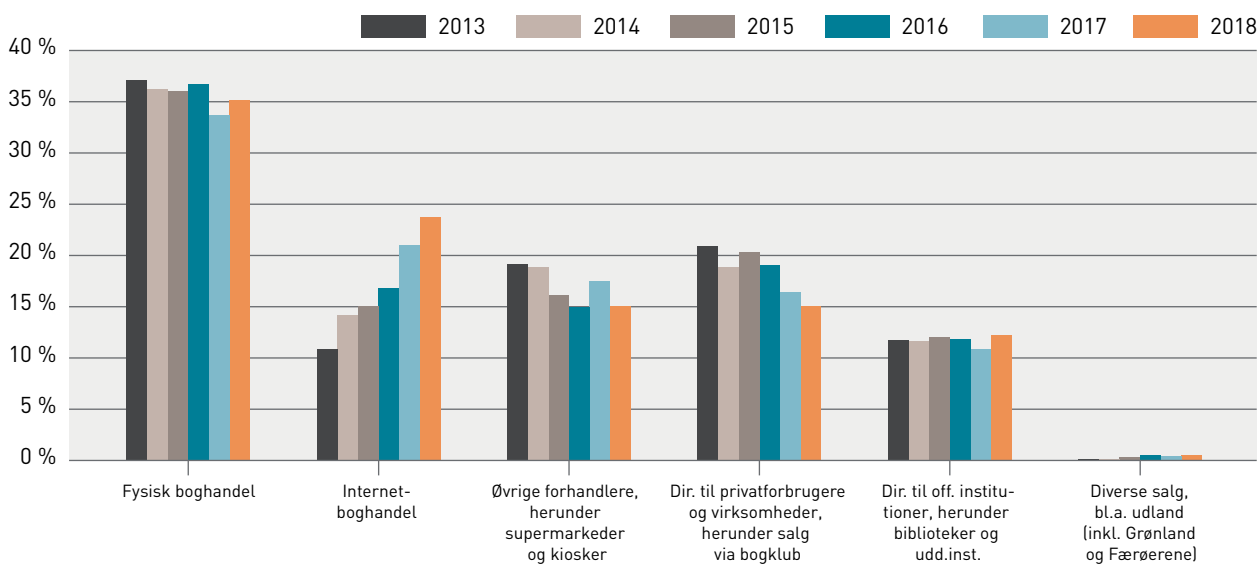
Kilde: Danske Forlags årsstatistik 2013-2018

procentpoint fra 2014 til 2018. Det digitale salg i 2018 udgør således 22,5 % af det samlede salg inden for skønlitteratur (figur 3.5). Når vi sammenholder dette med, at forlagenes indtægter fra skønlitteratur er faldet med knap 18 mio. kr. fra 2017 til 2018, kan det understøtte tesen om, at man veksler fysiske kroner til digitale øre. Det tyder på, at indtægten på det digitale salg har en langt mindre profit for forlagene end på de fysiske bøger.

### Salg via netboghandel stiger

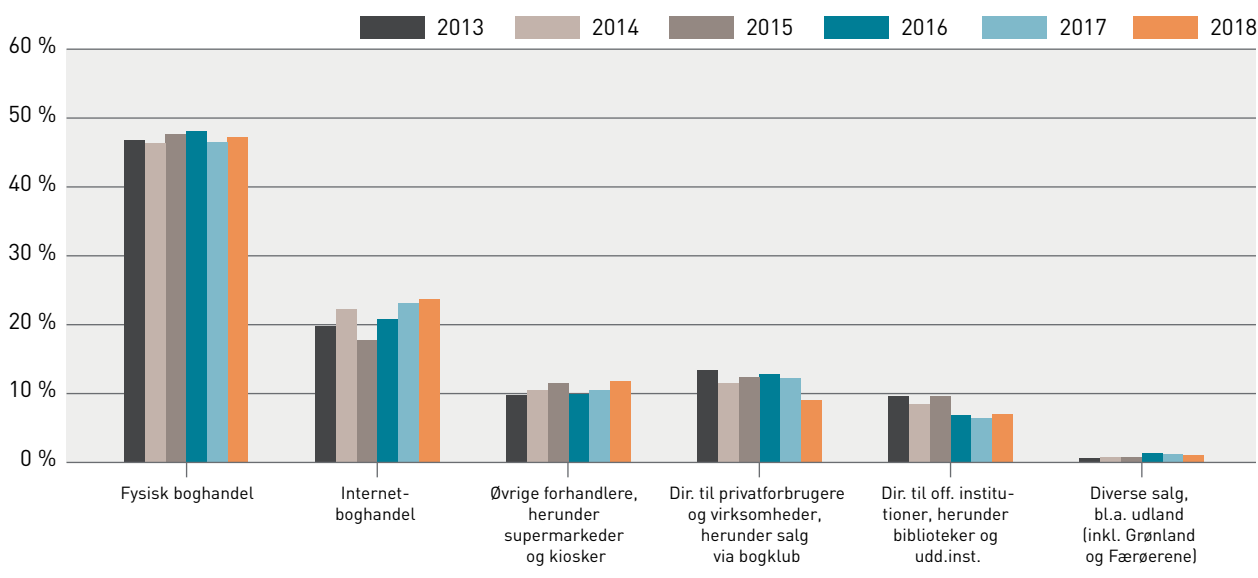
Når det kommer til forlagenes samlede omsætning fordelt efter salgskanaler, bekræfter tallene fra 2018 de seneste års udviklingsmønster: at salget via fysiske boghandlere ligger stabilt omkring 30 %, det samme gør sig gældende for salg direkte til offentlige institutioner, og at salget via internetboghandlere fortsat er stigende – fra 2013 til 2018 er denne salgskanal steget med 6,4 procentpoint, så der i 2018 blev solgt for 307,6 mio. kr. digitalt, svarende til 17,9 % af den totale omsætning. Salget direkte til privatforbrugere mv. er fortsat faldende. Denne kategori indehol-

**Figur 3.7: Omsætning på skønlitteratur fordelt efter salgskanal**



Kilde: Danske Forlags årsstatistik 2013-2018

**Figur 3.8: Omsætning på faglitteratur fordelt efter salgskanal**



Kilde: Danske Forlags årsstatistik 2013-2018

der blandt andet salg via bogklubber, som i en årrække har været i drastisk nedgang – fra 2017 til 2018 er salget faldet med 1,9 procentpoint.

**Figur 3.6**

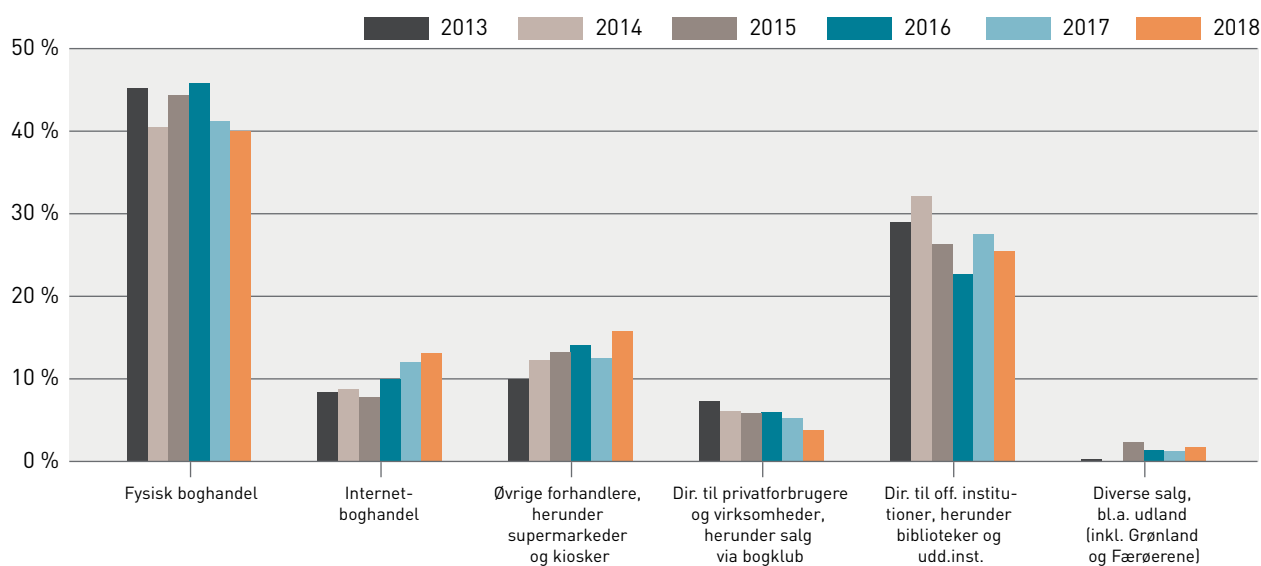
Når snittet på omsætningen lægges ned over de fire genrekategorier, ser vi igen de samme udviklingstendenser fra de seneste år slå igennem (figur 3.7-3.10). Den opadgående udviklingskurve for salg via internettet slår igennem inden for alle fire genrekategorier, men er tydeligst inden for omsætningen af skønlitteratur, hvor salget er steget med 12,8 procentpoint fra 2013 til 2018.

**Figur 3.7**

### 3.2 DANSKERNES BOGKØBSVANER

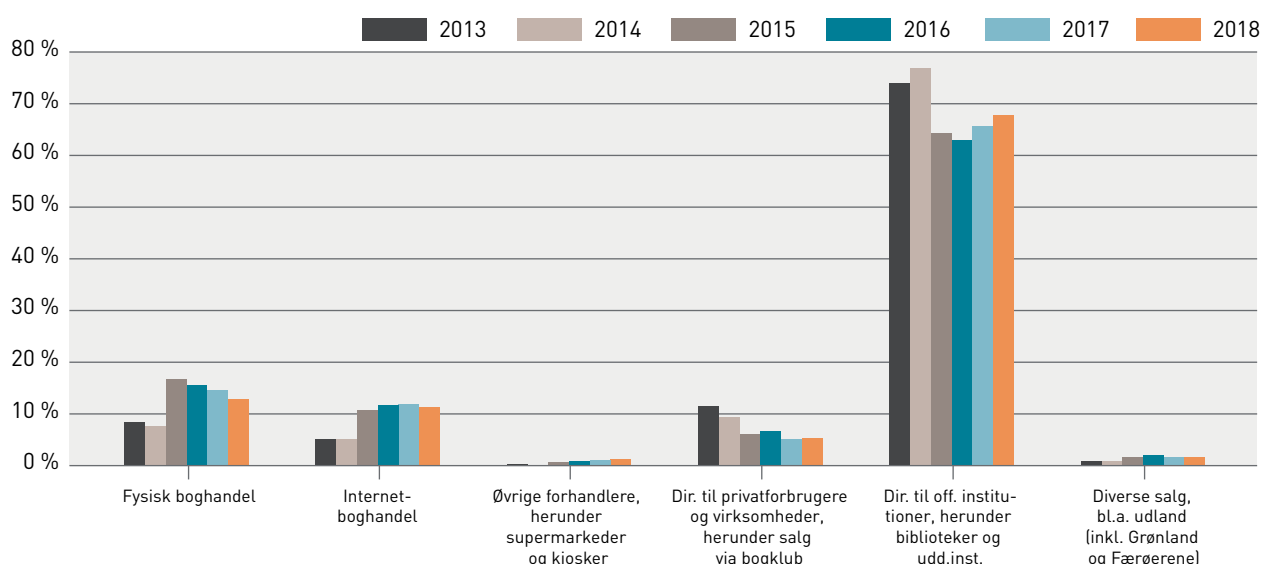
Undersøgelsen *Danskernes Bogkøb* er blevet gennemført siden november 2000 af Danske Forlag og Boghandlerforeningen. Undersøgelsens hyppighed og spørgsmål har varieret over tid. Siden 2015 er undersøgelsen foretaget én gang om året, og den er senest blevet opdateret med nye spørgsmål i 2017. Det er værd at bemærke, at efter undersøgelsen er overgået til at være en årlig undersøgelse, der foretages i februar, kan sæsonbetingede begivenheder som fx julegaveindkøb have en afsmittende effekt på besvarel-

**Figur 3.9: Omsætning på børne- og ungdomsbøger fordelt efter salgskanal**



Kilde: Danske Forlags årsstatistik 2013-2018

**Figur 3.10: Omsætning på skole- og lærebøger fordelt efter salgskanal**



Kilde: Danske Forlags årsstatistik 2013-2018

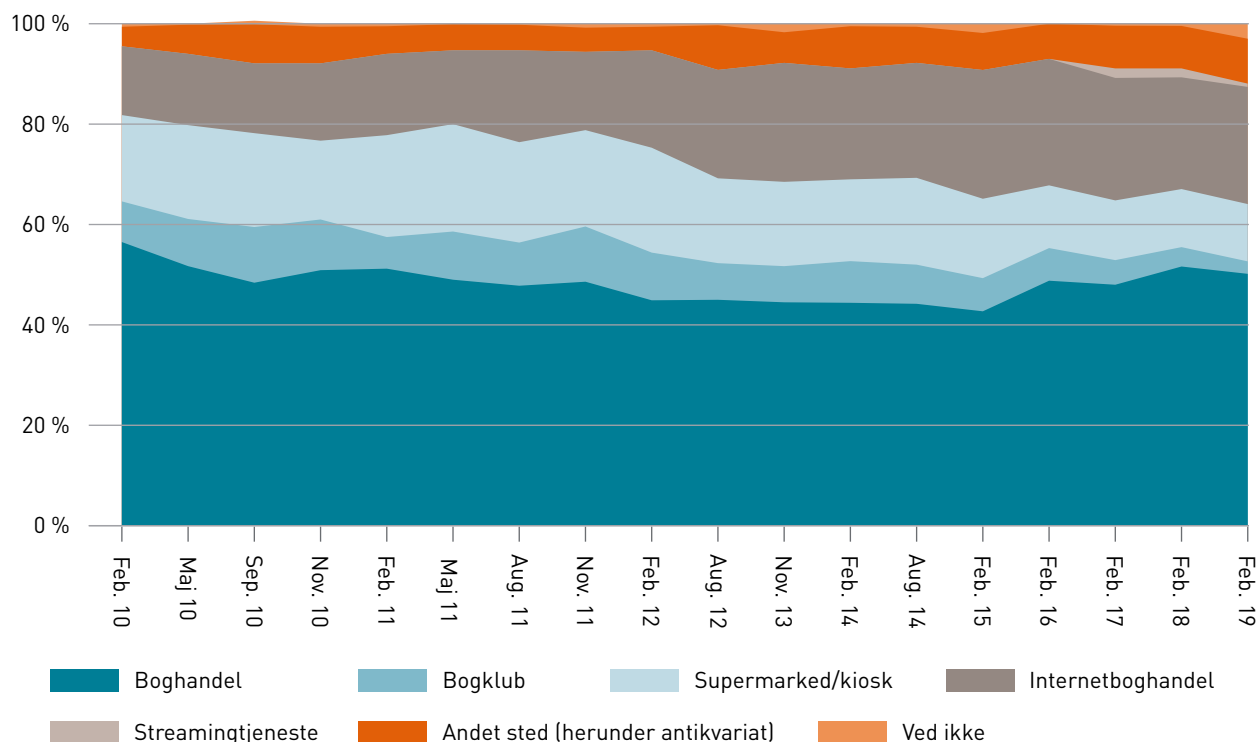
serne, men at denne eventuelle skævhed går igen år for år.

### Danskernes digitale bogkøbsvaner

Danskernes købsvaner rykker generelt i stigende grad over på digitale platforme. Det gælder også udviklingen inden for danskernes bogkøb. Fra perioden 2010 til 2019 er andelen, der køber deres bøger online, steget med knap 10 procentpoint, så de digitale køb nu står for 23,3 % af danskernes seneste bogkøb. De købsvaner,

der mest markant er nedadgående, er køb via bogklubber og supermarkeder. I øvrigt kan man læse en analyse af udvalget af bøger i danske boghandler og supermarkeder i Bog- og Litteraturpanelets specialrapport *Sortiment af bøger i fysiske bogudsalg i Danmark (2017)*. Danskernes streamingvaner udgør stadig kun en meget lille del af det samlede bogkøbsmønster. Faktisk ses et fald på 1,1 procentpoint fra 2018 til 2019, så det i 2019 blot udgør 0,7 % af danskernes seneste bogkøb. **Figur 3.11**

**Figur 3.11: Forhandler af seneste bogkøb**



Kilde: Danskernes bogkøb. Betegnelsen "bøger" dækker over både skønlitteratur, børnebøger, undervisningsbøger og faglitteratur og i alle formater: både trykte bøger, e-bøger og netlydbøger, og for de digitale formater er både downloads og streaming medregnet

### Boghandlens position er stabil

Den fysiske boghandel er ifølge *Danskernes Bogkøb* fortsat det sted, hvor flest foretager deres bogindkøb. I 2019 udgør den fysiske boghandel således 50,2 % af de samlede seneste bogindkøb. Det er en lille tilbagegang på 1,5 procentpoint fra 2018 til 2019 (figur 3.11). Det skal bemærkes, at udgangspunktet for *Danskernes Bogkøb* er den individuelle danskers købsadfærd, og derfor belyser undersøgelsen forholdene ud fra dette perspektiv. Hvis vi fx ser på den samlede omsætning af bøger, så udgør forlagenes direkte salg til offentlige virksomheder osv. stort set samme andel som den fysiske boghandel (figur 3.6). Med til det samlede billede hører også, at den fysiske boghandel samlet set står for knap en tredjedel af omsætningen.

### Hvor får vi adgang til læseoplevelser?

Når vi ser nærmere på udviklingen af, hvordan danskerne har fået fat i den seneste bog, de har læst eller lyttet til, er der kun små udsving at spore i løbet af de sidste tre år, hvor vi har målinger fra. Den største andel svarede i 2019, at de købte deres seneste bog i en fysisk bog-

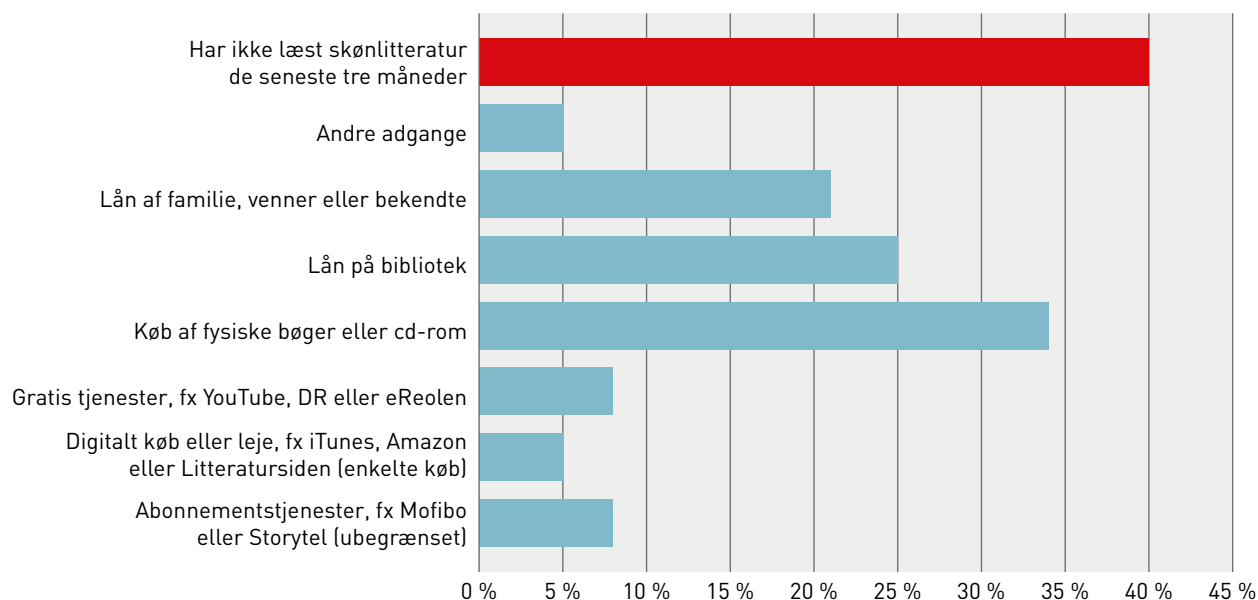
handel (19,5 %), og færrest svarede, at de downloadede den uden at skulle betale (0,5 %). Det er interessant at observere, at køb via en dansk internetboghandel ligger markant over køb via en udenlandsk internetboghandel, hvilket kunne indikere, at de danske internetboghandler har godt fat i det danske marked, måske fordi der ikke læses voldsomt mange bøger på fremmedsprog, og måske fordi dansksprogede bøger er en lille niche på verdensmarkedet. Figur 3.12

En anden kilde til viden om danskernes adgang til og brug af litteratur er Kulturvaneundersøgelserne foretaget fra Danmarks Statistik. Som noget nyt udgives Kulturvaneundersøgelserne kvartalsvist, og i år kan vi via Kulturvaneundersøgelserne få specifikt indblik i, hvordan danskerne får adgang til skønlitteratur. Som forventet er køb af fysiske bøger den primære adgangskilde til skønlitteratur, efterfulgt af lån på biblioteket, med hhv. 34 % og 25 %. Lån af familie, venner og bekendte ligger også højt med 21 %, mens abonnementstjenester som Mofibo og Storytel ligger på 8 %. Slående er det, at 40 % svarer, at de ikke har læst skønlitteratur de seneste tre måneder (figur 3.13), men

**Figur 3.12: Adgang til seneste læseoplevelse**

	2017	2018	2019
Jeg købte den i en boghandel (her menes fysisk butik)	20,0 %	21,3 %	19,5 %
Jeg lånte den fysisk på biblioteket	13,1 %	11,4 %	13,4 %
Ved ikke	12,5 %	13,3 %	14,3 %
Jeg fik den som gave	12,3 %	12,3 %	13,8 %
Jeg lånte den af familie eller venner	8,6 %	7,6 %	6,4 %
Jeg købte den i en dansk internetboghandel	7,8 %	7,6 %	9,3 %
Jeg fik den på anden vis	6,6 %	6,3 %	7,3 %
Jeg købte den i en kiosk, et supermarked eller et varehus	5,2 %	5,3 %	4,0 %
Jeg købte den gennem en bogklub	3,1 %	2,7 %	2,0 %
Jeg streamede den gennem en streamingtjeneste	3,0 %	3,4 %	2,7 %
Jeg købte den i en udenlandsk internetboghandel	2,3 %	2,8 %	0,9 %
Jeg købte den brugt – i et antikvariat, på et marked eller i en genbrugsbutik	1,7 %	2,6 %	1,8 %
Jeg lånte den på eReolen	1,7 %	2,0 %	3,3 %
Jeg købte den brugt – privat	1,2 %	0,8 %	0,7 %
Jeg downloadede den uden at skulle betale	1,2 %	0,8 %	0,5 %

Kilde: Danskernes bogkøb

**Figur 3.13: Hvordan får du adgang til skønlitteratur?**

Kilde: Kulturvaneundersøgelserne 1. kvrt. 2019, Danmarks Statistik

det ligger fint i tråd med de læsetal, der præsenteres i kapitel 5.

Det bliver interessant at følge, hvordan udviklingen med nye spillere på markedet, senest podcastplatformen Podimo, og udviklin-

gen i kampen om folks tid og opmærksomhed vil indvirke på forlagernes omsætning og hele infrastrukturen i det litterære kredsløb i de kommende år.



# 4. DISTRIBUTION AF BØGER OG LITTERATUR – FOLKEBIBLIOTEKERNE

## Hovedpointer:

- Udlånet af fysiske bøger er faldet med 2,4 mio. udlån fra 2015 til 2018.
- Der udlånes langt flere netlydbøger end fysiske lydbøger. eReolens netbogsudlån er vokset med 25 % fra 2017 til 2018.
- Det samlede udlån af lydbøger er steget med 81,6 % siden 2009.

Det er ofte et noget negativt billede, der bliver tegnet af folkebibliotekerne, hvor fokus lægges på kassationen af titler og et faldende bogudlån. I flere år har biblioteksstatistikken tilmed ikke været offentliggjort, så reelt har det været svært at sige noget kvalificeret om de seneste års udvikling. I år er biblioteksstatistikken heldigvis på benene igen, og selvom der stadig på nogle

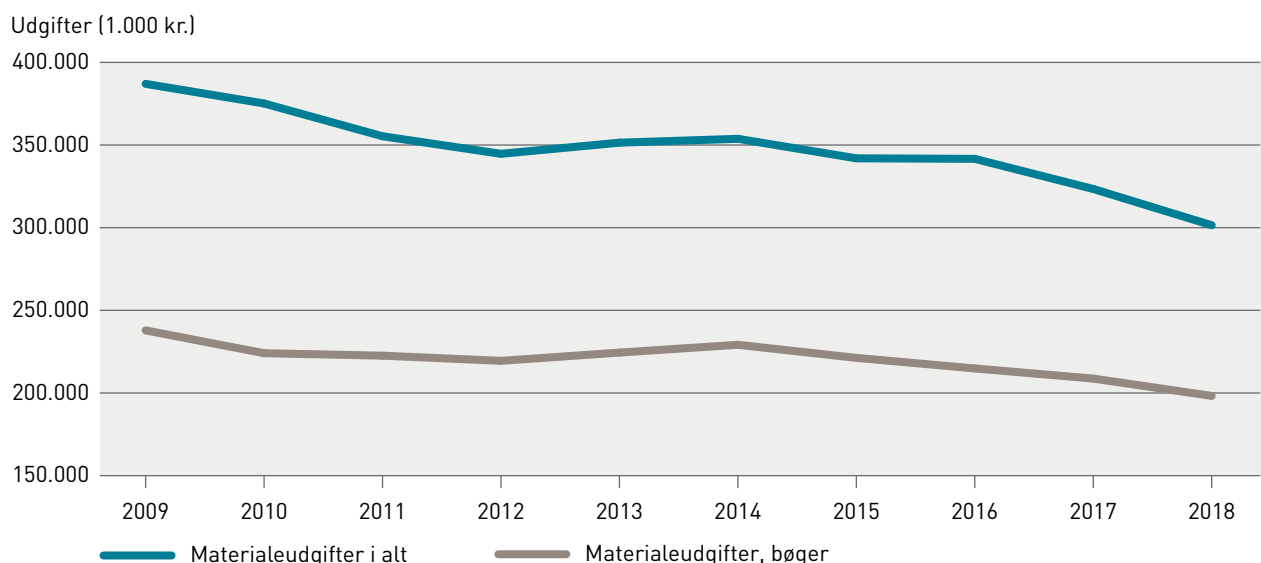
fronter er tilbagegang at spore, er der også positive og overraskende historier gemt i tallene.

## 4.1 FOLKEBIBLIOTEKERNES UDGIFTER, BESTAND OG UDLÅN

Figur 4.1 viser en oversigt over folkebibliotekernes udgifter til materialer de seneste ti år. Statistikken er i løbende priser, og der er altså ikke korrigeret for inflation og prisudvikling. Fra 2009 til 2018 er folkebibliotekernes samlede materialeudgifter faldet med 22 %. Materialeudgifterne, der specifikt er øremærket til bøger, er faldet i et lidt langsommere tempo, men faldet er alligevel på 16,7 % i perioden.

Imidlertid er det uklart, hvor udgifterne til digitale materialer som e-bøger og netlydbøger figurerer i figur 4.1. Umiddelbart lader det til,

Figur 4.1: Folkebibliotekernes materialeudgifter



Kilde: Danmarks Statistik, BIB6

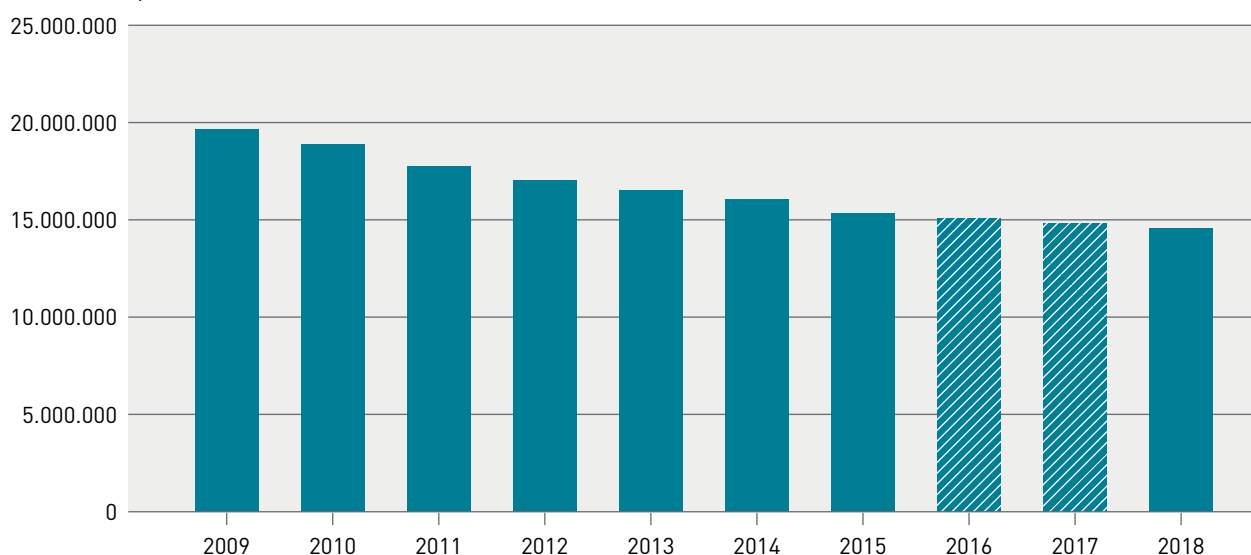
**Figur 4.2: Folkebibliotekernes udgifter til eReolen (kr.)**

	2016	2017	2018
Låner med CPR	39.360.147	45.546.590	51.762.458
Låner med UNI-login	700.460	4.145.679	5.405.695
<b>I alt</b>	<b>40.060.607</b>	<b>49.692.270</b>	<b>57.168.153</b>

Kilde: Danskernes Digitale Bibliotek

**Figur 4.3: Bestand af bøger på folkebibliotekerne**

Antal eksemplarer



Kilde: Danmarks Statistik, BIB1

at det er afhængigt af den enkelte kommunes regnskabspraksis, hvordan udgiften i sidste ende bliver angivet. Vi har fået adgang til folkebibliotekernes udgifter til eReolen (figur 4.2), og dermed kan det i hvert fald dokumenteres, at folkebibliotekernes udgifter til digitale materialer er stigende, selvom deres materialeudgifter er markant faldende. Man kan også se af tallene, at udlån direkte til børn (de identificerer sig med skolernes UNI-login) udgør en forholdsvis lille del af de samlede udgifter. Af figur 4.18 kan man dog også se, at hovedparten af de ti mest udlånte e-bøger er til børn, så en stor del af udlån til børn må nødvendigvis gå gennem en voksen.

Hverken i 2016 eller i 2017 er der blevet offentliggjort statistik over folkebibliotekernes bestand og udlån af fysiske bøger. Baggrunden er, at hovedparten af landets folkebiblioteker er overgået til et nyt bibliotekssystem, og det har givet så store problemer med dataleverancerne

til statistikken, at Danmarks Statistik ikke har fundet det forsvarligt at offentliggøre tallene.

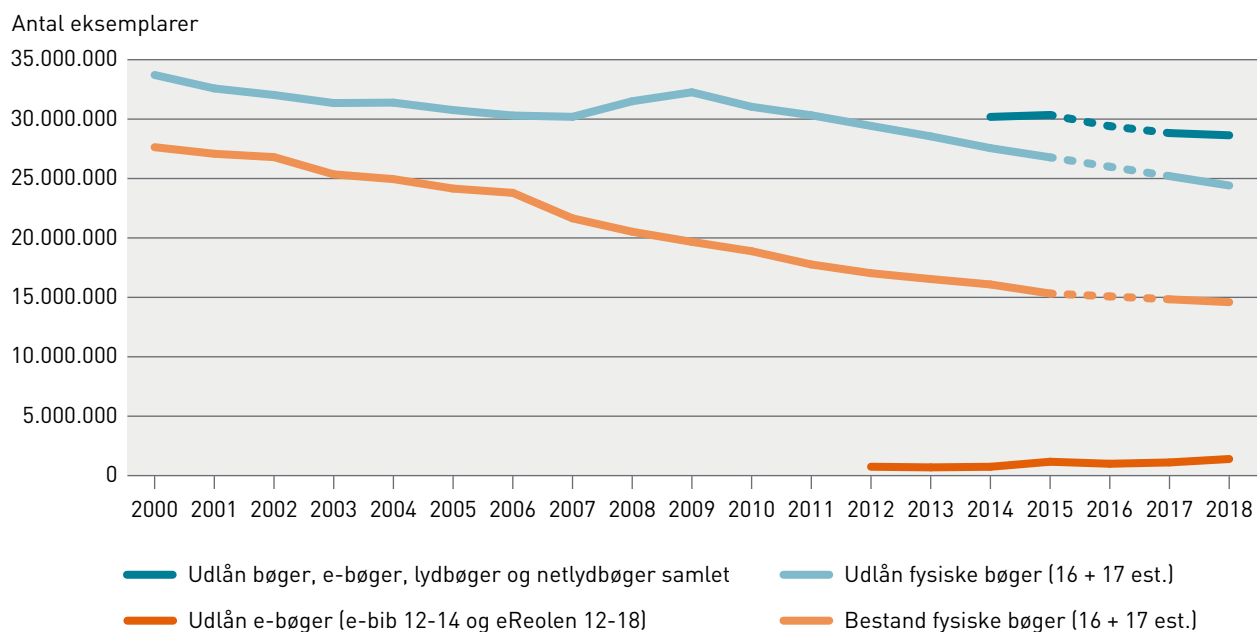
Imidlertid er der nu godt nyt, og i år er der endelig offentliggjort nye tal på området. Der findes dog fortsat ikke tal for udlånsårene 2016 og 2017, og i det følgende er tal for 2016 og 2017 dermed indsat som en gennemsnitsberegning på baggrund af udviklingen i fra 2015 til 2018. **Figur 4.3**

Folkebibliotekernes bestand af bøger er fortsat faldende, selvom faldet ikke er så markant som tidligere. Fra 2015 til 2018 er bogbestanden faldet fra 15.320.119 eksemplarer til 14.594.971 svarende til et fald på 4,7 %.

Udlånet af fysiske bøger er også fortsat faldende. Fra 2015 til 2018 er udlånet faldet fra 26.780.412 til 24.411.446, svarende til et fald på 8,8 %. Udlånet af e-bøger fra eReolen er omvendt steget i perioden fra 1.165.916 i 2015 til 1.396.575 i 2018, men denne stigning er ikke i nærheden af at modsvare faldet i udlån af

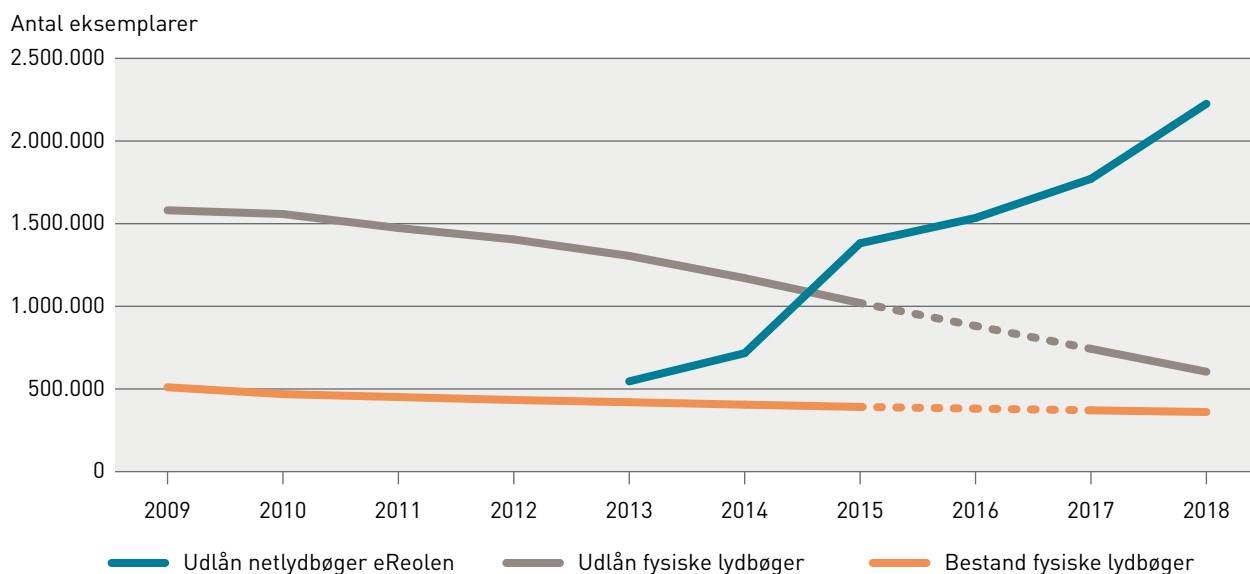


**Figur 4.4: Udlån og bestand af bøger på folkebibliotekerne**



Kilde: Danmarks Statistik, BIB1 og eReolens månedsstatistik fra netbib.dk samt data fra e-bib

**Figur 4.5: Udlån og bestand af lydbøger på folkebibliotekerne**



Kilde: Danmarks Statistik, BIB1 og eReolens månedsstatistik fra netbib.dk

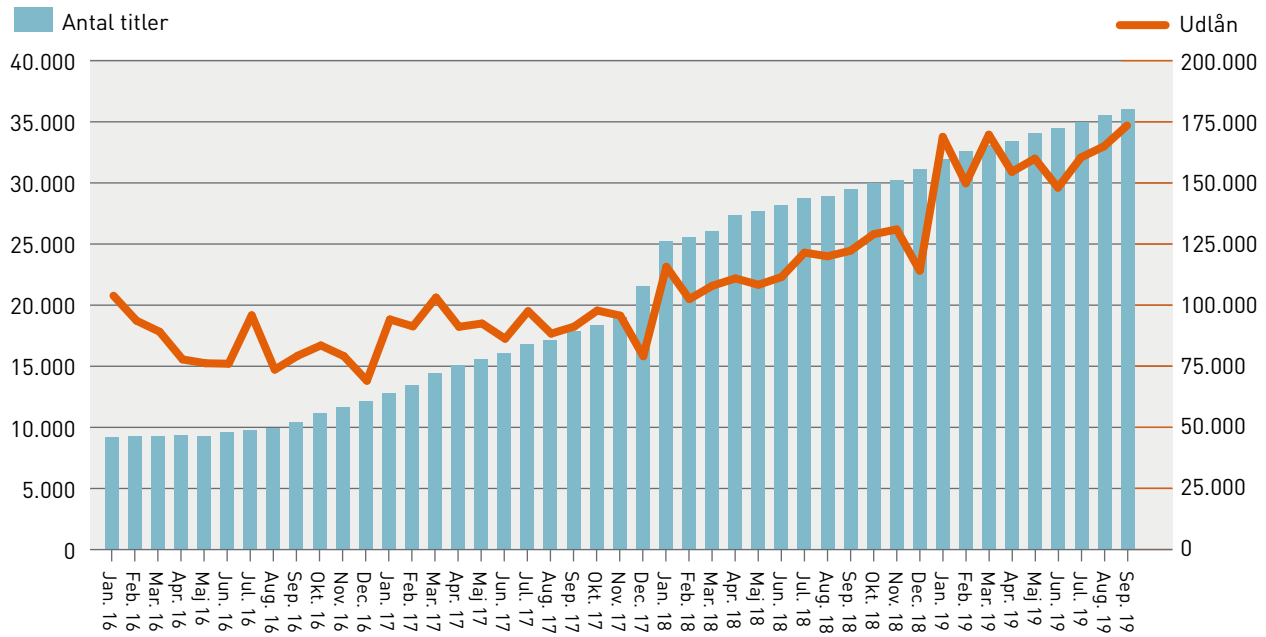
fysiske bøger. Betragter man folkebibliotekernes udlånsvirksomhed som et samlet hele, hvor de forskellige bogformater i lyd og tekst skal tælles sammen, er udlånsfaldet knap så markant. I perioden 2014 til 2018 er udlånet af bøger, e-bøger, lydbøger og netlydbøger samlet set faldet med 5,1 %. **Figur 4.4**

#### **Eksplosiv vækst i udlån af netlydbøger**

Med lydbøgerne er det en anderledes historie. Udlånet af fysiske lydbøger (cd og kassettebånd)

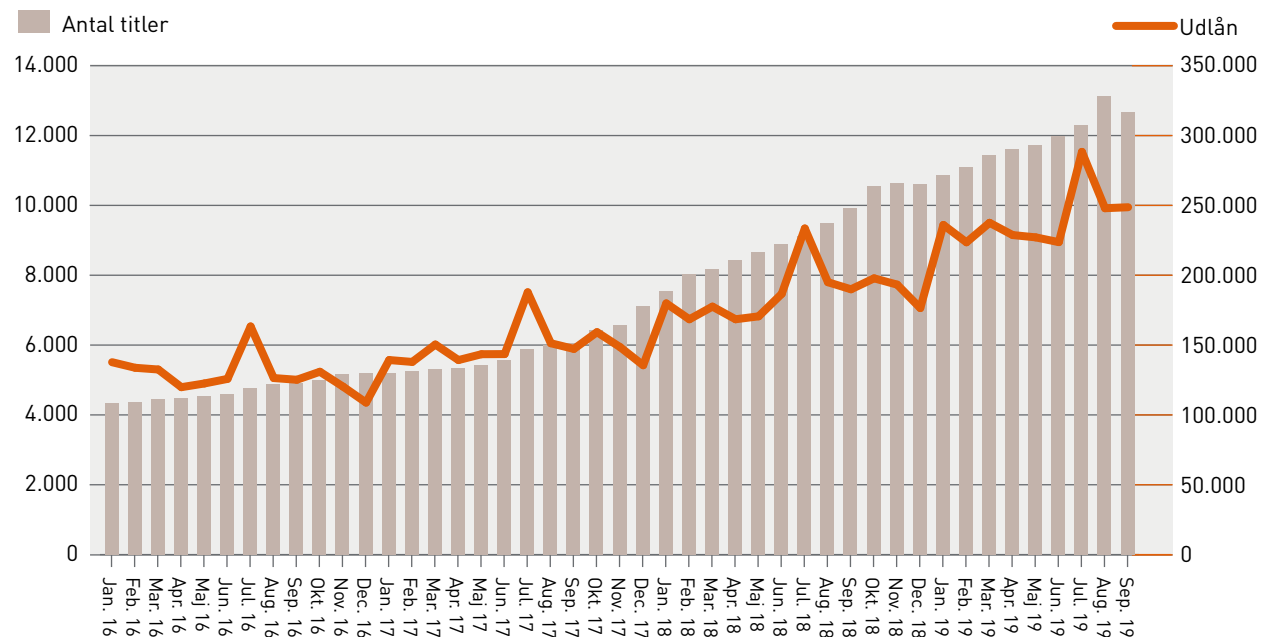
har også været støt faldende de seneste ti år, men omvendt er udlånet af netlydbøger steget eksplosivt, så det samlede lydbogsudlån i 2018 er på det højeste niveau i de år, statistikken dækker (2.829.538 samlede udlån i 2018), og fra 2009 til 2018 er det samlede udlån af lydbøger steget med 81,6 %. Bare fra 2017 til 2018 er udlånet af netlydbøger steget med 25,6 %. Fra 2015 til 2018 er udlånet af fysiske lydbøger faldet med 40,7 %. **Figur 4.5**

**Figur 4.6: E-bøger på eReolen – titler og udlån**



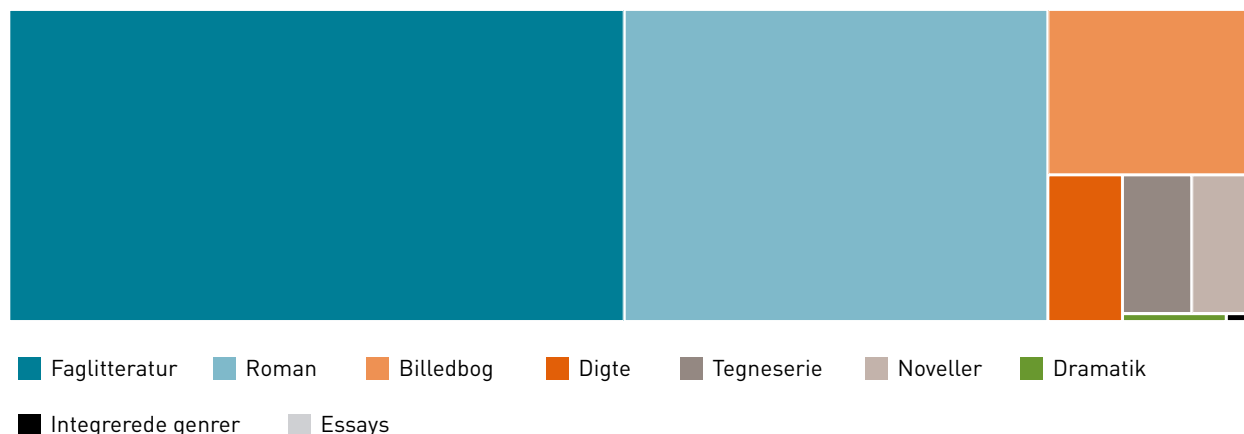
Kilde: Månedstatistik for eReolen fra netbib.dk

**Figur 4.7: Netlydbøger på eReolen – titler og udlån**



Kilde: Månedstatistik for eReolens netlydbøger fra netbib.dk

Figur 4.8: Folkebibliotekernes indkøb af titler udkommet i 2018



Kilde: Slots- og Kulturstyrelsens biblioteksafgiftssystem

Zoomer vi ind på folkebibliotekernes digitale udlånstjeneste, eReolen, og dennes udlån af e-bøger, er det tydeligt, at det har haft en positiv effekt, at der i 2018 har været indgået en aftale, der gjorde de store forlags titler tilgængelige på udlånsplatformen. Både antallet af tilgængelige titler og antallet af månedlige udlån har været støt stigende i 2018 sammenlignet med de tilsvarende måneder det foregående år. **Figur 4.6**

Udlånet af netlydbøger er også stigende, hvis man sammenligner måned for måned med tilsvarende måned i 2017. For netlydbøgerne er udbuddet af titler ikke lige så stort som for e-bøgerne, da det alt andet lige er noget billigere at producere en e-bog end en netlydbog, hvorfor udbuddet er større. Den mindre udbudsdiversitet har dog tilsyneladende ikke den store indflydelse på antallet af udlån, der som nævnt fortsat stiger støt. Udlånstallet for netlydbøger var i juli 2019 på 287.292 udlån, hvilket er det højeste nogensinde. Udlånskurven for hele den registrerede periode viser desuden, at julimåned konsekvent er højsæson for lån af lydbøger. **Figur 4.7**

## 4.2 FOLKEBIBLIOTEKERNES INDKØB OG UDLÅN AF NYE TITLER

Med tal fra biblioteksafgiften er det muligt at se, hvilke af årets titler der indkøbes af folkebibliotekerne. Der vil naturligvis være titler, som udkommer sidst på året, og som derfor ikke er fuldt indlemmet i folkebibliotekernes samlinger, når bestanden opgøres ved årsskiftet, men denne skævhed består år efter år og påvirker dermed alle årene, når man sammenligner en tidsserie.

Dermed er sent indkøbte titler inkluderet i følgende års opgørelse.

### Bibliotekerne køber flest faglitterære titler

Ser vi på antallet af indkøbte trykte titler, er godt og vel halvdelen af de indkøbte titler udkommet i 2018 faglitteratur. 34 % af de indkøbte titler er romaner. Dermed udgør resten, dvs. billedbøger, tegneserier, lyrik m.m.<sup>7</sup>, tilsammen kun omkring 17 % af indkøbet af årets titler. Der er i figurerne ikke skelnet mellem, om bøgerne er til børn eller voksne, eller om det er førsteudgaver eller øvrige udgaver. **Figur 4.8**

Folkebibliotekernes indkøb de seneste tre år antyder dog en tendens, hvor der indkøbes færre faglitterære titler og flere romaner. I 2016 udgjorde faglitteraturen 54 %, i 2017 var andelen faldet til 52,5 %, og romanerne udgjorde 29,5 % i 2016, hvilket steg til 32,5 % i 2017. Ud af de tre år, der sammenlignes her, var antallet af indkøbte billedbogstitler på sit højeste niveau i 2018.

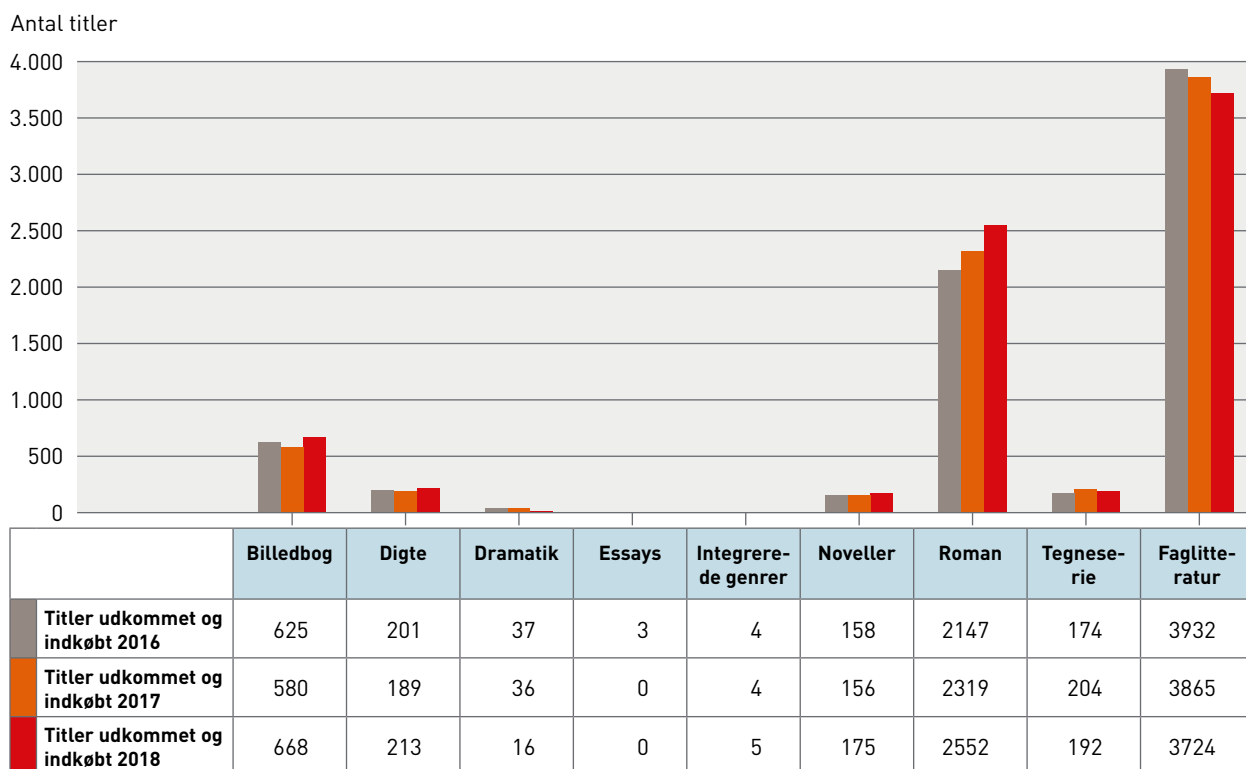
### Figur 4.9

### Romaner og billedbøger købes i flest eksemplarer

Ser vi på antallet af eksemplarer, som titlerne fra 2018 er indkøbt i, dvs. bibliotekernes bestand (**figur 4.10**), tegner der sig et andet billede, end det der fremgår af antal indkøbte titler (**figur 4.8**). Bestandsmæssigt fylder romanerne 50 % af det samlede antal indkøbte eksemplarer og kun 34 %, når vi ser på antal titler. Det omvendte gør sig gældende for fagbøger, der indkøbes i et mere

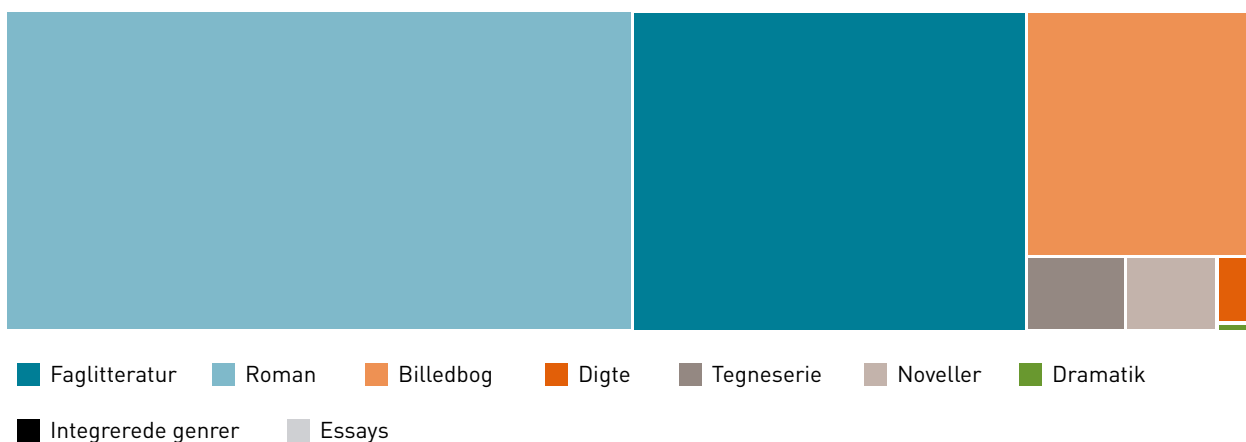
<sup>7</sup> Et eksempel på en integreret genre kan for eksempel være eksperimentelprosa om digtningens filosofi, hvor udgivelsen befinder sig i et krydsfelt mellem to genrer.

**Figur 4.9: Indkøb af årets titler**



Kilde: Slots- og Kulturstyrelsens biblioteksafgiftssystem

**Figur 4.10: Folkebibliotekernes bestand af titler udkommet og indkøbt i 2018**



Kilde: Slots- og Kulturstyrelsens biblioteksafgiftssystem

begrænset gennemsnitligt stykantal for hver indkøbt titel. Således stod fagbøgerne kun for 31,3 % af årets indkøbte eksemplarer fra 2018, men for 49,4 % af årets indkøbte titler.

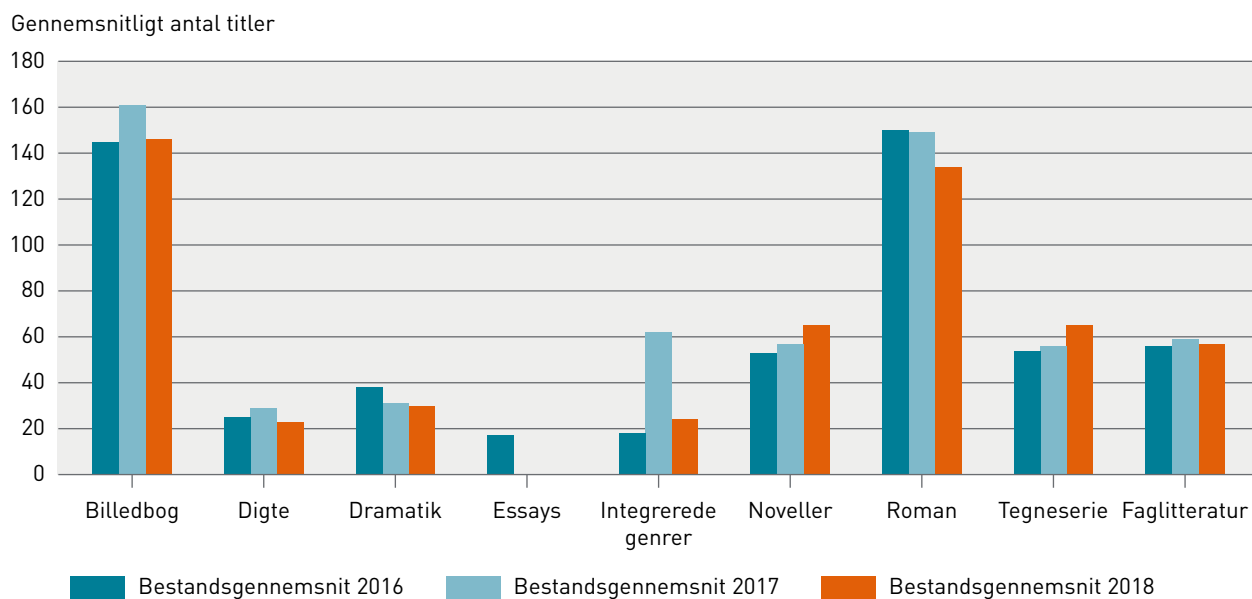
Det er også værd at bemærke, at billedbøgerne fylder noget mere, når det opgøres på antal eksemplarer. Så selvom billedbogstitlerne antalmæssigt ikke fylder det store af årets indkøb, fylder de volumenmæssigt noget mere. Således stod billedbøgerne for 14,3 % af årets indkøbte eksemplarer fra 2018 og for 8,9 % af årets indkøbte titler.

Vender vi blikket mod antallet af eksemplarer, den enkelte titel gennemsnitligt er indkøbt i, ser vi samme tendens, at især romanerne og billedbøgerne indkøbes i mange eksemplarer i de tre år, der undersøges her. [Figur 4.11](#)

### E-bogsudlån domineres af romaner og faglitteratur

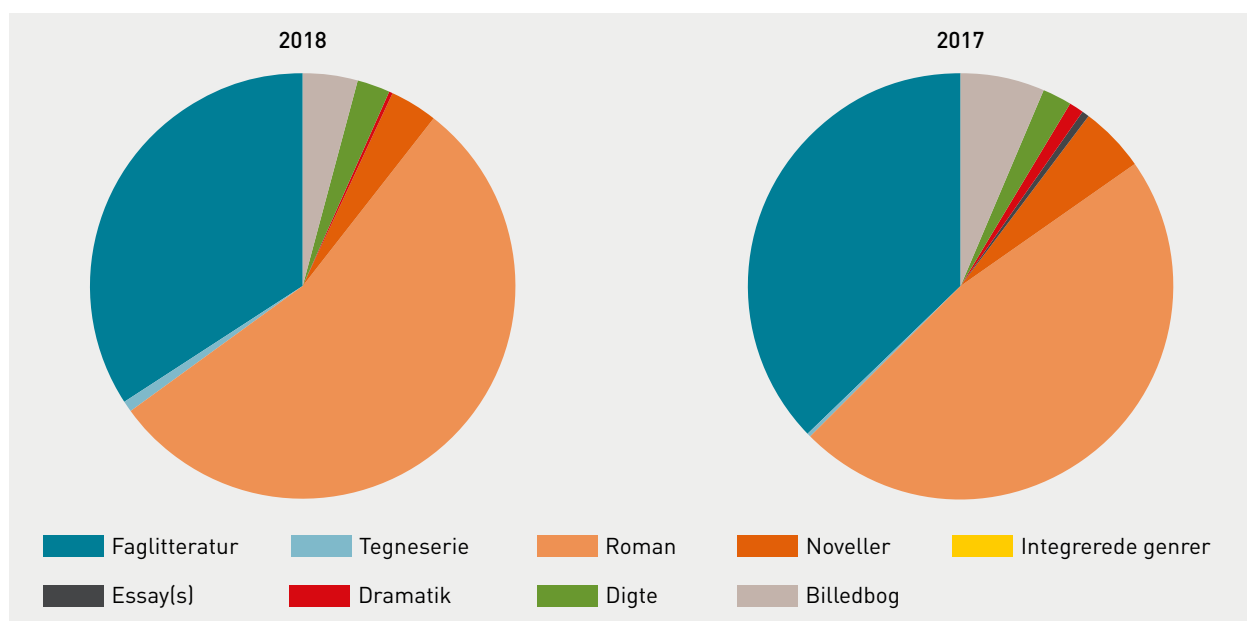
For e-bøgernes vedkommende er det romaner og faglitteratur, der udgør hovedparten af de e-bøger, der er lånt ud mindst en gang i løbet af året. Romaner udgjorde 47 % af de e-bøger, der

**Figur 4.11: Det gennemsnitlige indkøb af bøger udkommet og indkøbt i samme år**



Kilde: Slots- og Kulturstyrelsens biblioteksafgiftssystem

**Figur 4.12: Udlånte e-bøger 2017 og 2018 fordelt på genrer**



Kilde: Slots- og Kulturstyrelsens biblioteksafgiftssystem

var udlånt mindst en gang i 2017, og i 2018 var tallet steget til 54 %. Faglitteraturen udgjorde 37 % af de e-bøger, der var udlånt mindst en gang i 2017 og 34 % i 2018. **Figur 4.12**

#### Udlån af netlydbøger er oftest romaner

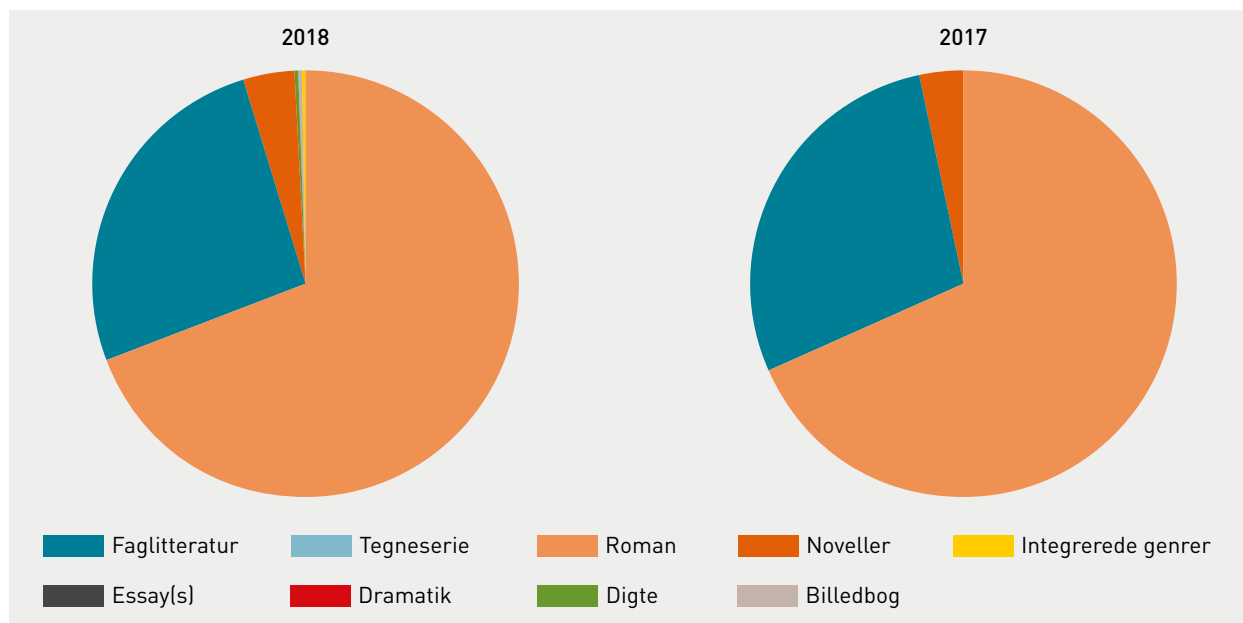
Romangenren er endnu mere dominerede, når det gælder udlån af netlydbøger. Hele 68-69 % af titlerne, der har været udlånt mindst en gang i året, var i 2017 og 2018 romaner. Faglitteraturen udgjorde 28,3 % i 2017 og 26 % i 2018. Noveller fyldte 3-4 %, og resten af genrerne udgjorde stort

set ikke noget målt op imod det samlede antal udlånte titler. **Figur 4.13**

#### Bibliotekets mest populære titler i 2018

Med tallene fra biblioteksafgiften er det også muligt at se, hvilke af årets titler der har været mest indkøbt på landets folkebiblioteker. Listen over romaner og noveller for voksne toppes i 2018 af Leonora Christina Skovs bestseller, *Den, der lever stille*. Sara Blædel og Jesper Stein er som året før også at finde på listen, og sammen med Søren Sveistrup minder de os om kriminal-

Figur 4.13: Udlånte netlydbøger fordelt på genrer



Kilde: Slots- og Kulturstyrelsens biblioteksafgiftssystem

Figur 4.14: De ti mest indkøbte romaner og noveller i 2018

Titel	Forfatter	Antal eksemplarer
Den, der lever stille	Leonora Christina Skov	2.669
Månesøsteren	Lucinda Riley	2.079
Den tredje søster	Sara Blædel	1.990
Kastanjemanden	Søren Sveistrup	1.860
Vi kunne alt	Merete Pryds Helle	1.776
Perlesøsteren	Lucinda Riley	1.754
de	Helle Helle	1.654
Solo	Jesper Stein	1.639
Stadig mig	Jojo Moyes	1.561
Kærlighedsbrevet	Lucinda Riley	1.437

Kilde: Slots- og Kulturstyrelsens biblioteksafgiftssystem

litteraturens store popularitet, hvilket der kan læses mere om i kapitel 5.2. Fire ud af listens ti titler er oversættelser, heraf tre af den irske forfatter Lucinda Riley. **Figur 4.14**

Lyrisklisten toppes af Casper Eric, der også var på listen sidste år. Nummer to på listen *Der bor en ung pige i mig, som ikke vil dø* er en jubilæumsudgivelse i anledningen af, at Tove Ditlevsen ville være fyldt 100 år. Den består af et udvalg af digte fra hele forfatterskabet, og den tæller derfor med som en førsteudgave. Som det også har været tilfældet de foregående år, viser denne liste, at lyrikken indkøbes i ganske få eksemplarer, og der er tre af listens titler, der er

indkøbt i så få eksemplarer, at de ikke kan være fysisk tilgængelige på biblioteket i alle landets 98 kommuner. **Figur 4.15**

Blandt de mest indkøbte fagbøger er der en række titler af forfattere, der er kendt fra tv eller den øvrige offentlighed. Listen toppes af Renée Toft Simonsens personlige beretning om overgangsalderen. Hella Joof og Jens Andersen er i lighed med sidste år igen at finde på listen. **Figur 4.16**

Kim Fupz Aakeson, Anne Sofie Hammer og spanske Joaquín Cera er alle gengangere fra sidste år på listen over de mest indkøbte børnebøger. Jakob Martin Strid og Kenneth Bøgh

**Figur 4.15: De ti mest indkøbte digtsamlinger for voksne i 2018**

Titel	Forfatter	Antal eksemplarer
Alt hvad du ejer	Caspar Eric	151
Der bor en ung pige i mig, som ikke vil dø	Tove Ditlevsen	132
Verden ønsker at se sig selv	Inger Christensen	128
Mælk og honning	Rupi Kaur	115
Synet af lys	Pia Tafdrup	110
Forbi	Pia Juul	103
Dagene er data	Lone Hørslev	99
Sviml ud	Marianne Larsen	83
Vi er her	Liv Sejrbo Lidegaard	82
Bertels bedste	Bertel Haarder	78

Kilde: Slots- og Kulturstyrelsens biblioteksafgiftssystem

**Figur 4.16: De ti mest indkøbte faglitterære bøger for voksne i 2018**

Titel	Forfatter	Antal eksemplarer
Jeg er f*cking hot!	Renée Toft Simonsen	1.212
Dage med mildhed, modgang & mirakler	Hella Joof	854
Ét liv, én tid, ét menneske	Morten Albæk	845
Mit lykkelige land	Alexandra	741
Kim Larsen	Jens Andersen	739
Bevægelse	Susse Wold	735
Jeg lever med en udløbsdato	Charlotte Bøving	686
Kastevind	Alberte Winding	653
Min historie	Michelle Obama	634
Kære Zoe Ukhona	Pelle Hvenegaard	615

Kilde: Slots- og Kulturstyrelsens biblioteksafgiftssystem

**Figur 4.17: De ti mest indkøbte børnebøger i 2018**

Titel	Forfatter	Antal eksemplarer
Vitello	Kim Fupz Aakeson	1.104
På sporet af flunkerne for fuld musik	Joaquín Cera	963
Flunkerne og fabeldyrene	Joaquín Cera	957
Da Mumbo Jumbo blev kæmpestor	Jakob Martin Strid	927
Villads fra Valby som dyrepasser	Anne Sofie Hammer	797
Villads fra Valby skyder året i gang	Anne Sofie Hammer	775
Sallys fars fede ferie	Thomas Brunstrøm	673
Iqbal Farooq i krise	Manu Sareen	533
Jagten på Julemandens latter	Kenneth Bøgh Andersen	523
Kroppen – rim og mirakler	Marianne Iben Hansen	516

Kilde: Slots- og Kulturstyrelsens biblioteksafgiftssystem

**Figur 4.18: De ti mest udlånte e-bøger for børn og voksne i 2018**

Titel	Forfatter	Antal eksemplarer
Klovn (roman, børn)	Michael Kamp	3.254
Godnathistorier. 1 (noveller, børn)	Flere forfattere	2.806
Farlige dyr (fagbog, børn)	Henry Brook	2.737
Farlige dyr (fagbog, børn)	Rebecca Gilpin	2.571
Bussemænd! (noveller, børn)	Alan MacDonald	2.537
Vildheks. 1: Ildprøven (roman, børn)	Lene Kaaberbøl	2.144
Rasmus. 1: Verdens bedste fodboldspiller? (roman, børn)	Thomas Schrøder	2.044
Onkel Rejes sørøverhistorier (billedbog, børn)	Mads Geertsen	2.027
Blod på sneen (roman, voksne)	Jo Nesbø	1.977
Alt eller intet (roman, børn)	Nicola Yoon	1.974

Kilde: Slots- og Kulturstyrelsens biblioteksafgiftssystem

**Figur 4.19: De ti mest udlånte netlydbøger for børn og voksne i 2018**

Titel	Forfatter	Antal eksemplarer
Lykke-Per (roman, voksne)	Henrik Pontoppidan	13.888
Verdens 100 farligste dyr (fagbog, børn)	Sebastian Klein	8.626
Onkel Rejes sørøverhistorier (billedbog, børn)	Mads Geertsen	5.749
Godnathistorier. 1 (noveller, børn)	Flere forfattere	5.498
Elsk dig selv og bliv elsket (fagbog, voksne)	Joan Ørting	4.575
Dræb ikke en sangfugl (roman, voksne)	Harper Lee	4.331
Hvor der er vilje (roman, voksne)	Jeffrey Archer	4.124
Dybet (roman, voksne)	Michael Katz Krefeld	3.812
Britt-Marie var her (roman, voksne)	Fredrik Backman	3.721
Min geniale veninde (roman, voksne)	Elena Ferrante	3.544

Kilde: Slots- og Kulturstyrelsens biblioteksafgiftssystem

Andersen er også kendt fra tidligere udgaver af disse lister. Det viser, at der er en stor kontinuerlig efterspørgsel efter disse forfattere ude på bibliotekerne. **Figur 4.17**

Vender vi blikket mod udlånet af e-bøger, er ni af de ti mest udlånte titler til børn. Nu skal man være forsigtig med at konkludere noget på så spinkelt et grundlag, men det kunne indikere, at der er en efterspørgsel efter e-bøger til børn, fordi det er et format, der er nemt at tilgå for børnefamilier i en travl hverdag.

Den mest udlånte netlydbog er mere end 100 år gammel, og årsagen er formentlig, at Henrik

Pontoppidans *Lykke-Per* blev filmatiseret og vist i biografteater og sendt som tv-serie på TV 2 i 2018. Syv af de ti titler på listen er voksenbøger, og hvis listen her er repræsentativ for lydbogsudlånet, tyder det på, at e-bøger og netlydbøger har hver sin læserskare og tilgodeser forskellige behov. E-bogen lader altså til at tiltale børnefamilierne, hvor netlydbogen i højere grad tiltaler og bruges af voksne. Det kunne være en nærmere analyse værd i næste års årsrapport at se på, om man kan bruge datamaterialet til at lave en mere dybdegående analyse af biblioteksudlånene af de digitale formater. **Figur 4.18 og 4.19**



the 1990s, the number of people who are employed in the service sector has increased in all countries. The increase is particularly large in the United States, where the service sector has become the dominant sector of the economy. In the Netherlands, the service sector has also become the dominant sector, but the increase is less pronounced than in the United States.

The increase in the service sector is due to a number of factors. One of the main factors is the increase in the number of people who are employed in the service sector. This is due to a number of factors, including the increase in the number of people who are employed in the service sector. This is due to a number of factors, including the increase in the number of people who are employed in the service sector.

The increase in the service sector is also due to the increase in the number of people who are employed in the service sector. This is due to a number of factors, including the increase in the number of people who are employed in the service sector. This is due to a number of factors, including the increase in the number of people who are employed in the service sector.

The increase in the service sector is also due to the increase in the number of people who are employed in the service sector. This is due to a number of factors, including the increase in the number of people who are employed in the service sector. This is due to a number of factors, including the increase in the number of people who are employed in the service sector.

The increase in the service sector is also due to the increase in the number of people who are employed in the service sector. This is due to a number of factors, including the increase in the number of people who are employed in the service sector. This is due to a number of factors, including the increase in the number of people who are employed in the service sector.

The increase in the service sector is also due to the increase in the number of people who are employed in the service sector. This is due to a number of factors, including the increase in the number of people who are employed in the service sector. This is due to a number of factors, including the increase in the number of people who are employed in the service sector.

The increase in the service sector is also due to the increase in the number of people who are employed in the service sector. This is due to a number of factors, including the increase in the number of people who are employed in the service sector. This is due to a number of factors, including the increase in the number of people who are employed in the service sector.

The increase in the service sector is also due to the increase in the number of people who are employed in the service sector. This is due to a number of factors, including the increase in the number of people who are employed in the service sector. This is due to a number of factors, including the increase in the number of people who are employed in the service sector.

The increase in the service sector is also due to the increase in the number of people who are employed in the service sector. This is due to a number of factors, including the increase in the number of people who are employed in the service sector. This is due to a number of factors, including the increase in the number of people who are employed in the service sector.

# 5. LÆSNING

## Hovedpointer:

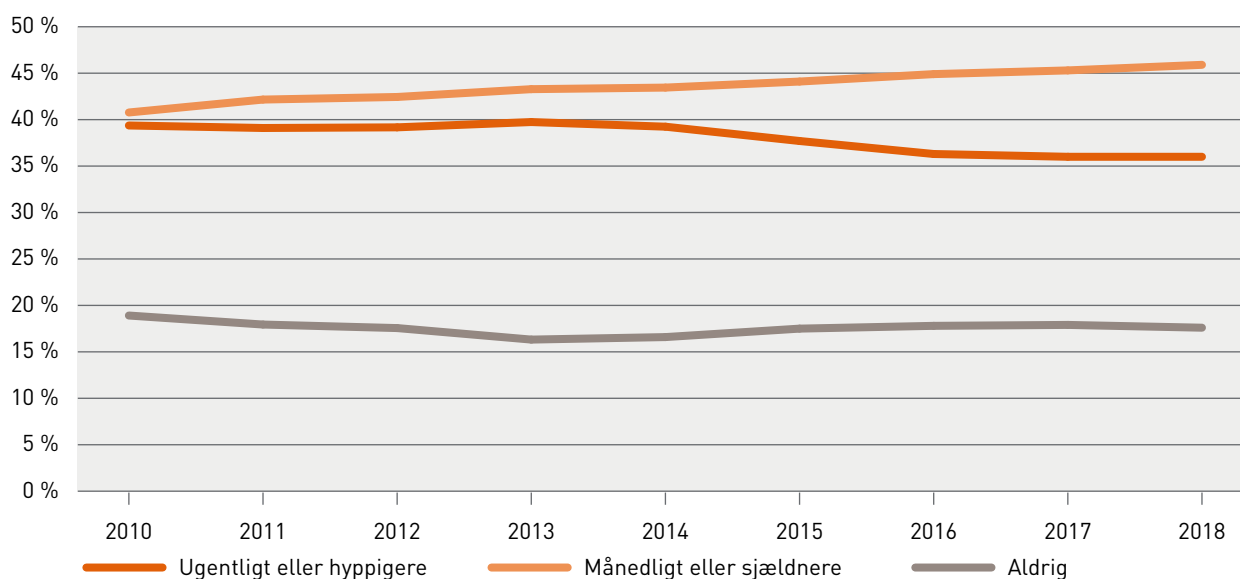
- 36 % af danskerne over 12 år læser skønlitteratur ugentligt. Dette tal har været stabilt de seneste tre år.
- 20 % af den læsende befolkning lytter til skønlitteratur i lydbogsform.
- Andelen af dedikerede e-bogslæsere er lille og stabil.

Danskernes læsevaner er under pres især på grund af det enorme udbud af digitalt indhold, som vi præsenteres for dagligt. Ifølge *Medieudviklingen 2018* fra DR Medieforskning bruger hver dansker i gennemsnit 7 timer og 16 minutter om dagen på at forbruge medier, og heraf estimeres det, at vi bruger 5 % af tiden på trykte medier. Tidsandelen falder til 2 %, når segmentet indsnævres til de 15-29-årige. Undersøgelser

som *Børns læsevaner 2017* og den internationale læsekompetenceundersøgelse PIRLS 2016 afdækker desuden, at læsevanerne og læsekompetencerne hos de 9-13-årige er særligt under pres i disse år. Vi ser derfor flere tiltag til at adressere udviklingen af danskernes læsevaner. Blandt andet har Danmarks Biblioteksforening været en af hovedkræfterne bag *En stærk læsekultur hos børn og unge: Oplæg til en national læsestrategi* (2019), hvor en bred koalitionsgruppe har bidraget. Et oplæg, der blev drøftet på en høring på Christiansborg i september 2019.

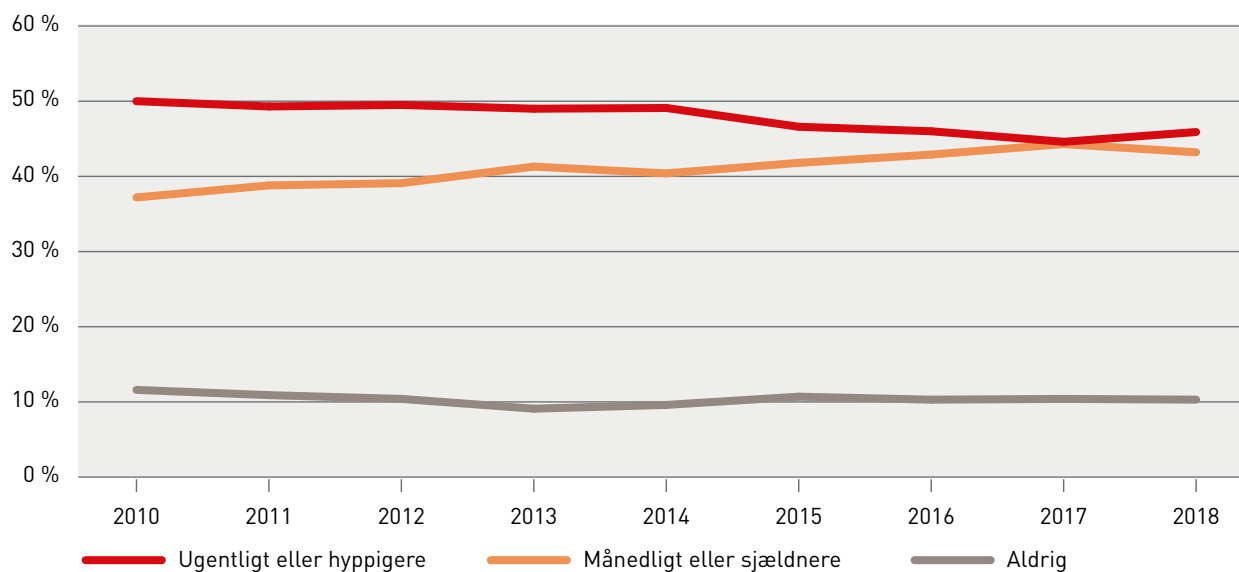
I dette kapitel ser vi nærmere på danskernes læsevaner, og med nye tal fra Kulturvaneundersøgelserne og Danmarks Statistik er det blevet muligt at indkredse, hvem der foretrækker specifikke skønlitterære genrer. Derudover er det også for første gang muligt for panelet at se nærmere på, hvem der benytter sig af lydbøger og podcasts.

Figur 5.1: Læsning af skønlitteratur fordelt efter hyppighed



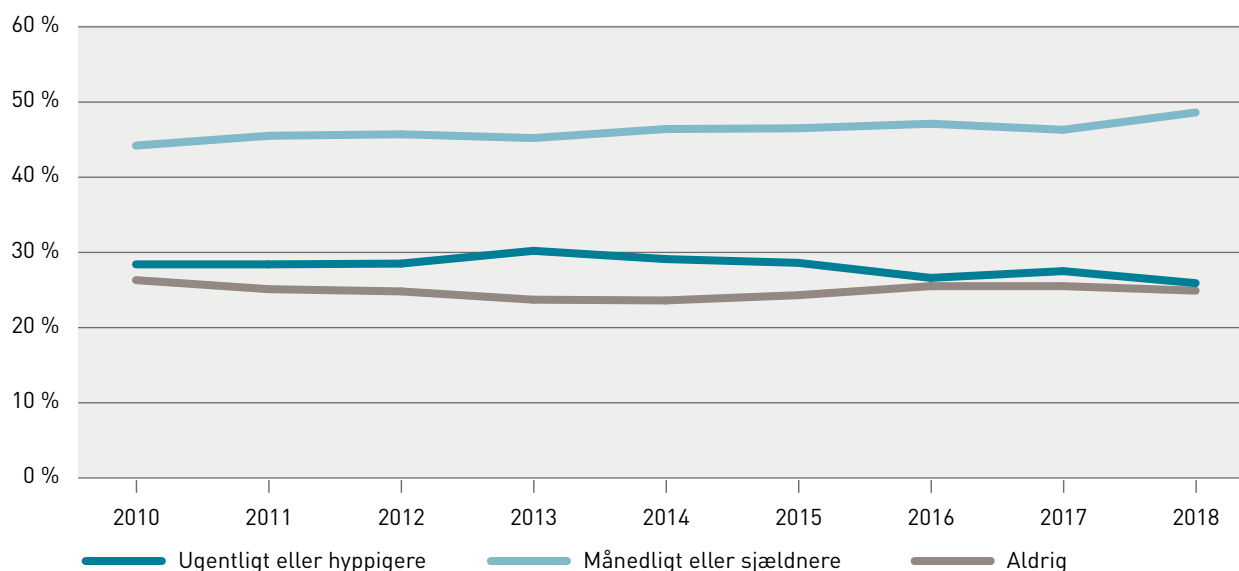
Kilde: Kantar Gallup, Index Danmark (HH2010-2018). Kategorien Ugentligt eller hyppigere er sammensat af svarmulighederne 'Dagligt/næsten dagligt', '3-4 dage om ugen' og '1-2 dage om ugen'. Kategorien Månedligt eller sjældnere er sammensat af svarmulighederne '1-2 dage om ugen', '1-3 dage om måneden', '1-5 dage i.f. 1/2 år' og 'Sjældnere'.

**Figur 5.2: Kvinders læsning af skønlitteratur**



Kilde: Kantar Gallup, Index Danmark (HH2010-2018)

**Figur 5.3: Mænds læsning af skønlitteratur**



Kilde: Kantar Gallup, Index Danmark (HH2010-2018)

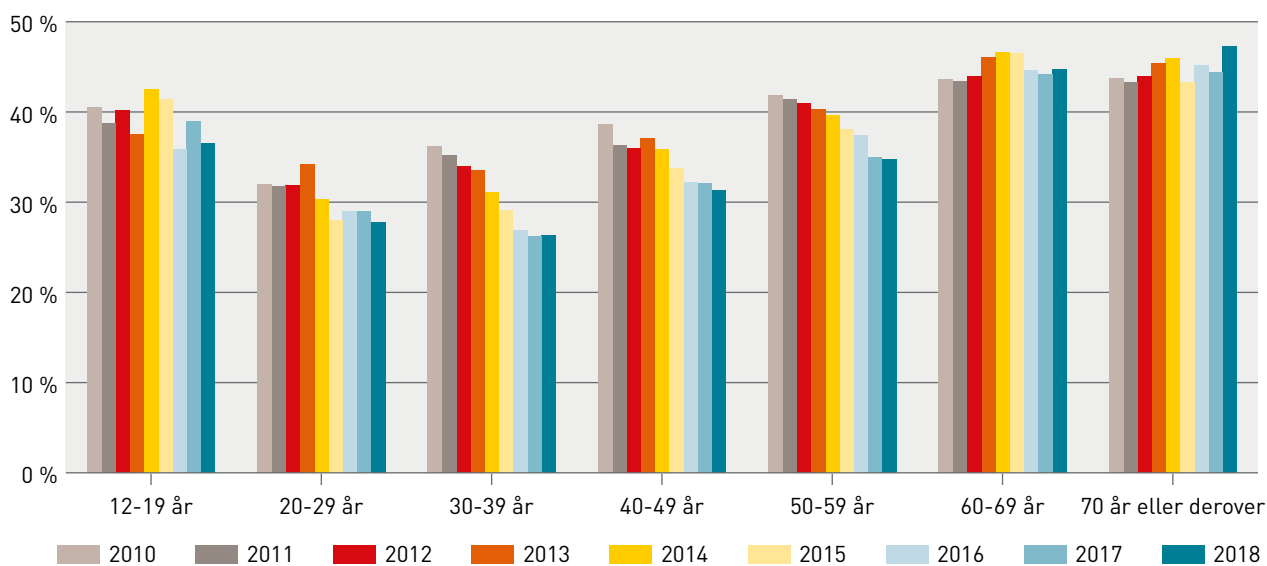
## 5.1 SKØNLITTERATUR

Den overordnede graf over befolkningens forbrug af skønlitteratur (figur 5.1) viser, at andelen, der læser ugentligt eller hyppigere, har ligget helt stabilt på 36 % de seneste tre år. Andelen af respondenter, der læser månedligt eller sjældnere, stiger ganske marginalt (og andelen, der aldrig læser, falder tilsvarende), men over de seneste tre år har danskernes læsevaner overordnet set været meget stabile. Set over de seneste ni år er tendensen dog klar, folk læser mindre hyppigt, end de plejede, og det forklarer, hvorfor de to lin-

jer (ugentlig eller hyppigere og månedligt eller sjældnere) fjerner sig fra hinanden. Tallene skal her også ses i sammenhæng med figur 3.13 på s. 27, hvoraf det fremgår, at 40 % af de adspurgte ikke har læst skønlitteratur de seneste tre måneder. Personer af denne type er i denne graf formentlig fordelt nogenlunde ligeligt mellem dem, der læser månedligt eller sjældnere, og dem, der aldrig læser.

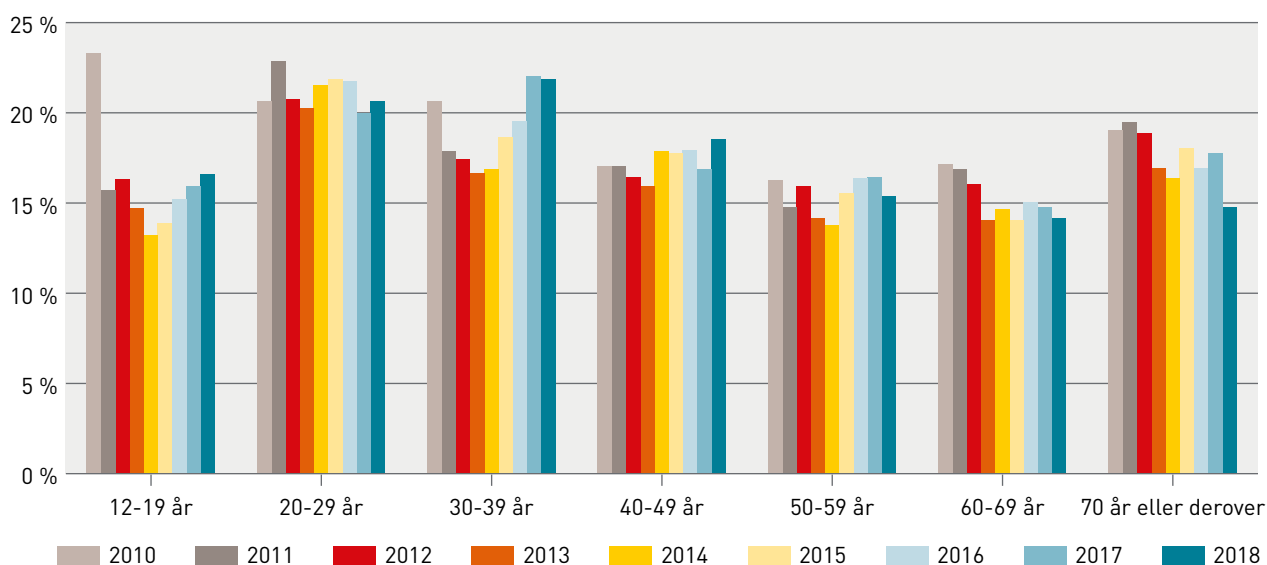
**Lille opsving i antallet af kvinder, der læser hyppigt**  
Set i forhold til køn har hyppigheden, der læses skønlitteratur med, også været ret stabil de

**Figur 5.4: Læser skønlitteratur ugentligt eller hyppigere**



Kilde: Kantar Gallup, Index Danmark (HH2010-2018)

**Figur 5.5: Læser aldrig skønlitteratur**



Kilde: Kantar Gallup, Index Danmark (HH2010-2018)

seneste tre år (figur 5.2 og 5.3). Fra 2017 til 2018 ses det største udsving hos mænd, der læser månedligt eller sjældnere, der er steget med 2,3 procentpoint. Tilsvarende falder andelen af mænd, der læser ugentligt eller hyppigere med 1,6 procentpoint. Kvinder, der læser ugentligt eller hyppigere, er steget med 1,3 procentpoint det seneste år.

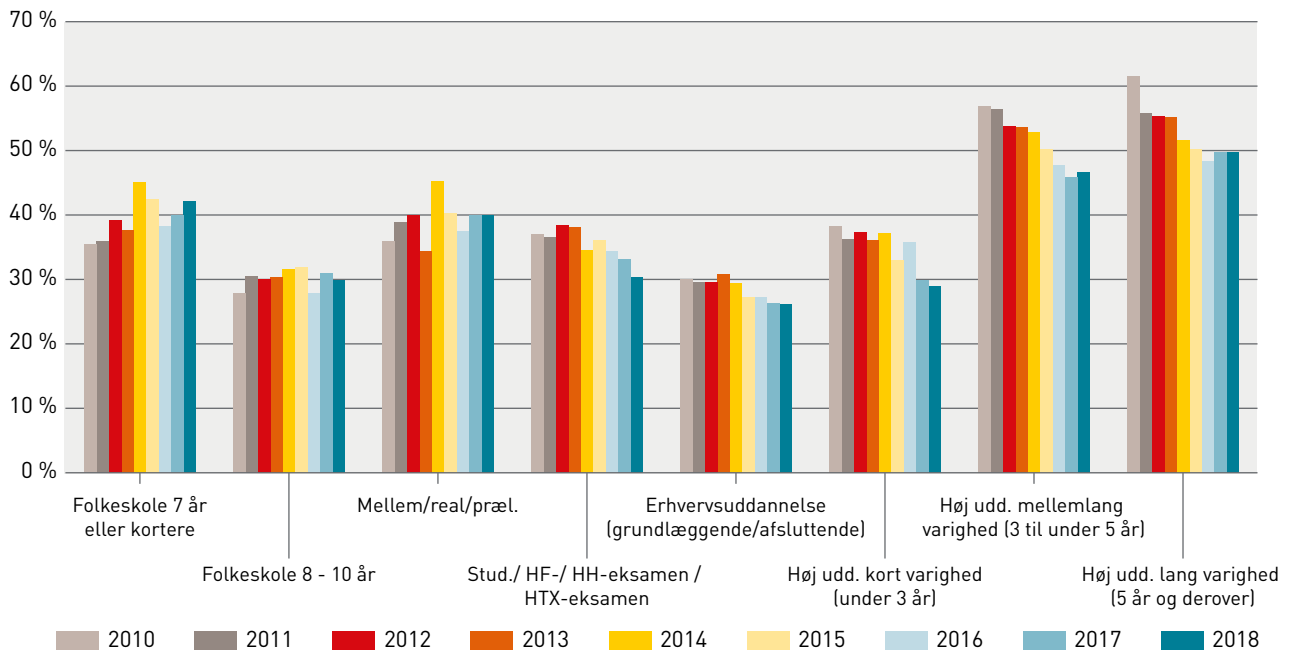
### Alders indvirkning på læsevaner

Sidste år kunne man i årsrapporten læse, hvordan især de 30-60-åriges andele af ugentlige læsere gennem en årrække har været faldende. Dette fald ser nu ud til at aftage, i hvert fald for de 30-60-årige, hvor det maksimale udsving mellem 2017 og 2018 er -0,8 procentpoint. For

personer over 70 år lader det til, at andelen af ugentlige skønlitteraturlæsere er stigende, og 47,3 % er den største observation i den periode, datamaterialet dækker. For de 12-19-årige og de 20-29-årige kan der ses et fald i andelen af ugentlige læsere fra 2017 til 2018 (hhv. 2,5 og 1,2 procentpoint). Figur 5.4

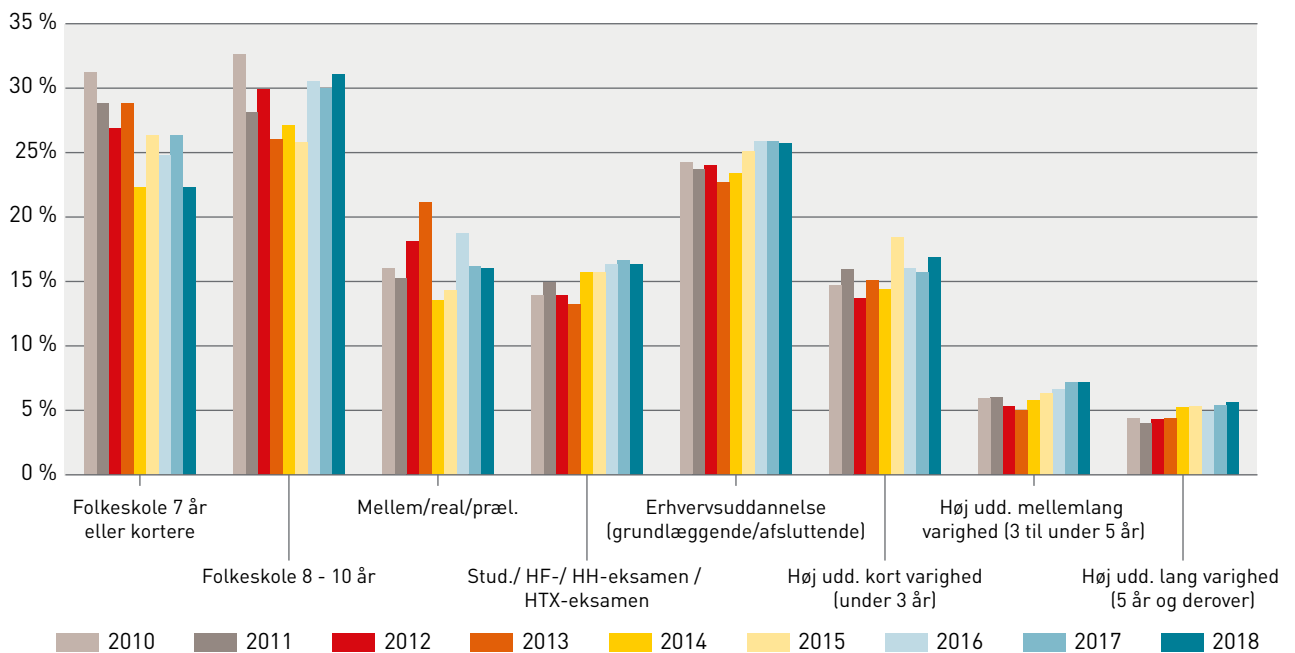
Billedet af dem, der aldrig læser skønlitteratur, er lidt mere broget (figur 5.5). For de 12-19-årige er andelen steget år for år de seneste fem år, så den nu ligger på 16,6 %. For de 30-39-årige har den været stigende i en årrække, men lader nu til at have stabiliseret sig. For den del af befolkningen, som er 70 år eller ældre, er den med 14,7 % på sit laveste niveau i de ni år, som figuren afdækker.

**Figur 5.6: Læser skønlitteratur ugentligt eller hyppigere**



Kilde: Kantar Gallup, Index Danmark (HH2010-2018)

**Figur 5.7: Læser aldrig skønlitteratur**



Kilde: Kantar Gallup, Index Danmark (HH2010-2018)

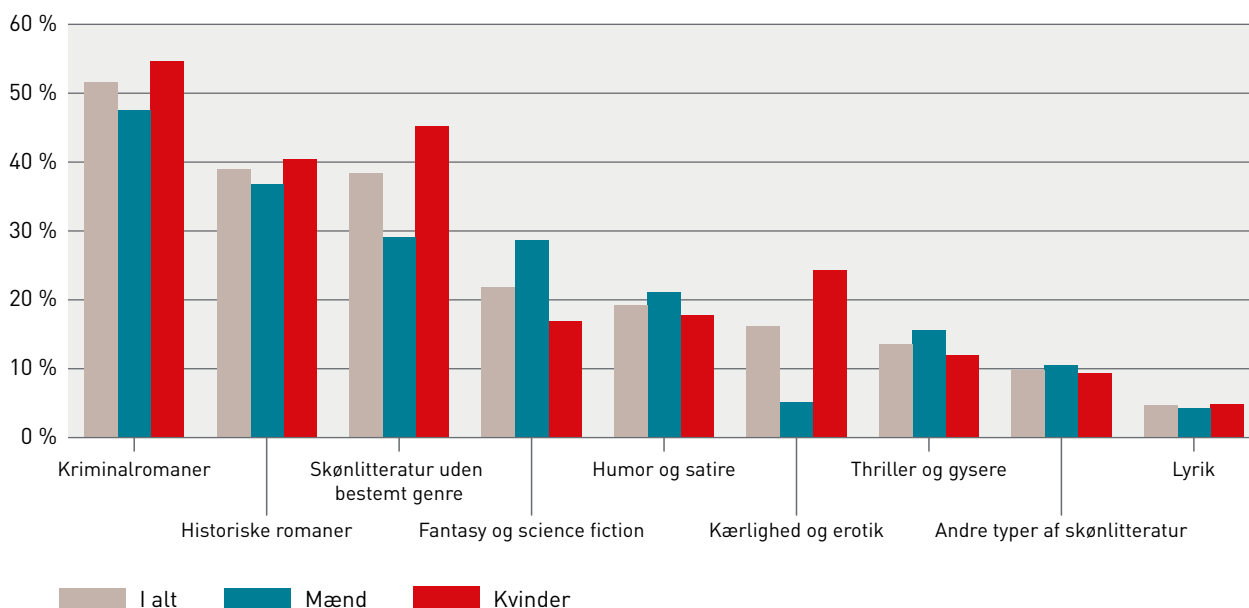
**Hvad betyder uddannelsesniveau for læsning?**

De senere år har årsrapporterne også kunnet dokumentere, at det især er blandt de længst uddannede, at faldet i ugentlige læsere af skønlitteratur har kunnet observeres. Sammenlignet med 2017 er der dog ikke sket den store udvikling for dem, der har taget uddannelser af tre års varighed eller mere. Det største spring mellem 2017 og 2018 kan ses for personer, der har en studenteruddannelse eller tilsvarende som højest fuld-

førte uddannelse. Her er andelen af personer, der læser skønlitteratur ugentligt eller hyppigere, faldet med 2,8 procentpoint. Andelen af respondenter, der har en folkeskoleuddannelse på 7 år eller kortere som højest fuldførte uddannelse, som læser ugentligt eller hyppigere, stiger med 2,1 procentpoint fra 2017 til 2018 (figur 5.6).

Figuren over dem, der aldrig læser (figur 5.7), modsvarer i store træk figuren over dem, der læser allerhyppigst. Bemærkelsesværdigt er det,

**Figur 5.8:** Hvilke typer af skønlitteratur foretrækker du at læse?



Kilde: Kulturvaneundersøgelserne 1. kv. 2019, Danmarks Statistik

at andelen af personer, der aldrig læser skønlitteratur blandt dem med de allerkorteste uddannelsesniveauer, er faldet med 8,9 % fra 2010 til 2018.

## 5.2 SKØNLITTERÆRE GENRER OG FORMATER

Kulturministeriet har historisk gennemført undersøgelser af danskernes kulturvaner gennem flere årtier, men de har været udført med ujævne mellemrum, sidst i 2012. Nu er det imidlertid blevet besluttet, at kulturvaneundersøgelserne skal gennemføres kvartalsvist, og at det er Danmarks Statistik, der skal stå for indsamlingen. Resultaterne offentliggøres løbende i statistikbanken. Det betyder, at det nu er muligt at følge danskernes kulturvaner noget tættere end hidtil, og samtidig er der også blevet åbnet for, at man over en begrænset periode kan stille en række særspørgsmål. Det tidligere Bog- og Litteraturpanel har været med i opstartsfasen af dette projekt, og panelet har bidraget med nogle uddybende spørgsmål om danskernes brug af skønlitteratur, der blev stillet som en del af Danmarks Statistiks dataindsamling i første kvartal 2019.

Zoomer vi ind på de respondenter, der har læst skønlitteratur inden for de seneste tre måneder (figur 5.8), er der flest, der foretrækker at læse kriminalromaner, og kvinderne foretrækker

det i lidt højere grad end mændene. Historiske romaner er også populære, og det er skønlitteratur uden bestemt genre også, især blandt kvinderne. Der er en række genrer, hvor mændene er overrepræsenterede, bl.a. humor, thriller og gysere og fantasy og science fiction, hvor 28,7 % af de læsende mænd foretrækker genren mod 16,8 % af kvinderne. Det skal bemærkes, at respondenterne har kunnet vælge mere end en genre. I gennemsnit har kvinderne valgt 2,25 genrer pr. besvarelse og mændene 1,99, så kvinder læser ikke bare mere skønlitteratur end mænd, de læser også bredere.

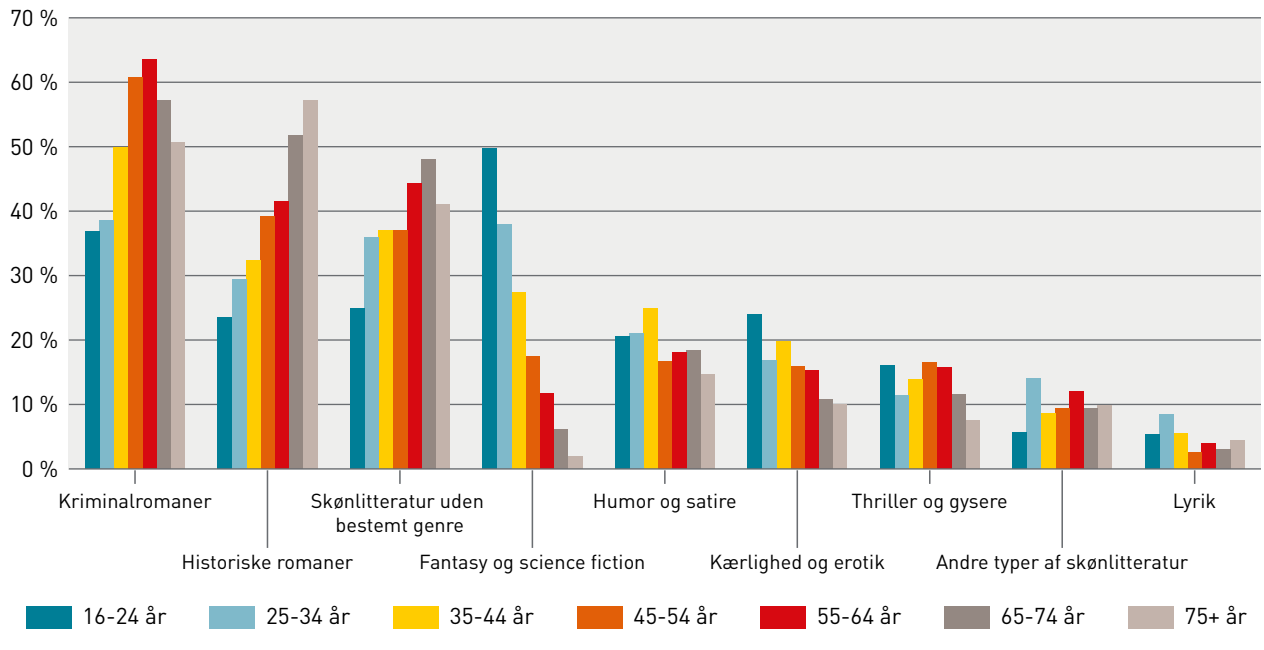
### Science fiction og fantasy har fat i de unge

Fordeles genrepræferencerne efter respondenternes alder, tegner der sig nogle tydelige mønstre (figur 5.9). Eksempelvis stiger andelen, der foretrækker historiske romaner, jo ældre respondenter er. Billedet er fuldstændig omvendt, når det gælder science fiction og fantasy, hvor andelen af læsere stiger, jo yngre respondenter er. Kærlighed og erotik er også en genre, der har bedre fat i de yngre end i de ældre.

### Den fysiske bog er det førende format

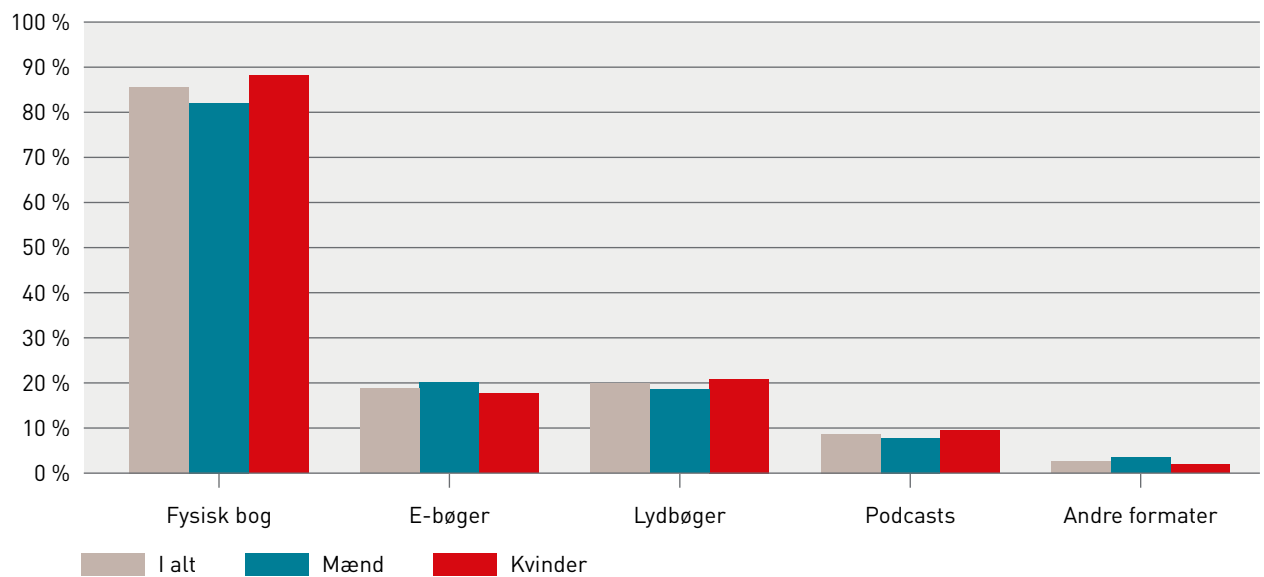
Vender vi blikket mod de formater, som læserne tilgår deres skønlitteratur igennem (figur 5.10), bliver det tydeligt, at den fysiske bog fortsat er langt det mest foretrukne format. Hele 85,6 % af dem, der har læst skønlitteratur de seneste tre måneder, læser fysiske bøger. Andelen er

**Figur 5.9: Hvilke typer af skønlitteratur foretrækker du at læse?**



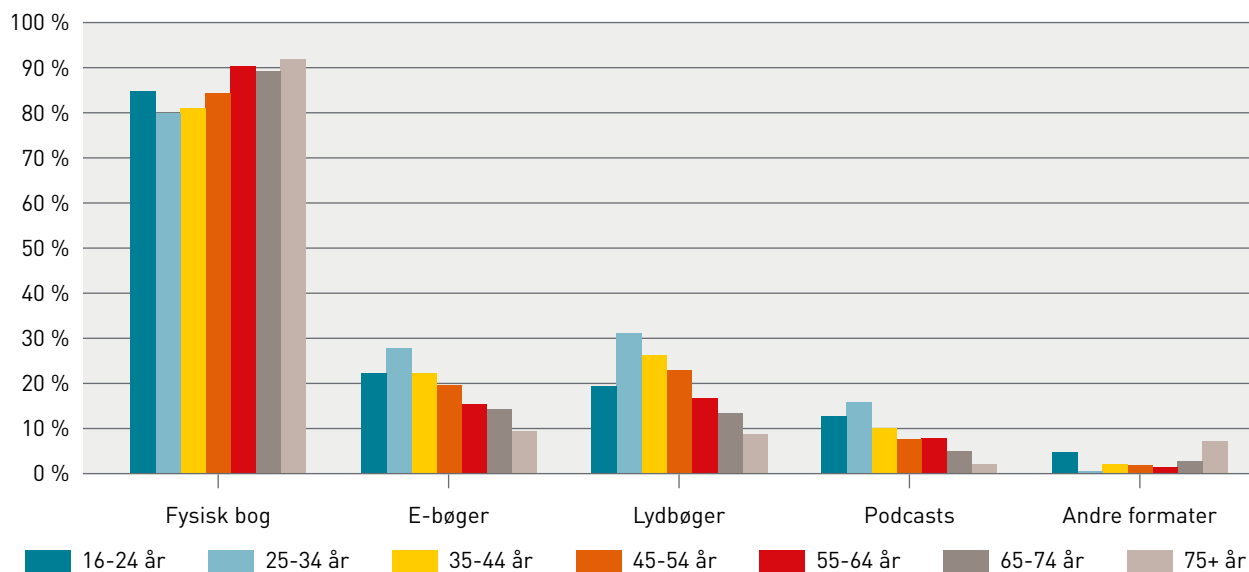
Kilde: Kulturvaneundersøgelserne 1. kvrt. 2019, Danmarks Statistik

**Figur 5.10: Gennem hvilke formater læser eller lytter du til skønlitteratur?**



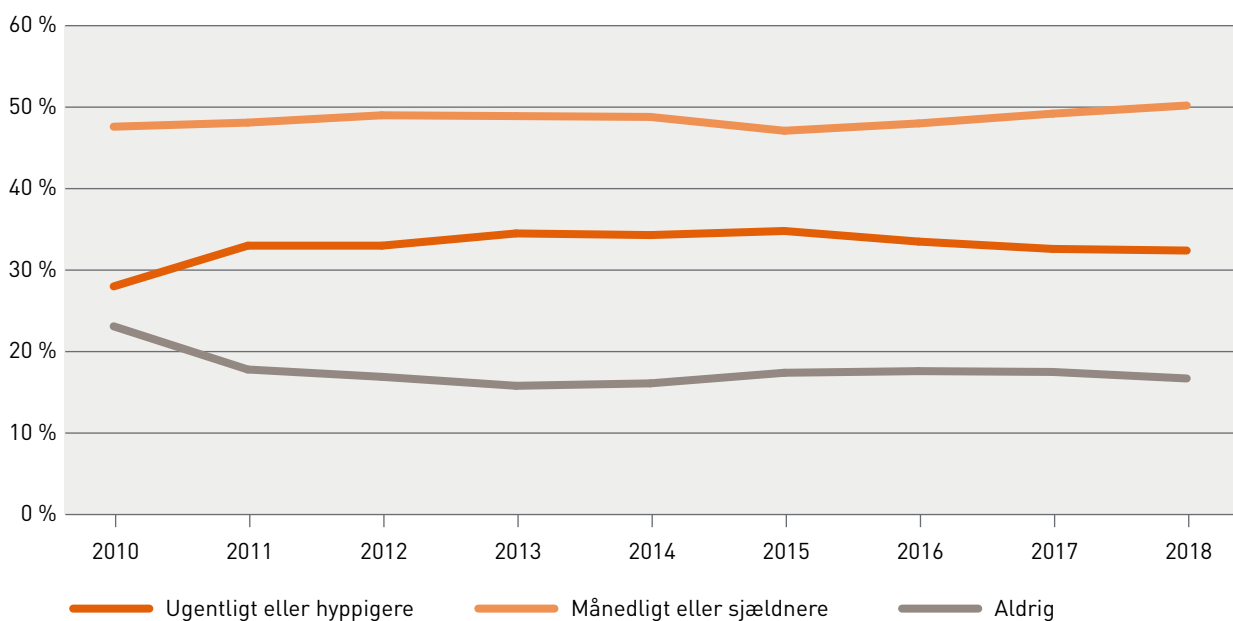
Kilde: Kulturvaneundersøgelserne 1. kvrt. 2019, Danmarks Statistik

**Figur 5.11: Gennem hvilke formater læser eller lytter du til skønlitteratur?**



Kilde: Kulturvaneundersøgelserne 1. kvrt. 2019, Danmarks Statistik

**Figur 5.12: Læsning af faglitteratur fordelt efter hyppighed**



Kilde: Kantar Gallup, Index Danmark [HH2010-2018]

lidt højere for kvinder end for mænd (88,2 % mod 82 %). Omvendt er der lidt flere mænd end kvinder, der læser skønlitteratur i e-bogsform (20,1 % mod 17,7 %). Samlet set lytter 19,9 % til skønlitterære lydbøger, igen lidt flere kvinder end mænd (20,9 % mod 18,6 %).

Den fysiske bog appellerer til alle aldersgrupper (figur 5.11), men lidt mere til de ældre end til de yngre. Undtagelsen fra denne observation er de 16-24-årige, der med 84,7 % placerer sig højere end de 25-54-årige. Omvendt har lydbøgerne og e-bøgerne bedre fat i de yngre end i de

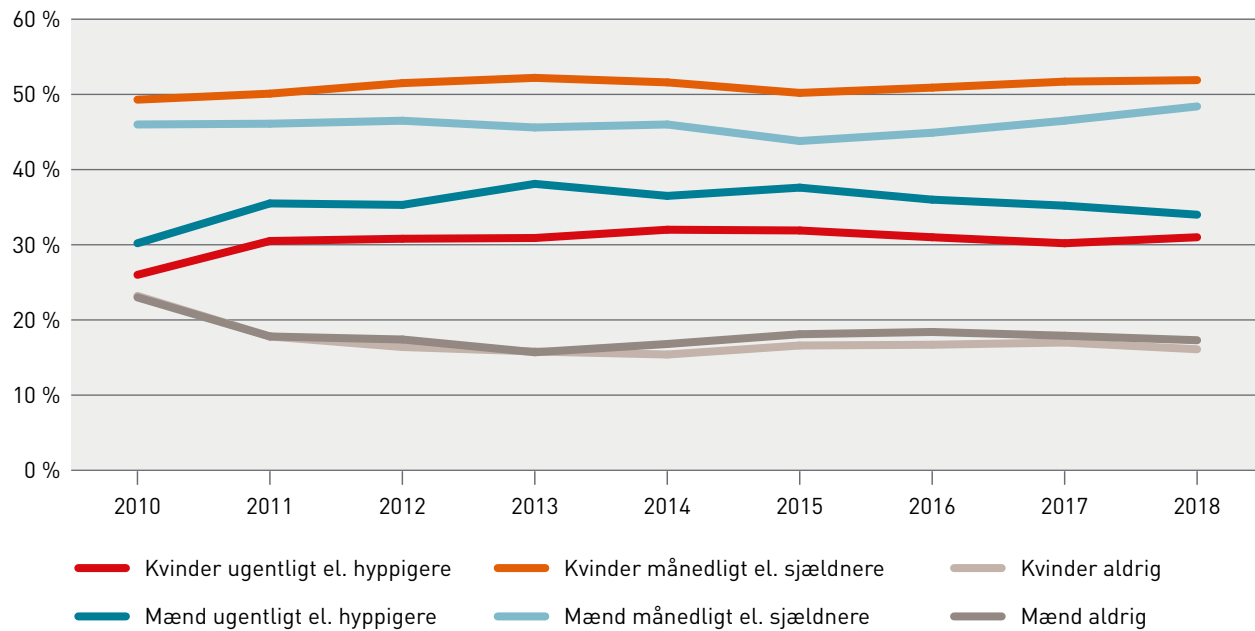
ældre. 30,9 % af de 25-34-årige lytter til lydbøger mod 8,6 % af dem, der 75 år eller mere. De 25-34-årige bruger også podcast i højere grad end de øvrige aldersgrupper.

### 5.3 FAGLITTERATUR

På det overordnede plan har læsningen af faglitteratur været meget stabil de seneste ni år, især hvis man ser bort fra det uforklarlige udsving i 2010 (figur 5.12). Andelen af danskere, der læser

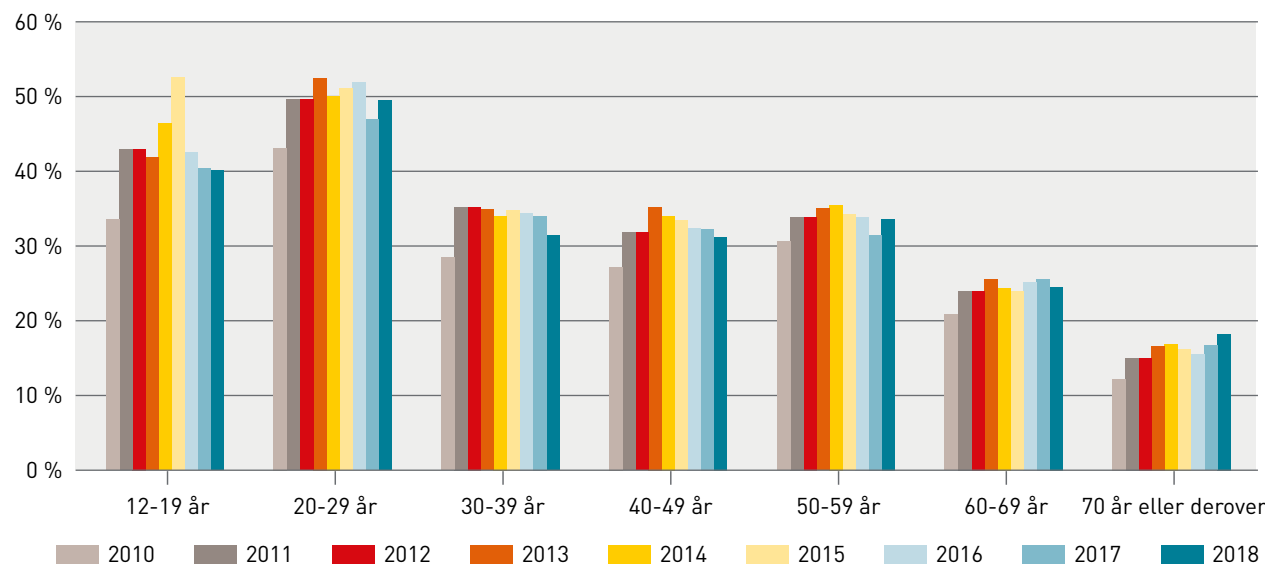


**Figur 5.13: Mænds og kvinders læsning af faglitteratur**



Kilde: Kantar Gallup, Index Danmark (HH2010-2018)

**Figur 5.14: Læser faglitteratur ugentligt eller hyppigere**



Kilde: Kantar Gallup, Index Danmark (HH2010-2018)

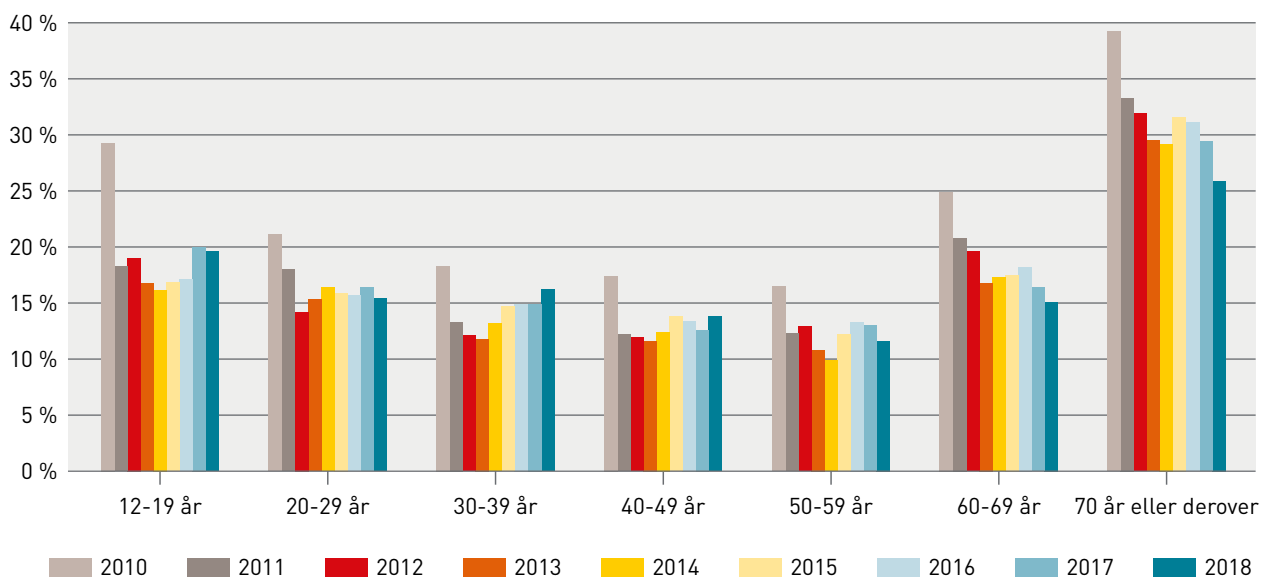
faglitteratur ugentligt eller hyppigere svinger mellem 32,4 % og 34,8 % fra 2011 til 2018. Andelen af respondenter, der læser månedligt eller sjældnere, svinger mellem 47,1 % og 50,2 % fra 2011 til 2018. Andelen af dem, der aldrig læser, ligger mellem 15,8 % og 17,8 %.

Fra 2011 og frem er andelen af både mænd og kvinder, der aldrig læser fagbøger, også meget stabil (figur 5.13). Den ligger i perioden mellem 15 % og 18 %. Man ser en mindre stigning i an-

delen af mænd, der læser månedligt eller sjældnere fra 43,8 % i 2015 til 48,4 % i 2018, og denne stigning modsvares af et nogenlunde tilsvarende fald i andelen af mænd, der læser ugentligt eller hyppigere.

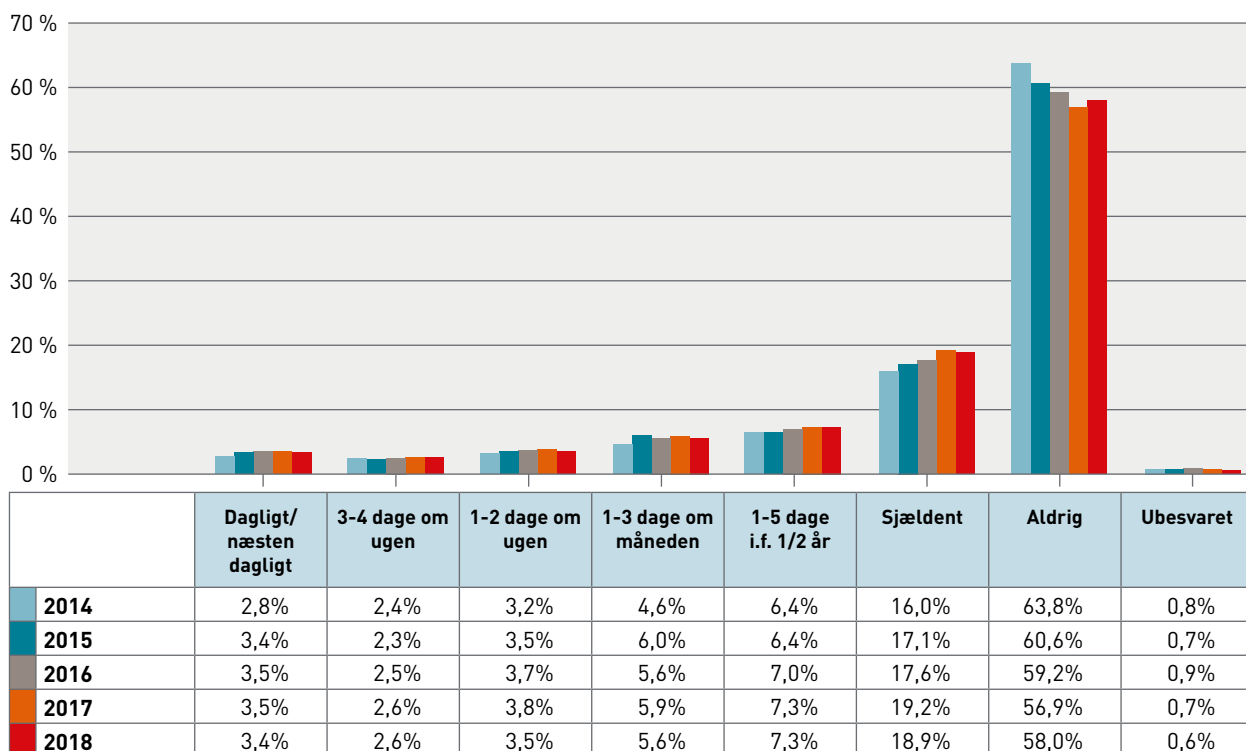
Aldersfordelingen blandt dem, der læser faglitteratur oftest, har de senere år også været ret stabil, selvom der dog kan observeres mindre ændringer (figur 5.14). De yngste aldersgrupper er fortsat dem, der har den største andel af

**Figur 5.15: Læser aldrig faglitteratur**



Kilde: Kantar Gallup, Index Danmark (HH2010-2018)

**Figur 5.16: Læsning af e-bøger**



Kilde: Kantar Gallup, Index Danmark (HH2014-2018)

**Figur 5.17: Læser e-bøger ugentligt eller hyppigere**

	2015	2016	2017	2018
12-19 år	18,5 %	19,1 %	14,7 %	17,0 %
20-29 år	13,7 %	17,2 %	15,8 %	15,0 %
30-39 år	10,5 %	17,0 %	10,5 %	11,1 %
40-49 år	7,3 %	11,1 %	10,6 %	9,5 %
50-59 år	6,8 %	9,5 %	8,2 %	6,8 %
60-69 år	6,1 %	7,2 %	7,1 %	7,0 %
70 år eller derover	3,9 %	3,9 %	4,0 %	3,2 %

Kilde: Kantar Gallup, Index Danmark (HH2015-2018)

ugentlige læsere. Blandt de 30-39-årige er andelen faldet med 3,5 procentpoint fra 2013 til 2018. For de 40-49-årige er faldet fra 2013 til 2018 på 4 procentpoint.

For de to ældste aldersgrupper er andelen af personer, der aldrig læser faglitteratur, for nedadgående (figur 5.15). Fra 2011 til 2018 er den faldet 7,4 procentpoint for dem på 70 år eller mere og 5,7 procentpoint for de 60-69-årige. For de øvrige aldersgrupper er andelen af respondenter, der aldrig læser faglitteratur, generelt også svagt nedadgående.

## 5.4 E-BØGER

På trods af at der i medierne jævnligt har været skrevet om e-bogens fremtid og potentiale, udvikler læsetallene på dette felt sig kun ganske

langsomt (figur 5.16). Således har tallene stort set ikke ændret sig de seneste fire år for dem, der læser dagligt/næsten dagligt, 3-4 dage om ugen eller 1-2 dage om ugen. Andelen blandt dem, der læser månedligt, er også meget stabile, mens der kan spores en lille stigning i dem, der læser sjældent, på 1,8 procentpoint fra 2015 til 2018. Blandt dem, der aldrig læser e-bøger, ses et fald på 2,6 procentpoint fra 2015 til 2018.

Det er de yngre generationer, der især har taget e-bogen til sig. Dog var andelen af personer, der læste e-bøger ugentligt eller hyppigere, større i 2016 end i 2018 for alle aldersgrupper i spændet 12-39 år. Generelt skal der dog ikke så meget til at ændre statistikken på aldersniveau, da der er tale om små stikprøver på mellem 100 og 300 personer, og typisk kan udsvingene fra år til år også forklares med den statistiske usikkerhed (figur 5.17).



---

# 6. BOGPANELETS ØVRIGE AKTIVITETER

---

Bogpanelet indsamler ikke kun data og viden i rapportform. Panelet inviterer også bogbranchen til debat og erfaringsudveksling på korte seminarer, der udbydes en til to gange om året. Her i det nye panels første år er det blevet til et seminar om det danske bogmarked i forandring. Sidst i dette kapitel kan du også få overblik over Bogpanelets kommende aktiviteter.

## 6.1 DET DANSKE BOGMARKED I FORANDRING

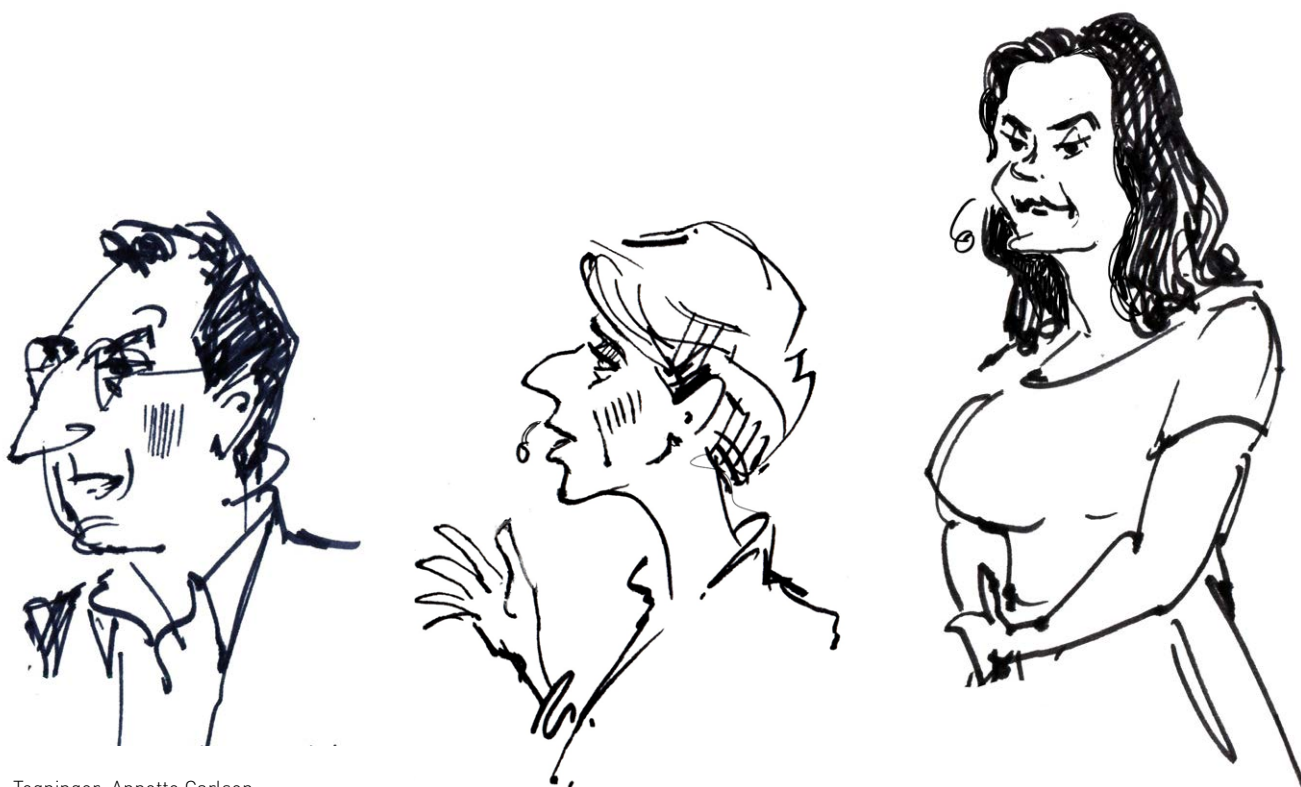
Forlagsbranchen var bredt repræsenteret blandt de godt 150 publikummer til Bogpanelets eftermiddagsseminar om den danske bogbranche i forandring, som blev afholdt i september 2019 i

Slots- og Kulturstyrelsens lokaler. De fremmødte blev præsenteret for indlæg af Morten Hesseldahl, administrerende direktør i Gyldendal, Tine Smedegaard Andersen, administrerende direktør i People'sPress, forfatter Leonora Christina Skov og Jurriaan Rammeloo, programleder for KVB Boekwerk, en videns- og innovationsplatform for bogsektoren i Holland.

### Forandringer set gennem bogens og forlagenes ændrede status og forbrugernes digitale adfærd

Morten Hesseldahl, administrerende direktør i Gyldendal, indledte seminaret med at opstille tre hovedårsager til forandringerne i det danske bogmarked.

For det første har bogens status ændret sig, og hermed også forlagenes status. Det er sket



Tegninger: Annette Carlsen

som en konsekvens af, at vi ikke længere har et fælles dannelsesideal. Bøger er i dag blot ét tilbud blandt mange tilbud.

For det andet har vi som forbrugere ændret os. Vi køber ikke længere bøger af pligt, fordi de er klassikere, som vi bør læse, men vi køber bøger af lyst. Som forbruger skal vi navigere i et hav af konstante til- og fravalg, og det udfordrer også bogmarkedet.

For det tredje har teknologierne ændret sig dramatisk. Ifølge Hesseldal skal vi i dag betragte det digitale som salt i maden. Det er allestedsnærværende, og med digitaliseringen i alle led fra administration og redaktion over produktion til markedsføring mv. er det vigtigt at bringe alle fagligheder og forlagsområder i spil i definitionen af indhold. Det er afgørende, at være markedsbevidst og forstå det marked, man agerer på.

Hesseldahl fremhævede, at vi i Danmark er suverænt i front, når det kommer til digitale undervisningsmaterialer, og at de digitale muligheder ikke blot har ændret forlagernes produktionsvilkår, men at det har forandret adgangen til bøger og viden via platforme og portaler. De nye internationale aktører, som fx Amazon og Netflix opsamler viden om digital adfærd i stor skala og bliver selv indholdsproducenter og har en kæmpe distributionsmuskel. Det lægger ifølge Hesseldahl et enormt pres på bl.a. forlag, der får sværere ved for eksempel at have slutbrugerkontakt. Hesseldahl opfordrede til fælles løsninger på tværs af branchen, blandt andet ved at danne flere partnerskaber med hinanden og med andre brancher.

### **Om at forstå de unges medieforbrug**

Tine Smedegaard Andersens fokus var, hvordan man aktivt kan bringe viden om de unges medieforbrug i spil i forlagsbranchen for bedre at nå de unge. I oplægget trak Tine Smedegaard i høj grad på sine erfaringer fra sin tid som kulturdirektør i DR, hvor der arbejdes målrettet på at nå de unge på tværs af medier.

I gennemsnit bruger danskerne dagligt 7 timer og 16 min. på at forbruge medier. For de unge er mobilen den helt centrale adgang til medier, og deres mest foretrukne medieformer er streaming af billeder (Youtube og Netflix), sociale medier og streaming af lyd. Det medie, de bruger mindst tid på, er trykte medier.

Ser man på de unges medieforbrugsmønster i løbet af en dag, så fremhævede Tine Smedegaard, at de unge altid har mobilen inden for

rækkevidde, og at de dagen igennem bruger medier, der kan dække deres behov for at skabe relationer til andre og blive underholdt. De unge vil have indflydelse på indholdet, og det er først om aftenen, at de går fra et "interaktivt mode" til et "receptivt mode". Hun pointerede, at det er her i det receptive modus om aftenen, at de unge er mest modtagelige for bøger, film osv., og at de faktisk også selv har et behov for 'at komme ud af strømmen'. Derfor er det netop her, der er et særligt vindue for at nå de unge med bøger.

Blandt Tine Smedegaards anbefalinger til bogbranchen var: Vær, hvor brugerne er, søg den universelle præmis (mobilen), vær relevant, tænk publicering tværmedialt og sammen med andre – ikke bare som markedsføring.

### **Mere generøsitet i branchen**

Leonora Christina Skov blev interviewet om brugen af Instagram i arbejdet som forfatter og om, hvordan det har været medvirkende til, at hendes gennembrudsroman "Den, der lever stille" (2018) er blevet så stor en succes. Bogen er solgt i over 100.000 eksemplarer og er blandt andet tildelt De Gyldne Laurbær. Allerede i tilblivelsesprocessen af bogen var Leonora Christinas Skovs Instagramfølgere med på sidelinjen og kunne følge med i arbejdet med bogen. Det gjorde Leonora Christina Skov for at vise, at det at skrive en bog er en lang og møjsommelig proces. Det endte med, at flere tusind forudbestilte bogen, og at mange anbefalede den til hinanden. PR-arbejdet med bogen blev sat i gang et år før udgivelsen, og der blev gjort meget ud af den fysiske bogs kvaliteter og præsentationen fx i boghandler. For Leonora Christina Skov har det været vigtigt at være åben om, at det er selve bogen, man tjener penge på, og ikke fx streaming af lydbogen – så hendes budskab har derfor været, at vil man støtte hende som forfatter, skal man købe bogen.

Hun opfordrede til, at branchen er mere generøs og giver mere af sig selv på de sociale medier. For at det skal lykkes at tiltrække følgere på fx Instagram, skal man give folk noget, de ikke kan få andre steder, noget, der udviser autenticitet. Men hun pointerede også, at det er tidskrævende, fordi man er nødt til at være tilgængelig, og at der ligger meget arbejde i hvert opslag.

### **Det internationale perspektiv**

Jurriaan Rammeloo, programleder for KVB Boekwerk, en videns- og innovationsplatform for

bogsektoren i Holland, var inviteret til at give et perspektiv på det danske bogmarked udefra.

Når det kommer til udfordringerne med at nå forbrugerne, så ser Jurriaan Rammeloo ikke tiden, men valget som det største konkurrenceparameter. For boghandlerne handler det ifølge Rammeloo blandt andet om at se på kunderne som et netværk af kundegrupper, og dermed skal man identificere, hvilke emner og forventninger der bringer de forskellige kundegrupper sammen, og på baggrund af dette inddrage aktører, som kan hjælpe med at indfri de ønskede kundeoplevelser. Rammeloo kom blandt andet med eksempler på, hvordan boghandler tilbyder unge "sleep over-parties" i boghandlen og forskellige bogklub-apps, der når forskellige læsere. Han kunne præsentere en statistik, der viste, at mere end 60 % af kunderne i boghandlen er ældre end 40 år, og han opfordrede også til at se på, hvad der virker i andre brancher, fx takeaway-modellen, hvor bøger er noget, du bestiller hjem.

Med seminaret har Bogpanelet skabt en ramme for at diskutere en branche i forandring. For løbende at blive klogere på forandringerne og de nye måder at tilpasse sig forandringerne på er det planen, at temaet igen tages op, inden Bogpanelets beskikkelsesperiode udløber ved udgangen af 2022.

## 6.2 BOGPANELETS KOMMENDE AKTIVITETER

Bogpanelet har flere specialrapporter på tegnebrættet i de kommende år. I den igangværende debat om bøger, læsning og læsestrategier har vi brug for mere og bedre viden for at fremme ideer til nye initiativer. Panelet vil i 2020 derfor udarbejde en rapport med en bred oversigt over, hvad international forskning fortæller om betydningen af læsning af skønlitteratur og om mulige effekter af læsning af skønlitteratur.

Det brogede forlagslandskab og de mange debutanter, der udgives, fordrer også bedre viden om Statens Kunstfonds betydning for variationen og bredden af det danske litteraturlandskab. Derfor udarbejder Bogpanelet en rapport om Statens Kunstfonds betydning for udgivelsen af nyere dansk litteratur.

Bogpanelet planlægger også i de kommende år rapporter om læseradfærd i forskellige bogmedier, om børns læsning og interaktion i litteraturformidling, om aktører i oversætternes

kredsløb i Danmark og om rettighedsproblematikker i en digital og europæisk kontekst.

I 2020 fortsætter panelet ikke mindst traditionen for offentlige møder og lægger i foråret for med et arrangement, der belyser bogbloggere og deres litteraturformidlende rolle i en tid, hvor det kan være svært at kende forskel på influencere og anmeldere.



Tegninger: Annette Carlsen





# ABSTRACT

The Book Panel was established by the Danish Minister of Culture in 2014 and its purpose is first and foremost to document trends in the Danish book market. The Book Panel publishes an annual report that collects the currently available statistics in the area, and the most important observations in the Book Panel's annual report for 2019 are the following.

## BOOK PRODUCTION IS INCREASING IN SEVERAL FORMATS

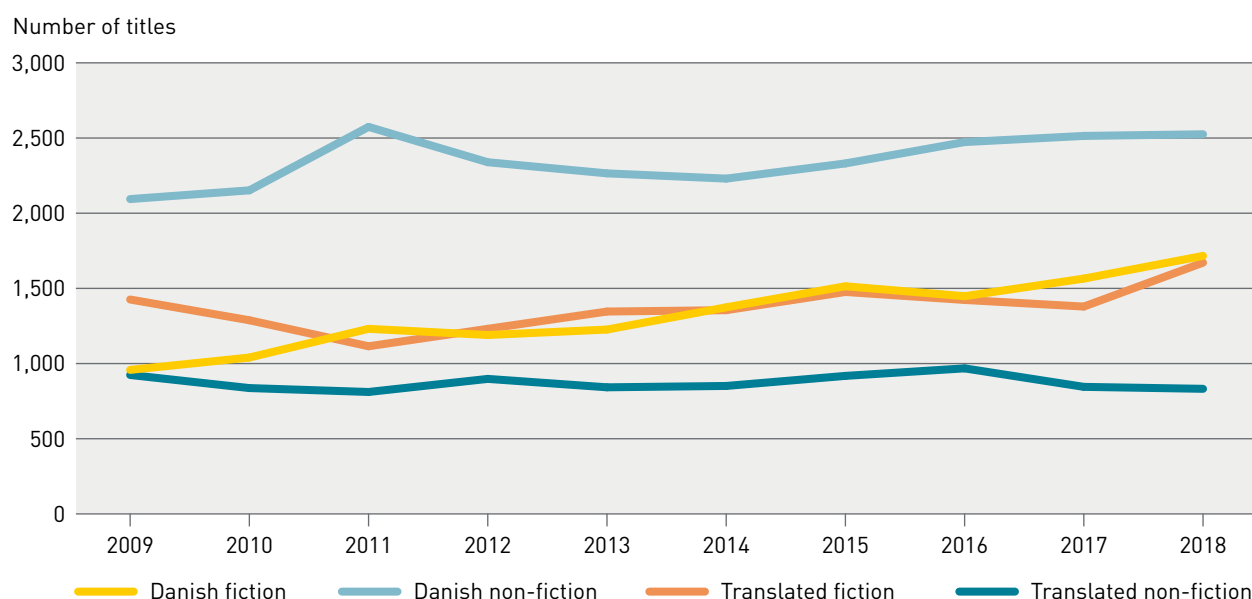
More book titles are produced in Denmark than ever before. In 2018, 6,744 printed books were published. Especially fiction has been increasing in recent years. Since 2009, the number of physical fiction titles has increased by 42%, and

of these, the number of titles that are written in Danish has increased by 79%. A large proportion of the growth in book production is also due to new formats. For example, the number of published digital audiobooks increased by 60% from 2017 to 2018. The publication of older titles in e-book form has also really taken off in recent years, and in 2018, 3,493 e-books were published, of which the corresponding physical book versions were older than five years. [Figure 1.1](#)

## THE PUBLISHERS' TURNOVER IS STABLE

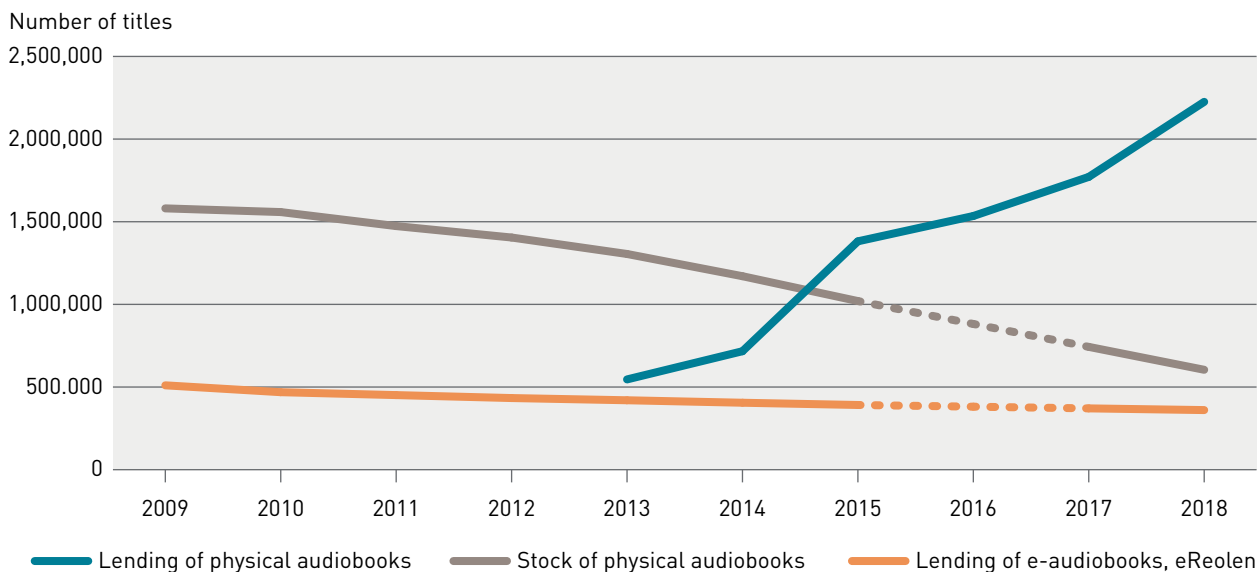
Over the last three years, the Danish publishers' total turnover has been relatively stable. In 2018, the turnover was DKK 1.7 billion. The digital share comprised 20.6% of the publishers'

**Figure 1.1: Commercial printed first editions of Danish and translated titles**



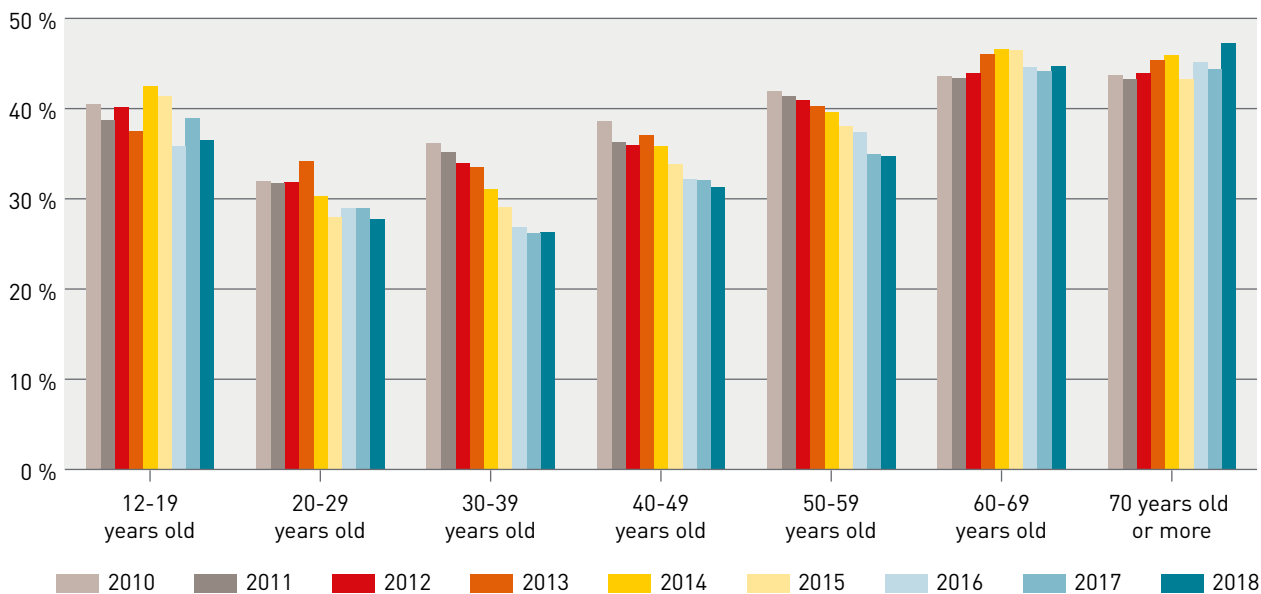
Source: Statistics Denmark, book production statistics, BOG06

**Figure 4.5: Lending and stock of audiobooks in public libraries**



Source: Statistics Denmark and eReolen's monthly statistics from netbib.dk

**Figure 5.4: Read fiction weekly or more frequently**



Source: Kantar Gallup, Index Danmark (HH2010-2018)

total turnover, and in recent years, an increasing portion of the publishers' turnover has come from learning aids. Approximately 50% of the Danes bought their latest book in a physical bookshop. Approximately 23% of the Danes bought their latest book from an online bookshop.

## **E-AUDIOBOOKS ARE A GREAT SUCCESS IN LIBRARIES**

The lending of physical books from public libraries has been decreasing for many years. In 2018, 24.4 million printed books were lent. From 2015 to 2018, the lending of physical books decreased by 8.8%. In contrast, the lending of digital audiobooks is rapidly increasing these years, and from 2017 to 2018 alone, the lending increased by 25.6%. When digital audiobooks are lent, approximately 69% of them are novels. The lending of e-books has increased by 19.8% from 2017 to 2018. [Figure 4.5](#)

## **THE READING FREQUENCY OF THE DANES IS DECLINING**

40% of the Danes have not read fiction during the last three months. In general, the current trend is that more and more people in Denmark read less frequently than previously. For example, 36.2% of the those who are 30-39 years old read fiction weekly or more frequently in 2010, and in 2018, this number fell to 26.3%. The proportion of people who did not read fiction was more or less stable during this period; therefore, this does not mean that people have stopped reading fiction. They simply read less frequently than they did before. [Figure 5.4](#)

The fiction genres that the Danes prefer to read are crime novels, historical novels and novels with no specific genre. 85.6% of the readers read physical books, 19.9% listen to audiobooks and 18.7% read e-books.

Read more about the Book Panel at:  
[www.slks.dk/thebookpanel](http://www.slks.dk/thebookpanel)

*Translated by Larry Morlan*



[www.slks.dk/bogpanelet](http://www.slks.dk/bogpanelet)

Kontakt Bogpanelets sekretariat i Slots- og Kulturstyrelsen:

Marie Starup, [msta@slks.dk](mailto:msta@slks.dk)